



ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

СОМБОР 2026.ГОДИНЕ

САДРЖАЈ

1. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА	3
2. НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ, ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА У ШКОЛИ.....	5
3. ОБАВЕЗНИ И ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ И МОДУЛИ ПО ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА И РАЗРЕДИМА	6
4. НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРИНЦИПА И ЦИЉЕВА ОБРАЗОВАЊА И СТАНДАРДА ПОСТИГНУЋА, НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОПИСАНИХ НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА, ПРОГРАМА ДРУГИХ ОБЛИКА СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВРСТЕ АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ	6
5. ПРОГРАМ ДОДАТНЕ, ДОПУНСКЕ И ПРИПРЕМНЕ НАСТАВЕ	7
6. ПРОГРАМ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ РАЗВИЈАЈУ СПОСОБНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА, КОМУНИКАЦИЈА, ТИМСКИ РАД, САМОИНИЦИЈАТИВА И ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ ДУХА.....	10
6.1 ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ ДУХА	14
7. ФАКУЛТАТИВНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	17
8. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ	17
9. ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ	19
10. ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА	23
11. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	30
12. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РАЗИЧНИХ ПОНАШАЊА.....	31
12.1 ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА.....	31
12.3 ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ.....	87
13. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА	97
14. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ И ЛОКАЛНОМ СРЕДИНОМ.....	98
15. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ	98
16. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА И ЕКСКУРЗИЈА	102
17. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ	104
18. СМЕРНИЦЕ ЗА ПРИЛАГОЂАВАЊЕ И ПРУЖАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ.....	105
18.1 ПРОГРАМ ИНКЛУЗИВНОГ ОБРАЗОВАЊА У ШКОЛИ	108
19. ДРУГИ ПРОГРАМИ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ШКОЛУ	114
19.1 ОБРАЗОВАЊЕ ОДРАСЛИХ	114
19.2 ПЛАН СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА НАСТАВНИКА	115
19.3 ПЕДАГОШКИ КОЛЕГИЈУМ.....	117
19.4 НАСТАВНИЧКО ВЕЋЕ	118
19.5 ОДЕЉЕЊСКО ВЕЋЕ.....	120
19.6 СТРУЧНА ВЕЋА.....	122
19.7 ОДЕЉЕЊСКИ СТАРЕШИНА.....	124
19.8 ПРОГРАМ РАДА СТРУЧНОГ САРАДНИКА- ПЕДАГОГА.....	126
19.9 ПРОГРАМ РАДА СТРУЧНОГ САРАДНИКА - ПСИХОЛОГА.....	133
19.10 ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ	138
19.11 САВЕТ РОДИТЕЉА.....	140
19.12 ИЗБОР УЏБЕНИКА.....	141
20. ПЛАНИРАНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА.....	142

1. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Школски програм представља основу на којој сваки наставник и стручни сарадник планира, програмира и реализује свој рад. Он омогућава оријентацију ученика и родитеља у избору школе, праћење квалитета образовно-васпитног процеса и његових резултата, као и процену могућности за развој ученика у школи.

Школским програмом обезбеђује се остваривање принципа, циљева и стандарда постигнућа према потребама ученика и родитеља односно старатеља и локалне заједнице.

Полазне основе за израду Школског програма Средње школе „Свети Сава“ су одредбе Закона о основама система образовања и васпитања, Закона о средњем образовању и васпитању, Опште педагошко-дидактичко упутство за освајивање садржаја програма у средњим школама, планови и програми образовно-васпитног рада у подручјима рада Хемија, неметали и графичарство, Текстилство и кожарство и Делатност личних услуга, правилници, упутства и остали акти надлежног министарства и одредбе других законских и подзаконских аката које се односе на делатност средњег образовања и васпитања, школског развојног плана, резултата самовредновања, извештаја о раду школе, услова рада у школи, потреба ученика, родитеља, локалне средине.

Спровођење школског програма треба да обезбеди остварење циљева образовања и васпитања, развој општих компетенција за живот у савременом друштву.

Реализацијом школског програма треба обезбедити развој кључних и међупредметних компетенција ученика:

1. Компетенција за целоживотно учење
2. Комуникација
3. Рад са подацима и информацијама
4. Дигитална компетенција
5. Решавање проблема
6. Сарадња
7. Одговорно учешће у демократском друштву
8. Одговоран однос према здрављу
9. Одговоран однос према околони
10. Естетичка компетенција
11. Предузимљивост и оријентација према предузетништву

Све активности школе се реализују у складу са остваривањем циљева образовања и васпитања прописаних законом:

1. Интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој ученика у складу са наставним планом и програмом које Школа остварује и за које је верификована;
2. Стицање знања, вештина и формирање вредносних ставова неопходних за бављење занимањем за које се ученик образује или за наставак школовања;
3. Развијање стваралачких способности, креативности и естетског укуса;
4. Развијање способности за проналажење, анализирање, примену и саопштавање информација;
5. Оспособљавање за решавање проблема и примену знања и вештина везаних за занимање и живот;
6. Развој мотивације за учење, оспособљавање за самостално учење и образовање и после завршетка школовања и током целог живота, као и за укључивање у међународне образовне и професионалне процесе;
7. Развијање свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења;
8. Оспособљавање за рад и занимање стицањем стручних компетенција;
9. Развијање свести о важности здравља и безбедности;
10. Развијање свести о значају заштите и очувања природне и друштвене средине;
11. Развијање способности комуникације, дијалога, осећања солидарности, сарадње са другима, као и за тимски рад;
12. Развијање личне одговорности и развијање одговорности као грађанина који поштује и негује тековине демократског друштва и људска и грађанска права;
13. Формирање ставова, уверења и система вредности који произилазе из личног, националног идентитета и свести о припадности држави Србији;
14. Развијање и поштовање различитости и равноправности – расне, културне, националне, језичке, верске, родне, узрасне, као и толеранције.

2. НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ, ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА У ШКОЛИ

Образовно-васпитни рад у Школи изводи се на српском језику.

Школа је од свог оснивања 1990.године образовала ученике у три подручја рада и у оквиру њих следеће образовне профиле:

ПОДРУЧЈЕ РАДА	ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ	ТРАЈАЊЕ
ТЕКСТИЛСТВО И КОЖАРСТВО	моделар одеће	4
	конфекцијски техничар	4
	текстилни техничар	4
	техничар дизајна одеће	4
	техничар моделар одеће	4
	кожарски техничар	4
	техничар дизајна производа од коже	4
	модни кројач	3
	текстилни радник (плетач, ткач, прелац)	3
	механичар текстилних машина	3
	израђивач одеће – обука за одрасле	-
	обућар	3
	галантериста	3
	израчивач доњих делова обуће	2
ХЕМИЈА НЕМЕТАЛИ И ГРАФИЧАРСТВО	техничар за заштиту животне средине	4
	техничар за хемијску и фармацеутску технологију	4
	техничар за индустријску и фармацеутску технологију	4
	техничар за рециклажу	4
ЛИЧНЕ УСЛУГЕ	фризер	3
	педикир и маникир	3
	женски фризер	3
	мушки фризер	3
	помоћни фризер – обука за одрасле	-
	креатор женских фризура	1
	креатор мушких фризура	1
	креатор маникир и педикир	1

3. ОБАВЕЗНИ И ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ И МОДУЛИ ПО ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА И РАЗРЕДИМА

Планови обавезних и изборних предмета образовних профила који се тренутно остварују у Школи налазе се у прилогу бр. 1 Школског програма.

Поред наведеног прегледа наставних планова у документацији Школе су посебно одложени Просветни гласници са називима, садржајима, циљевима и исходима свих обавезних и изборних предмета и саставни су део Школског програма.

4. НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРИНЦИПА И ЦИЉЕВА ОБРАЗОВАЊА И СТАНДАРДА ПОСТИГНУЋА, НАЧИН И ПОСТУПАК ОСТВАРИВАЊА ПРОПИСАНИХ НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА, ПРОГРАМА ДРУГИХ ОБЛИКА СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВРСТЕ АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ

Остваривање **принципа и циљева** образовања и стандарда постигнућа, спроводи се на основу Закона о основама система образовања и васпитања (Службени гласник Републике Србије бр. 88/2017, 27/2018-др.зак., 10/2019, 6/2020, 129/2021, 92/2023 и 19/2025), а поштујући и уважавајући:

1. педагошке принципе и педагошке и организационе иновације,
2. спроводећи сарадњу са родитељима и старатељима,
3. остварујући сарадњу са локалном заједницом и широм друштвеном средином,
4. личност, слободе и права ученика, али и развијајући њихову одговорност,
5. кроз редовну наставу, ваннаставне активности, такмичења, културно-уметничке и хуманитарне активности и сарадњу са другим образовно-васпитним и другим институцијама,
6. потребе и интересовања за рад у културно-уметничким и хуманитарним организацијама.

Начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма реализује се на основу Закона о средњем образовању и васпитању („Сл.гласник РС“ бр.55/13, 101/2017, 27/2018-др.зак., 6/2020, 52/2021, 129/2021, 92/2023 и 19/2025).

Остваривање прописаних наставних планова и програма остварује се кроз редовну наставу и то:

1. теоријску наставу,
2. практичну наставу,

3. блок наставу и вежбе,
4. допунску наставу,
5. додатну наставу,
6. припремну наставу,
7. кроз реализацију садржаја активности из изборних предмета, спортских активности, активности везаних за еколошку проблематику и заштиту животне средине,
8. кроз рад у секцијама,
9. кроз друге облике ваннаставних и слободних активности за које ученици исказу интересовање или се укаже потреба за њима.

Оставаривање прописаних наставних планова и програма се одвија кроз Законом прописане поступке. У редовној настави примењују се актуелне методе и технике рада, постепено и у све већој мери се уводе савремене методе кроз активну наставу и различите иновације у раду. Примењују се техничке и технолошке иновације, уз посебну припрему наставник.

У образовним профилима, настава се изводи, у одговарајућим кабинетима, специјализованим учионицама и радионицама за практичну наставу.

Практична настава и блок настава, остварују се и код привредних субјеката и у сарадњи са социјалним партнерима, на основу претходних договора о сарадњи и међусобним обавезама. Свима се доставља наставни план и програм као и захтеви образовног профила, који се по прописаном програму морају остварити. За сваку школску годину Школа склапа посебне уговоре са социјалним партнерима.

5. ПРОГРАМ ДОДАТНЕ, ДОПУНСКЕ И ПРИПРЕМНЕ НАСТАВЕ

Циљ додатног рада је да омогући обдареним и талентованим ученицима да прошире и продубе своја знања и вештине из неких наставних области и предмета у складу са својим интересовањима, способностима, склоностима, као и да подстиче ученике на самосталан рад, развој логичког, стваралачког и критичког мишљења и да допринесе њиховом оспособљавању за даље самообразовање.

Задаци:

- задовољавање индивидуалних особености ученика - склоности, интересовања, способности за учење,
- подстицање индивидуалног развоја ученика,
- проширивање и продубљивање обима и садржаја појединих предмета за које ученици показују интересовања и способности,
- груписање ученика према способностима и интересовањима чиме се стварају услови за индивидуализацију додатног рада,

- идентификовање обдарених и талентованих ученика.

Садржаји додатног рада полазе од редовног плана и програма, али се сходно интересовањима и потребама ученика проширују, продубљују и допуњују новим садржајима одређених наука и као такви, важе само за ученике обухваћене овим обликом рада. Самим тим, садржаји додатног рада су индивидуализовани како у односу на ученика, тако и у односу на наставника.

Програм додатног рада на почетку сваке школске године заједнички доносе наставници и ученици.

На основу исказаног интересовања ученика за упис на одређене факултете наставници организују додатну - припремну наставу за полагање пријемних испита. Додатни рада се организује и са групама ученика који учествују у различитим такмичењима, пројектима, конкурсима.

Програм додатног рада се планира и организује у оквиру недељног распореда часова образовно васпитног рада. Треба настојати да се према могућностима додатни рад организује пре почетка редовне наставе, у супотној смени, за време радних субота. Ученик ће бити обухваћен додатном наставом највише из два предмета по један час недељно. Час може трајати краће или дуже од 60 минута.

Допунски рад се организује за ученике који стално или повремено заостају у савлађивању образовно-васпитних садржаја у редовној настави или ако је ученик дошао из иностранства, неке друге школе, образовног профила за предмете где постоји разлика у наставним програмима

Циљ допунског рада је омогућавање ученицима који заостају у савлађивању образовно-васпитних садржаја да се лакше укључују у редовни васпитно-образовни процес.

Задаци:

- ближе одређивање програмских садржаја у којима ученици не постижу добре резултате,
- савлађивање овако утврђених садржаја усклађивати са потребама и могућностима ученика,
- пружање помоћи ученицима да се лакше уклопе у редовну наставу и праћење њиховог напредовања.

Садржаји су идентични прописаном наставном плану и програму. Избор, ширина и дубина обраде и дидактичко-методички поступци су, више него обично, под утицајем индивидуалних карактеристика ученика или групе. Групе могу бити формиране у оквиру једног одељења или једног разреда, а обухватају оне ученике који имају сличне тешкоће у савлађивању наставних садржаја.

У школи се организује **допунски** рад за ученике по следећим критеријумима:

- ако је ученик дуже оправдано одсуствовао са наставе (болест, породични и други оправдани разлози),

- ако је више пута у току наставне године у континуитету добио негативну оцјену из неког наставног подручја (предмета), а посебно ако је из тог предмета у претходном разреду показали недовољан успех или ишли на поправни испит,
- ако је ученик дошао из иностранства, неке друге школе, образовног профила за предмете где постоји разлика у наставним програмима.

Један ученик може да буде обухваћен допунском наставом највише из два предмета истовремено, по један час недељно. Час може трајати краће или дуже од 45 минута. Ученик је укључен у допунски рад док траје и кад се укаже потреба за тим.

Наставници који изводе допунску наставу оријентационо планирају садржаје за сваког ученика и за сваку групу.

Припремни рад се остварује за ученике који полажу разредни или поправни испити, испит за ванредне ученике и као припрема за полагање завршних и матурских испита.

За ванредне ученике, у зависности од испита које полажу, ће се организовати припремна настава у форми консултативно-инструктивног рада у договору са испитивачима. Ванредни ученици и полазници на преквалификацији и доквалификацији припремну наставу обављају, у складу са Правилником о испитима, до 20-тог у месецу, а испите полажу од 20-тог до краја месеца.

Припремни рад за ученике који полажу разредне и поправне испите биће планиран на крају наставне године у зависности од тога из којих су предмета ученици показали недовољан успех и то у обиму од најмање 10% од укупног годишњег броја часова.

Школа ће организовати и припрему свих ученика који полажу завршне и матурске испите у обиму од најмање 5% од укупног годишњег броја часова из предмета из којих се полажу завршни и матурски испити.

Евиденција о садржајима и реализацији припремне наставе ће се налазити код наставника и директора, ес-дневнику и књизи осталих облика образовно - васпитног рада.

6. ПРОГРАМ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ РАЗВИЈАЈУ СПОСОБНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА, КОМУНИКАЦИЈА, ТИМСКИ РАД, САМОИНИЦИЈАТИВА И ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ ДУХА

Школа у оквиру својих обавезних наставних предмета и ваннаставних и ваншколских активности развија способности за решавање проблема, тимски рад, подстиче конструктивну комуникацију, самоиницијативу и предузетнички дух ученика и наставника.

Подручје васпитног рада	Активност и садржаји васпитног деловања	Облици, средства и методе рада	Носиоци реализације
РАЗВИЈАЊЕ КОМУНИКАТИВНЕ СПОСОБНОСТИ, САРАДЊЕ И КОНСТРУКТИВНОГ РЕШАВАЊА ПРОБЛЕМА			
Настава	- Развијање сарадничких односа у настави, рад у паровима, групама и тимовима	рад у паровима, групни облик рада, тимски рад, пројектна настава	Сви наставници
	- Развијање способности јасног и прецизног изражавања мисли, одговарајуће коришћење стручних речи и израза	Усмено и писмено изражавање	Сви наставници
	- Развијање културе разговора (активно слушање, изношење мишљења, аргументовање, критичко процењивање и анализирање идеја, одговора и решења)	Разговор, различити облици наставног рада (тимски, групни, рад у паровима), дискусије, дебате	Сви наставници и ученици
	- Прихватање одговорности за извршавање обавеза, преузетих задатака, за сопствене успехе/неуспехе	Разговор, самовредновање, вршњачка процена	Сви наставници и ученици
	- Развијање комуникативних вештина (писање, читање, говор) на матерњем и страном језику - сврсисходно и одговорно коришћење савремених средстава комуникације	Усмено и писмено изражавање, сврсисходно и одговорно коришћење информационих технологија	Сви наставници и ученици

Ваннаставне активности	- Развијање и неговање радозналости и отворености за нове, актуелне појаве у језику, уметности и култури; васпитање опажања, критичког мишљења и слободног креативног изражавања	слободне културно-уметничке активности (рецитаторска, драмска, литерарна, библиотечка, новинарска, фото-видео, информатичка, секције страних језика...)	Наставници књижевности, страних језика, уметности...
	- организовање секција слободних активности у складу са жељама и интересовањима ученика и могућностима Школе/наставника за њихову реализацију - Договор о Програму рада секција (изношење предлога и идеја)	-предлози наставника за секције, у складу са њиховим компетенцијама; -анкетирање заинтересованости ученика за секције; -договори о програму рада секције	Тим за Етос; Руководиоци секција
Одељењска заједница	- Развијање комуникативних вештина (активно слушање, вербална и невербална комуникација; писање порука, учешће у комуникацији преко интернета- друштвених мрежа...); -употреба и злоупотреба информационих технологија-друштвених мрежа; борба против свих облика дигиталног насиља - асертивна, ненасилна комуникација и решавање конфликта	радионице, разговори, коришћење интернета (Платформа „Чувам те“ и сл.)	Одељењски старешина, педагог, психолог, наставници грађанског васпитања, вршњачки едукатори
	- анализа поштовања права и одговорности, ученика и наставника	Разговор, анкете	Одељењски старешина, педагог, психолог, директор,
	- Конструктивно решавање конфликта у одељењској заједници	Разговор	Одељењски старешина, педагог, психолог
	- Активности на међусобном упознавању ученика (место из ког долазе; традиција и обичаји у породици/ средини/ народу из које долазе/ коме припадају; интересовања и активност у слободно време; амбиције, жеље, циљеви...)	презентације, разговори, изложбе фотографија, видео-записа, предмета...	ученици, родитељи, одељењски старешина
	-заједнички одласци у биоскоп, позориште, посете, излети, екскурзије...	испитивање интересовања, програма / репертоара; избор и планирање активности за реализацију „пројекта“	ученици, родитељи, одељењски старешина, директор

	-акције и активности на иницијативу ученика (прославе рођендана, новогодишње прославе; уређење школе; хуманитарне и друге акције; пројекти у оквиру ОЗ или предлози за пројекте на нивоу школе...)	предлагање, избор и реализација пројекта	у зависности од пројекта
Ученички парламент	-Све активности по програму УП -Сарадња и учешће у акцијама локалне средине	Састанци, анкете, планирање и реализовање акција, организовање и обуке тима вршњачких едукатора	Руководилац УП
Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	-Превентивне и интервентне активности, у складу са Протоколом и програмом рада Тима	Активности у складу са планом и протоколом	Тим за заштиту
Сарадња са родитељима/старатељима	- Конструктивно решавање конкретних проблема одељења, група или појединаца	Индивидуални разговори; групни разговори; родитељски састанци	Одељењски старешина, ученици, родитељи, Тим за заштиту
	- помоћ и укључивање родитеља у активности одељењске заједнице и школе	помоћ у припремању презентација, реализацији акција;	Одељењски старешина, ученици, директор
НЕГОВАЊЕ АКТИВНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ИНДИВИДУАЛНИХ ПРОБЛЕМА			
Настава	- наставне садржаје реализовати кроз проблемску наставу / задатке и тако вежбати ученике да пролазе кроз фазе решавања проблема (уочавања и анализа проблема, постављање хипотеза/ решења, провере хипотезе-тестирање решења, промену дирекције у решавању проблема...)	Активно учење, проблемска настава	Сви наставници и ученици
	- у складу са наставним садржајима предмета	анализе ликова, догађаја, ситуација; радионице, дискусије, дебате; подстицање здравих навика и стилова живота	ученик, предметни наставници

	- Испитивање чинилаца неуспеха ученика и предлагање мера за побољшање; суочавање са неуспехом, развијање личне контроле и истрајности	самопроцена, планирање етапних циљева (краткорочних и дугорочних)	ученик, одељењски старешина, педагог, психолог, предметни наставници
	- Упознавање са методама успешног учења (уопштено) и методама успешног учења појединих предмета	Разговор, радионица, практичан рад (технике учења, израда мапа ума...)	педагог, психолог, предметни наставници
Ваннаставне активности	- Укључивање ученика у ваннаставне активности, поштовање њихових предлога и идеја и њихова реализација	Групни рад	Руководиоци секција
	- Развијање здравих стилова живота (активности у слободно време)	Групни рад, активности у слободно време	Сви наставници и ученици
Ученик- појединац	- решавање индивидуалних проблема	индивидуални васпитни рад	Одељењски старешина, педагог, психолог
Одељењска заједница	- Упознавање сопственог развоја – личност адолесцента	Разговор, ППП	Одељењски старешина
	- Упознавање сопствене личности – могућности, способности, реална слика о себи	Индивидуални разговори	Педагог, психолог, одељ. старешина
	- Очување менталног здравља (како бити свестан својих потенцијала и остварити их; како се суочавати са стресом, разочарањима, тешким ситуацијама; бити продуктиван, учити и градити односе са другима управљати мислима, осећањима и понашањем; препознати своје потребе и тражити помоћ и подршку...)	Предавања, радионице,	Педагог, психолог, одељ. старешина УГ „Психозон“
	- Унутрашњи конфликти и како их разрешавати	Едукативно-искуствене радионице	Педагог, одељ. старешина
	- Превенција ризичних понашања	Предавања	Педагог, психолог, одељ. старешина УГ „Психозон
Сарадња са родитељима	- Упознавање реалних могућности детета	Индивидуални разговори	Одељењски старешина
	- Социјална подршка у стресним ситуацијама; помоћ у успостављању сарадње са другим институцијама	Индивидуални разговори	Одељењски старешина, Тим за заштиту

6.1 ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ ДУХА

Садржај активности за подстицање предузетничког духа	Популација на коју се усмерава активност	Облици рада, методе, инструменти	Носиоци реализације	Време реализације
Информисање о образовним профилима у Школи (развијање позитивне мотивације за упис)	ученици осмих разреда основних школа	Веб-сајт школе, друштвене мреже, средства масовних телекомуникација (ТВ, радио, новине), обилазак основних школа у округу и презентација могућности уписа ученицима осмог разреда, радионице са ученицима- практичан рад	директор Школе, педагог, наставници Школе и ученици	током школске године – у договору са основним школама (јануар-мај)
Развијање позитивне мотивације према изабраном занимању; сарадња са удружењима старих и уметничких заната/ радионице	сви ученици, а нарочито први разред	редовна теоријска и практична настава, секције ваннаставних активности	стручни већа, наставници праксе	током школске године
Прикупљање анамнестичких података о ученику од значаја за професионални развој	ученици првог разреда	подаци о ученицима из основних школа, интервјуи са родитељима, Картон ученика	одељењски старешина, комисија на упису	септембар, јун
Идентификовање и рад са надареним ученицима	сви ученици	теоријска и практична настава, додатна настава	наставници, педагог, психолог	током школске године
Идентификовање и рад са ученицима који имају проблема у савладавању наставног програма	ученици који показују незадовољавајући успех	теоријска и практична настава, допунска настава, испитивање посебних склоности и способности	наставници и педагог, тим за инклузивно образовање	по потреби током школске године
Практично испољавање радних способности	сви ученици	настава, ваннаставне активности, такмичења, приредбе, изложбе	директор Школе, организатори такмичења, наставници, ученици	током школске године, јануар и мај
Израда бизнис плана	Ученици завршних разреда	Настава предмета Предузетништво	Предметни наставници	Током школске године
Подстицање самоиницијативе ученика	Сви ученици, Наставничко веће, сви радници школе; институције	подршка акцијама УП, учешће у пројектима (упознавање са пројектима, избор и писање пројеката,	УП, Руководилац УП, директор, педагог, наставници (према својим афинитетима)	Током године

		учешће на конкурсима, реализација пројекта); планирање и ењализација пројеката у сарадњи са другим институцијама; подршка хуманитарним акцијама које иницирају ученици похваљивање ученика који иницирају и воде акције		
Развијање вештине планирања акција/ пројеката	сви ученици	пројектна настава; Планирање рада ОЗ, УП, секција ваннаставних активности Планирање акција , нацрта и реализација пројекта (грађанско васпитање, УП) Решавање проблема у ОЗ, индивидуалних проблема	наставници, Председник УП, руководилац УП, одељењске старешине	Током године
Сарадња са успешним предузетницима	сви ученици	посете успешним предузетницима; посете предузетника школи, предавања, радионице, огледни часови	Директор, организатор практ.наставе и вежби, , наставници стручних предмета и праксе	Током године
Обуке за тражење посла, писање радне биографије и вођење пословног интервјуа,	Ученици завршних разреда	Настава Грађанског васпитања, ЧОС, обуке	Наставници грађанског васпитања, одељењске старешине, педагог, Националана служба за запошљавање	Током године, мај
Посете друштвеним и приватним предузећима, сарадња са удружењима старих и уметничких заната	сви ученици	практична настава, екскурзије, посете, радионице	Директор, организатор практ.наставе и вежби, , наставници стручних предмета и праксе	током школске гоидне

Информисање о могућностима запослења, преквалификације, доквалификације, ванредног школовања, наставка школовања на вишим школама и факултетима	родитељи ученика, сви ученици, нарочито завршни разреди	разговори (индивидуални и групни), предавања, писани материјал, сарадња са високим школама и факултетима, НСЗ	педагог, одељењске старешине, наставници, студенти – бивши ученици Школе, средства масовне комуникације, представници виоких школа и факултета	током школске године, мај
Предавања о предузетништву	Ученици завршних разреда	Предавања, радионице	Одељењске старешине, Национална служба за запошљавање, Канцеларија за младе	Током године

7. ФАКУЛТАТИВНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

Школа може да организује факултативну наставу из језика другог народа или националне мањине са елементима националне културе, другог страног језика, или, у складу са опредељењима ученика, из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада, као и наставним плановима гимназије.

8. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Културна и јавна делатност школе представља манифестацију целокупног васпитно-образовног рада који се остварује у школи.

Основни циљ ових активности је организовано узајамно деловање школе и друштвене средине.

Посебни задаци би се односили на:

- Оспособљавање ученика да користе све вредности које им пружа средина за њихов свестрани развој и богатији лични живот у слободном времену, подстицање активног учешћа у културном животу заједнице,
- презентирање резултата којима школа богати културни и друштвени живот средине (пројекти, радне акције, прославе, јубилеји, манифестације, друштвено- користан рад),
- афирмисање школе као културног центра у месту,
- стварање педагошких и друштвених услова за реализацију циља и задатака васпитања и образовања у школи,
- богаћење културног живота средине.

Школа планира различите активности из области културне и јавне делатности:

АКТИВНОСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Организовање и извођење приредбе поводом Дана школе и Школске славе	Јануар	Руководиоци секција, стручна већа
Организовање изложби ученичких радова у просторијама Школе	Током школске године	Руководиоци секција, стручна већа
Организовање школског ликовног конкурса	Новембар-децембар	Стручно веће друштвених наука и уметности, тим за етос
Обележавање јубилеја, празника и слично (изложбе тематских ученичких радова или друго)	Током школске године	Руководиоци секција, стручна већа, одељењске старешине
Организовање књижевних сусрета или сличних манифестација у простору Школе	Током школске године	Руководиоци секција, стручна већа
Сарадња са Народним позориштем у Сомбору кроз праћење позоришних представа	Током школске године, у зависности од репертоара	Стручно веће Српског језика и књижевности
Сарадња са сомборским биоскопом кроз праћење филмских представа	Током школске године, у зависности од репертоара	Стручно веће Српског језика и књижевности
Сарадња са Галеријом КЦ „Лаза Костић“ и Галеријом модерних уметности „Милан Коњовић“ кроз праћење манифестација које организују изложби и	Током школске године, у зависности од репертоара	Стручно веће Српског језика и књижевности, друштвених наука,
Сарадња са Градским музејом кроз посете изложбеним поставкама, радионице и пројекте	Током школске године	Стручно веће у подручју рада текстилство и кожарство, друштвених наука и уметности, српског језика и књижевности
Сарадња са Музејом Подунавских Шваба кроз посете изложбеним поставкама и радионице	Током школске године	Стручно веће у подручју рада текстилство и кожарство, друштвених наука и уметности, српског језика и књижевности
Посете различитим неформалним изложбеним и уметничким просторима	Током школске године, у зависности од програма	Стручно веће Српског језика и књижевности, друштвених наука
Посета позоришту, балету или опери у другим градовима (Нови Сад, Београд)	Током школске године, у зависности од садржаја	Стручно веће Српског језика и књижевности, друштвених наука,
Сарадња са Градском библиотеком „Карло Бијелицки“ кроз подстицање ученика на укључивање у чланство библиотеке или учешће у пројектима/акцијама библиотеке	Током школске године	Стручно веће Српског језика и књижевности, одељењске старешине
Посете сајмовима у Београду, Новом Саду	Током школске године, у зависности од програма	Стручна већа, одељењске старешине, директор

Праћење програма јавних предавања, стручних расправа, књижевних и поетских вечери и слично које организује Градска библиотека, Педагошки факултет, Канцеларија за младе, КЦ „Лаза Костић“, Удружење старих и уметничких заната, СЕЦ, „Психозон“, омладинске организације и други	Током школске године, у зависности од програма	Стручна већа, одељењске старешине, руководица УП, директор
Праћење различитих културних манифестација (концерти, етно-сајмови и слично)	Током школске године, у зависности од програма	Стручна већа, одељењске старешине, директор
Обиласци културних, еколошких и других знаменитости Сомбора и околине	Током школске године	Стручна већа, одељењске старешине, директор
Обиласци културних знаменитости Војводине	Током школске године	Стручна већа, одељењске старешине, директор
Различити облици сарадње са родитељима / старатељима и њихово укључивање у живот и рад школе	Током школске године	Стручна већа, одељењске старешине, директор
Организовање сусрета генерација бивших ученика школе	Мај-јун	Директор и одељењске старешине
Учешће у активностима и пројектима других организација/ удружења која су у вези са образовно-васпитним радом (Црвени крст, КЦ Сомбор, Сомборски едукативни центар, еколошка удружења, хуманитарне организације...)	Током године, у складу са програмима организатора	Директор, водитељи секција, УП
Сарадња са медијима	Током школске године	Директор
Промоција активности школе путем различитих медија (радио, ТВ, новине, часописи, друштвене мреже, веб сајт школе)	Током школске године	Тим за ажурирање школског сајта, водитељ УП

9. ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ

Друштвене и слободне активности ученика у обухватају рад заједница ученика, културних, спортских, техничких, хуманитарних и других друштвених организација и облика слободних активности.

Заједнице ученика су обавезни облик друштвеног ангажовања ученика док се за рад у друштвеним организацијама и слободним активностима ученици опредељују на основу својих интересовања. За рад слободних активности школа ствара неопходне услове (простор, водитељски рад наставника и др.).

Одељењске заједнице ученика

Одељењску заједницу ученика чине сви ученици једног одељења.

Поред општих задатака васпитног рада у средњој школи заједнице ученика имају и специфичне задатке:

- омогућују ученицима да учествују у одлучивању о питањима из живота и рада школе личним изјашњавањем и преко представника у савету школе и Ученичком парламенту;
- обезбеђују ученицима да самостално доносе програме рада својих колектива, да бирају своја руководства и своје представнике у савет школе;
- оспособљавају ученике за демократску процедуру: предлагање, разматрање, заузимање ставова, доношење одлука и закључака;
- развијање смисла за међусобну сарадњу ученика и наставника.

Ученичке одељенске заједнице се конституишу на почетку сваке школске године избором одељењског руководства, договором о програму рада и избором представника у Ученички парламент и друге органе школе.

У одељењској заједници ученици остварују своја права и дужности непосредним учешћем у разним активностима на савладавању програма васпитно-образовног рада и активностима у слободном времену, расправљањем, договарањем и одлучивањем о питањима значајним за појединце и заједнице.

Разредне заједнице

Разредне заједнице се, по потреби, формирају у оквиру једног разреда како би се остварила сарадња и повезивање ученика једне генерације.

У оквиру разредне заједнице покрећу се и координирају заједничке акције и иницијативе на нивоу генерације које могу бити усмерене према органима управљања и стручним органима школе, затим на плану заједничке реализације садржаја по појединим подручјима рада одељењских заједница (нпр. организовање екскурзија, матурске вечери...)

Заједничке активности координирају председници одбора одељењских заједница или други задужени чланови.

Заједница ученика школа - Ученички парламент

Ученички парламент чине по 2 представника сваког одељења у школи. Парламент се бира сваке школске године и има свог председника.

Циљ Ученичког парламента је реализација права на слободу удруживања ради остваривања својих права. У оквиру делатности ученичког парламента ученици преко својих представника дају мишљење и предлоге стручним органима школе, Школском одбору, Савету родитеља и директору о проблемима понашања у школи, слободног и ваннаставног учешћа на спортским и другим такмичењима, организацији свих манифестација ученика у школи и ван ње, разматрају однос и сарадњу ученика и наставника и стручних сарадника, обавештавају се о питањима од посебног значаја за

школовање, организују и учествују у реализацији хуманитарних акција, на сопствену иницијативу или иницијативу других.

План и програм рада Ученичког парламента

Активност	Време реализације
-Извештај о претходној години -Реизбор председника и потпредседника -Годишњи план рада -Попуњавање анкетних листића за самовредновање -Осмишљавање акција које се односе на побољшавање живота и рада у школи -Вођење евиденције	Септембар
-Избор два представника за школски одбор -Налажење спонзора – донатора за акције које иницирају ученици, -Анкетирање за избор пројекта са којим ће се учествовати на конкурсима које расписује локална самоуправа , друге организације и удружења -Распоред послова -Упознавање са новим прописима у области образовања и васпитања	Октобар
-Анкета за ученике првог разреда колико су упознати са радом Ученичког парламента у нашој школи- промовисање рада Парламента -Активно учешће појединих чланова у раду на промоцији школе, повезивање са другим организацијама и удружењима и учешће у њиховим активностима	Новембар
-Резиме рада у првом полугодишту -Договор за друго полугодиште	Децембар
-Промовисање рада Парламента	Јануар
-Почетак традиционалне хуманитарне акције за децу из дома „Мика Антић“ -Обележавање Дана заљубених -Акција скупљања половних књига и уџбеника за библиотеку -Активно учешће у промоцији школе	Фебруар
-Посета другој школи по договору-размена искустава -Спровођење акција које су иницирали ученици	Март
-Традиционална хуманитарна акција и посета Дому „Мика Антић“	април
-Евалуација рада за претходну школску годину -Договори и предлози за наредну школску годину	Мај

Друштвене организације

Омладина Црвеног крста, организују се у школи сагласно својим програмима рада и у складу са интересовањима ученика за учешће у њиховим акцијама (такмичења у пружању прве помоћи, акције добровољног давања крви, хуманитарне акције, акције пошумљавања, рад у Расаднику...)

Слободне активности ученика

Слободне активности представљају ваннаставни факултативни облик рада школе.

Непосредан васпитно-образовни циљ ученичких слободних активности јесте да допринесу развоју личности на образовном, сазнајном, креативном, друштвеном и личном плану.

Организују се углавном као: научноистраживачке активности, научно-техничке и радно-производне активности, културно-уметничке, спортско-рекреативне.

Задаци слободних активности су:

- проширивање и продубљивање, као и стицање нових знања и умења, а према интересовањима ученика;
- задовољавање специфичних интересовања ученика уз активно усмеравање њихових склоности, способности интересовања и подстицање професионалног развоја;
- мотивисање и оспособљавање ученика за самосталан и креативан рад;
- омогућавање ученицима организовање забаве и рекреације, као и других услова да самостално користе слободно време и организују духовни, културни и друштвени живот у средини у којој живе и раде.

При организовању слободних активности поштују се следећи принципи:

- слободно и добровољно опредељивање ученика у избору активности и удруживању на основу индивидуалних интересовања и способности;
- активно учешће ученика у организовању рада, планирању и програмирању садржаја, метода и поступака у секцијама, анализи остварених резултата;
- повезаност и јединство слободних активности са осталим образовно-васпитним активностима уз координиран рад свих васпитних чинилаца.

У току октобра одељењске старешине анкетирају ученика о њиховој заинтересованости за укључивање у секције. Упознају их са радом секција у претходним годинама, да би помогли да се одреде за оне које би одговарале њиховим интересовањима. Испитују заинтересованост за неке секције које до тада нису организоване. Организују се уколико постоји могућност да неко од наставника буде водитељ те секције, уколико поседује умења, вештине, способности за то. Секције се реализују и у сарадњи са могућностима које пружа локална средина.

У нашој школи се углавном организују: рецитаторска, литерарна, драмска, хемијска, еколошка, текстилна, фризерска, манекенска, ликовна, спортске секције (мали фудбал, одбојка, кошарка, стони тенис, стрељаштво, пливање, шах)

Слободне активности треба организовати током читаве школске године у оквиру годишњег фонда часова који је утврђен годишњим програмом васпитно-образовног рада школе.

Ученици се не смеју преоптерећивати радом у секцијама (један ученик - члан највише две секције). Ученик је члан секције онолико дуго колико то сам жели да буде. Има право, кад задовољи своја интересовања у једној области да је напусти и пређе у другу. То, међутим, не значи да треба одобравати, брзо, често и неоправдано мењање активности. Ученику се не може ускратити учешће у слободним активностима због слабог успеха у учењу. Оваквом ученику треба скретати пажњу на његове обавезе у настави и стимулисати га за појачан рад и одговорност имајући, при том, у виду да ангажовање у слободним активностима представља снажно средство за рад и појачану одговорност, да ствара прилику за афирмацију позитивног у личности.

10. ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА

Циљ рада на професионалној оријентацији у средњој школи је подстицање професионалног развоја ученика и пружање помоћи појединцу да формира реалну слику о својим способностима, особинама личности, интересовањима и тако планира свој даљи професионални развој.

Задаци професионалне оријентације су:

1. Упознавање, праћење и подстицање развоја индивидуалних карактеристика личности ученика значајних за усмеравање њиховог професионалног развоја и њихово подстицање да и сами свесно доприносе сопственом професионалном развоју;
2. Информисање ученика о свету рада и занимања, систему образовања и њихово оспособљавање за самостално прикупљање информација, које се односе на свет рада и систем образовања;
3. Формирање правилних ставова према раду;
4. Подстицање ученика на испитивачко понашање према себи и свету рада;
5. Оспособљавање ученика за планирање свог професионалног развоја и доношење реалних и зрелих одлука у вези са избором занимања и правцима стручног оспособљавања.

Активности везане за професионалну оријентацију обухватају професионално информисање и саветовање и праћење развоја ученика и одвијају се у току целе школске године кроз наставне и ваннаставне активности и кроз посебне облике рада

на професионалној оријентацији. У извођењу учествују посредно и непосредно сви чланови колектива и ученици школе.

Посебна пажња биће посвећена професионалном васпитању које се одвија кроз наставу грађанског васпитања у завршним разредима и на часовима одељенских старешина.

ВРЕМЕ	АКТИВНОСТИ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ПРОГРАМА
Почетак школске године, септембар	Конституисање тима за каријерно вођење и саветовање	Седница наставничког већа	Директор и чланови наставничког већа	Формирање тима за каријерно вођење и саветовање
Септембар -децембар	Формирање групе ученика која ће учествовати у активностима каријерног саветовања	Ученички парламент	Наставник задужен за координацију ученичког парламента и вођа тима за каријерно вођење	Укључивање ученика у промоцију школе
Током школске године	Развијање позитивне мотивације према изабраном занимању	Редовна теоријска и практична настава, секције ваннаставних активности	Стручни активи и наставници практичне наставе	Развијање позитивног става ученика према изабраном занимању, јачање професионалног идентитета и подстицање одговорности, самопоуздања и радне културе у складу са захтевима струке.
Током школске године	Подстицање ученика свих разреда да сопственим активностима и залагањем стичу реалну слику о својим могућностима, способностима, и интересовањима. На основу тога доносе зреле професионалне одлуке	Разговор, консултације, информације путем часова редовне и додатне наставе, радом у секцијама	Одељенски старешина, предметни наставници, педагог и психолог, наставници грађанског васпитања и чланови тима за каријерно вођење	Припрема ученика за самопроцену својих способности.
Током школске године	Подстицање ученика да сопственим активностима и залагањем стичу информације о раду и занимањима у систему образовања и потребама у систему запошљавања	Разговор, консултације, информације путем огласних табли, памфлета и путем интернет мреже	Одељенски старешина, предметни наставници, педагог и психолог, наставници грађанског васпитања и чланови тима за каријерно вођење	Припрема ученика за самостално доношење одлука. Преузимање одговорности за сопствену професионалну будућност
Током школске године	Усклађивање личности ученика и испољених професионалних жеља	Посматрање и праћење резултата рада ученика	Одељенски старешина, предметни наставници,	Упознавање ученика са могућностима каснијег

			педагог и психолог	запошљавања у оквиру одређених професија
Током школске године	Рад са ученицима који постижу надпросечне резултате на основу праћења постигнућа ученика	Путем додатног рада секција, припрема за такмичења свих нивоа	Предметни наставници	Развијање мотивације даровитих ученика за остваривање резултата на вишим нивоима
Током школске године	На часовима одељенског старешине ученици ће кроз разговор размењивати информације о могућностима и захтевима у области професионалне оријентације, дискутовати о дилемама	Разговор, дискусија, информације о броју студената који се уписују на одерђене факултете и високе школе, упис на буџет или самофинансирање	Одељење и одељенски старешина	Развијање вршњачке едукације кроз дискусију
Од јануара до маја	Обука ученика за састављање биографије, CV-а и пропретних писама, тражења посла и вођење пословног интервјуа	Увид у документацију, анализа и бележење података	Наставнициг рађанског васпитања, рачунарства и информатике, одељенске статешине	Научити ученике да себе прикажу у најбољем светлу
Током школске године	На огасној табли део простора резетвисан за информације о могућностима наставка школовања преко плаката и брошура	Оглашавање битних информација о факултетима и високим школама	Чланови тима за каријерно вођење, педагог и психолог	Континуирано информисање свих ученика о смеровима и профилима
Током школске године	Ученицима завршних разреда биће омогућено да се упознају са условима уписа и студирања кроз презентацију факултета и високих школа које организују овај вид професионалног информисања ученика	Непосредни сустрети са представницима факултета и високих школа	Школски педагог, директор, предметни наставници, представници тима за каријерно вођење	Обезбеђивање непосредног контакта са предавачима високих школа и факултета
Током школске године, мај	Ученике завршних одељења упознати и самогућностима доквалификације или преквалификације на сличним образовним профилима	Непосредни разговори са наставником задуженим за рад са ванредним ученицима	Наставник задужен за рад са ванредним ученицима, педагог и психолог, Националана служба за запошљавање	Развијање професионалног развоја за даље усавршавање у школовању или струци
Током школске године	Индивидуални рад са ученицима и њиховим родитељим	Разговор на основу резултата које ученик	Одељенски старешина, предметни наставници, педагог и психолог, наставници	Пружање помоћи и подршке ученицима при избору будућег позива

		постиже и интересовања која исказује	грађанског васпитања и чланови тима за каријерно вођење	
Септембар, октобар	Прикупљање релевантних података о постигнутим успесима приликом уписа матураната на факултете и високе школе, уписе на преквалификацију и доквалификацију	Увид у документацију, анализа и бележење података	Одељенске сарешине	Сагледати напредак ученика после завршене средње школе, колико ученика је уписало високе школе и факултете, преквалификације и доквалификације, а колико је нашло посао у струци
Новембар	Учешће на Физи -бизи фестивалу науке у Сомбору	Учешће 3 тима на фестивалу	Наставници и ученици	Представљање смерова које школа уписује
Март, април	Посета сајму образовања у Новом Саду или Београду	Одлазак заинтересованих ученика на сајам	Одељенске старешине и чланови тима за каријерно вођење	Боље сагледавање и прикупљање информација о факултетима и високим школама
Током школске године	Припремање ученика за пријемне испите на факултетима и високим школама	Према претходним пријемним испитима наставници уз консултације упућују ученике у рад	Предметн наставници	Боље могућности избора и лакше савадавање пријемних испита
Током школске године	Идентификовање и рад са надареним ученицима, ИОПЗ	Сви ученици	Теоријска, практична и додатна настава	Подржати надарене ученике у планирању професионалног развоја и усмеравању ка областима у којима могу остварити врхунске резултате.
Током школске године	Идентификовање и рад са ученицима који имају проблема у савладавању	Ученици који показују недовољан успех или	Предметни наставници	Омогућити ученицима равноправно учешће у

	наставног програма индивидуализација, ИОП 1, ИОП 2	велику незаинтересованост		настави и достизање исхода уз подршку и напредовање у складу са његовим могућностима.
Током школске године	Презентација школе у основним школама у граду и околини, презентација целе школе или представљање одређених профила	Посете основним школама, Штампани материјал, друштвене мреже, веб страница школе, различите радионице (обуци се за матуру, израда сапуна...)	Директор школе, педагог и психолог, тим за каријерно вођење, наставници стручних предмета и ученици	Презентација начина рада у школи и образовних профила који се уписују
Септембар, јун	Прикупљање података о ученику од значаја за професионални развој	Картон ученика, подаци о ученицима из основних школа, интервјуи са родитељима	Одељењски старешина, комисија на упису Ученици првог разреда	Сагледавање жеља ученика и развијање интересовања за изабрано занимање
Током школске године	Израда бизнис плана	Настава предмета Књиговодство и Предузетништво	Ученици завршних разреда Предметни наставници	Припрема за самозапошљавање и могућност осамостаљивања
Током школске године	Посета друштвеним и приватним предузећима, успостављање сарадње са текстилним предузећем „Фјорано“, ЈКП Водоканал, ЈКП Чистоћа, ЈКП Простор, Завод за јавно здравље Сомбор	Практична настава, екскурзије, посете	Директор, организатор практичне наставе, одељењске старешине, наставници стручних предмета и праксе Сви ученици	Припрема ученика за процес запошљавања
Током школске године	Предавања о предузетништву	Предавања, радионице	Ученици завршних разреда Одељењске старешине, Национална служба за запошљавање, Канцеларија за младе	Припрема за самозапошљавање и могућност осамостаљивања

Током школске године	Посета представника различитих фирми ради презентације фирме и пробирања појединаца за могући даљи рад (тражити помоћ од ЦЗЗ - биро)	Предавања, радионице	Спољни сарадници, ЦЗЗ- биро, наставници стручних предмета, одељенске старешине	Запошљавање у струци и даље оспособљавање за рад
Током школске године	Ученицима завршних разреда биће омогућено да се упознају са условима уписа и студирања кроз презентацију факултета и високих школа које организују овај вид професионалног информисања ученика	Непосредни сусрети са представницима факултета и високих школа	Педагог и психолог, директор, предметни наставници, представници тима за каријерно вођење	Обезбеђивање непосредног контакта са предавачима високих школа и факултета
Током школске године, мај	Ученике завршних одељења упознати и самогућностима доквалификације или преквалификације на сличним образовним профилима	Непосредни разговори са наставником задуженим за рад са ванредним ученицима	Наставник задужен за рад са ванредним ученицима, педагог и психолог, Национална служба за запошљавање	Развијање професионалног развоја за даље усавршавање у школовању или струци

11. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Циљ васпитања и образовања у области заштите и унапређивања човекове средине јесте да ученицима, у складу са њиховим узрастом, обезбеде стицање знања, развијање интересовања, формирање ставова система вредности и понашања, које ће им омогућити разрешавање еколошких, културно-социјалних и економских проблема на релацији савремен човек – природа.

Одговоран однос према околини подразумева познавање и непосредан доживљај природе; увиђање значаја који природа има за одржавање живота на Земљи; разумевање међузависности живог света, природних ресурса и климатских услова за одржање живота; очување његове разноврсности, еколошких станишта и климатских услова; активно учествовање у неговању здравих заједница. Ученик познаје како људске активности могу да унапреде или угрозе животну средину и одржив развој. Спреман је да се укључи у активности усмерене ка очувању окружења у којем живи, ради и учи.

Разуме концепт здравог и безбедног окружења (вода, ваздух, земљиште) за живот људи и спреман је да се активно ангажује у заштити и унапређењу квалитета живота у заједници.

Показује разумевање и спремност за ангажовање у заштити природе и управљању ресурсима тако да се не угрожава могућност будућих генерација да задовоље своје потребе.

Процењује ризике и користи од употребе неких супстанци по околину и здравље људи и одговорно поступа са њима (правилно их складишти и одлаже отпад).

Познаје факторе који утичу на загађење земљишта, воде и ваздуха, разуме и предвиђа последице њихове употребе.

Увиђа предности и недостатке коришћења различитих извора енергије.

Разуме значај и користи могућности рециклирања.

Време реализације	Активности, теме, садржаји	Носиоци реализације и сарадници
Током школске године	Сакупљање ПЕТ амбалаже	Задужени представници стручног већа хемије, личних услуга, сви радници и ученици школе
Током школске године	Сакупљање старог папира и картонске амбалаже	Задужени представници стручног већа хемије, сви радници и ученици школе
Током школске године	Сакупљање лименки	Задужени представници стручног већа хемије, сви радници и ученици школе

Током школске године	Сакупљање пластичних чепова, за хуманитарну акцију „Чепом до осмеха“	Водитељ УП, сви радници и ученици школе
Октобар, април	Уређење школског дворишта	Наставник екологије, домар, УП
Април-мај	Посете Специјалном резервату природе „Горње Подунавље“	Водитељ еколошке секције
Током зимских месеци под снегом	Чишћење снега и леда	Домар и чистачице
У зависности од еколошког датума који се обележава	Обележавање важних датума из еколошког календара	Наставници екологије, одељењске старешине
Једна субота у априлу	Акција естетског и хигијенског уређења школе "Месец чистоће"	Директор, домар, водитељ еколошке секције, сви радници и ученици школе
По договору , једном годишње	Посете и предавања ПМФ – еколошке теме	Наставници екологије и хемије
Током године	Сарадња са локалном самоуправом- заједничке акције, едукације, едукативне радионице, семинари	Директор, стручно веће хемије
Током године	Укључивање у пројекте и програме	стручно веће хемије

12. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РАЗИЧНИХ ПОНАШАЊА

12.1 ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Дужност школе је да обезбеди услове за сигурно и подстицајно одрастање и развој ученика, заштиту од свих облика дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и социјалну реинтеграцију ученика који је извршио, односно био изложен насиљу, злостављању или занемаривању. У свим поступцима који се тичу детета приоритетни принцип поступања је најбољи интерес детета.

Забрана насиља, злостављања и занемаривања у школи односи се на сваког ученика, запослене, родитеље односно друге законске заступнике (у даљем тексту родитељ) и трећа лица.

ОПШТИ ЦИЉ ПРОГРАМА

Дужност школе је да превентивним и интервентним активностима обезбедити у школи услове за безбедан рад запослених и сигурно и подстицајно одрастање и развој ученика, процену ризика и заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања и социјалну реинтеграцију ученика који је извршио, односно био изложен насиљу, злостављању или занемаривању. Школа је у обавези да континуирано развија отпорност установе за ефикасно реаговање на кризне догађаје, унапређује процедуре поступања ради ефикасног деловања у сврху отклањања или свођења на минимум последица које је кризни догађај изазвао по организацију рада и функционисање установе, као и по физичко и ментално здравље појединца и прати ефекате предузетих мера.

Забрана насиља, злостављања и занемаривања у школи односи се на ученике, запослене, родитеље односно друге законске заступнике (у даљем тексту родитељ) и трећа лица.

У свим поступцима који се тичу детета приоритетни принцип поступања је најбољи интерес детета.

1. ТИМ ЗА ЗАШТИТУ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Школа има посебан тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања (у даљем тексту: тим за заштиту). Чланове и руководиоца тима за заштиту одређује директор школе из реда запослених (наставник, стручни сарадник, секретар и по потреби други запослени).

Директор одређује, психолога, педагога или, изузетно, другог запосленог – члана тима за заштиту, као одговорног за вођење и чување документације о свим ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања у којима учествује тим за заштиту.

Установа може да укључи у тим за заштиту представнике родитеља и локалне заједнице, ученичког парламента и по потреби одговарајуће представнике спољашње мреже заштите (представнике из социјалног и здравственог система, представника полиције и др.)

Када тим за заштиту разматра конкретне ситуације насиља заседа искључиво у саставу који чине запослени (директор, стручни сарадници, секретар, наставници). По позиву могу да присуствују родитељи ученика учесника ситуације, као и професионалци из спољашње заштитне мреже.

Задачи тима за заштиту су да:

- 1) припрема програм и план заштите од насиља у складу са специфичностима установе и утврђеним мерама за унапређивање на основу анализе стања;

- 2) процењује други и трећи ниво вршњачког насиља, учествује у изради плана заштите за ученике/ плана појачаног васпитног рада за ученике;
- 3) информише децу и ученике, запослене и родитеље о планираним активностима и могућности тражења подршке и помоћи од тима за заштиту;
- 4) учествује у обукама и пројектима за развијање компетенција запослених потребних за превенцију и интервенцију у ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања;
- 5) предлаже мере за превенцију и заштиту, организује консултације и учествује у процени ризика и доношењу одлука о поступцима у случајевима сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања;
- 6) укључује родитеље у превентивне и интервентне мере и активности;
- 7) прати и процењује ефекте предузетих мера за заштиту деце и ученика и даје одговарајуће предлоге директору;
- 8) сарађује са стручњацима из других надлежних органа, организација, служби и медија ради свеобухватне заштите деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- 9) води и чува документацију;
- 10) извештава стручна тела и орган управљања.

Тим за кризне догађаје се формира у оквиру тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, као његов обавезни део, у циљу ефикасног поступања установе у кризним догађајима. **Програм поступања установе у кризним догађајима** и план рада тима израђују се као обавезни и саставни део програма заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, а који је саставни део школског програма.

2. ОБЛИЦИ НАСИЉА И ЗЛОСТАВЉАЊА; КРИЗНИ ДОГАЂАЈИ

Под **насиљем и злостављањем** подразумева се сваки облик једанпут учињеног, односно понављаног вербалног и небвербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности ученика или запосленог.

Насиљем и злостављањем сматра се:

- насиље запосленог према ученику, другом запосленом, родитељу;
- ученика према другом ученику или запосленом,
- родитеља према свом детету, другом детету и ученику, запосленом као и према трећем лицу.
- Облици насиља и злостављања:
- физичко насиље и злостављање је понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног телесног повређивања ученика или запосленог као и

физичко кажњавање деце/ученика од стране запослених или других одраслих особа

- психичко насиље и злостављање је понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства ученика или запосленог
- социјално насиље и злостављање је понашање којим се искључује ученик из групе вршњака и различитих облика социјалних активности, одвајањем од других, неприхватањем по основу различитости, ускраћивањем информација, изоловањем од заједнице, ускраћивањем задовољавања социјалних потреба.
- дигитално насиље и злостављање је злоупотреба информационих технологија која може да има за последицу угрожавање достојанства личности и остварује се слањем порука, видео-записа, електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта, четовањем, укључивањем у форуме, социјалне мреже и објављивањем садржаја или поверљивих личних података без сагласности (информација, слика, видео-снимака и сл).

Осим наведених облика, насиље и злостављање препознаје се и кроз: злоупотребу, сексуално насиље, насилни екстремизам, трговину људима, експлоатацију детета и ученика, породично насиље и др.

- злоупотреба детета/ученика је све оно што појединац односно школа чине или не чине, што негативно утиче, наноси штету, ускраћује или смањује могућност за безбедан и здрав развој и доводи ученика у немоћан положај, према појединцу или школи, (злоупотреба у спорту, у политичке, верске, комерцијалне сврхе). Злоупотреба је и прекомерно подстицање, психолошки притисак на дете (од стране родитеља ради постигнућа која могу да имају за последицу угрожавање нормалног психофизичког и социјалног развоја и најбољег интереса детета.
- сексуално насиље и злостављање је понашање којим се дете и ученик сексуално узнемирава, навоси или приморава на учешће у сексуалним активностима које не жели, не схвата или за које није развојно дорасло или се користи за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације
- насилни екстремизам је промовисање, заговарање, подржавање, припремање и учествовање у идеолошки мотивисаном насиљу за остваривање друштвених, економских, верских, политичких и других циљева.
- трговина људима је врбовање, превозење, пребацивање, скривање или примање лица, путем претње силом или употребом силе или других облика присиле, отмице, преваре, обмане, злоупотребе овлашћења или тешког положаја или давања или примања новца или користи да би се добио пристанак лица које има контролу над другим лицем у циљу експлоатације.

- експлоатација је рад који није у најбољем интересу детета и ученика, а у корист је другог лица, установе или организације. Ове активности могу да имају за последицу угрожавање физичког и менталног здравља, моралног, социјалног и емоционалног развоја детета и ученика, његову економску зависност, ускраћивање права на образовање и слободу избора.
- занемаривање и немарно поступање је пропуштање родитеља, друге особе која је преузела бригу о детету и ученику, установе или запосленог да у оквиру расположивих средстава обезбеди услове за правилан развој детеа и ученика у свим областима, а што може да наруши његово здравље и развој.
- занемаривање у установи обухвата: ускраћивае појединих облика образовно-васпитног рада неопходних детету и ученику; нереаговање на сумњу о занемаривању или на занемаривање од стране родитеља; пропусти у обављању надзора и заштите детета и ученика од повређивања, самоповређивања, употребе алкохола, дувана, наркотичког средства или психоактивне супстанце, укључивања у деструктивне групе и организације и др.

Кризни догађај је у већини случајева непредвидив догађај са потенцијално негативним последицама. Тај догађај и његове последице могу проузроковати значајну штету особама које су непосредно или посредно изложене кризном догађају.

Кризни догађај карактерише број жртава (повређених или настрадалих), материјална штета, психолошке реакције појединца и/или заједнице у целини, као и солидарност у сврху отклањања последица.

Кризни догађаји су:

- природна смрт детета/ученика;
- покушај убиства и убиство детета/ученика (у установи или ван ње);
- покушај самоубиства ученика и самоубиство (у установи или ван ње);
- природна смрт, самоубиство или убиство запосленог у установи;
- саобраћајна незгода у којој је повређено или настрадало дете, односно ученик и/или запослени у установи;
- нестанак детета/ученика;
- масовно тровање у простору установе;
- дојава о подметнутој експлозивној направи у установи или терористичком нападу и слично;
- талачка криза;
- насиље већих размера (масовне туче, вишеструка убиства, терористички напади);
- техничко-технолошке опасности (експлозија, изливање, испаравање отровних материја и пожар);
- природне катастрофе (поплаве, земљотреси, пожари...);

- епидемија која је обухватила територију/општину на којој се налази установа;
- други кризни догађаји, у смислу овог правилника.

У случају проглашења ванредне ситуације, односно ванредог стања, установа поступа у складу са прописима који то уређују.

3. ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ- борба против насиља, злостављања и занемаривања

3.1. Превенција насиља, злостављања и занемаривања

Превенцију насиља, злостављања и занемаривања чине мере и активности којима се у школи ствара сигурно и подстицајно окружење, негује атмосфера сарадње, уважавања и конструктивне комуникације.

Превентивним активностима се:

- 1) подиже ниво свести и осетљивости ученика, родитеља и свих запослених за препознавање свих облика насиља, злостављања и занемаривања
- 2) негује атмосфера сарадње и толеранције, уважавања и конструктивне комуникације у којој се не толерише насиље, злостављање и занемаривање
- 3) истичу и унапређују знања, вештине и ставови потребни за креирање безбедног и подстицајног окружења и конструктивно реаговање на насиље;
- 4) унапређује познавање процедура за пријављивање и поступање код детета и ученика, родитеља и свих запослених у случају сумње или сазнања о свим облицима насиља, злостављања и занемаривања, обезбеђује заштита детета и ученика, родитеља и свих запослених од насиља, злостављања и занемаривања;
- 5) подстиче усвајање позитивних норми и облика понашања, учење вештина конструктивне комуникације и развијање емпатије.
- 6) остварује упознавање са видовима и стратегијама пружања одговарајуће подршке и разумевања различитих облика комуникација и понашања ученика са тешкоћама и сметњама у развоју и инвалидитетом.
- 7) развијају социоемоционалне компетенције деце и ученика, родитеља и запослених (свест о себи, свест о другима, саморегулација, одговорно доношење одлука и др.).

Ученици, родитељи и запослени заједнички планирају, осмишљавају и спроводе превентивне активности, начине информисања о садржајима, мерама и активностима за спречавање и заштиту од насиља, злостављања и занемаривања.

Превентивне активности са ученицима, родитељима и запосленима треба да обухватају различите и континуиране интерактивне методе рада (трибине, радионице, фокус групе, коришћење дигиталне платформе за едукацију и др.).

Савет родитеља и ученички парламент се укључују у планирање и реализацију превентивних активности које могу бити предвиђене на нивоу одељења за ученике,

васпитну групу и родитеље у форми организације предавања, трибина, радионица и сл.

У оквиру превенције, препоручено је стручно усавршавање свих запослених из области заштите од насиља и дискриминације током сваке школске године.

У оквиру превенције насиља и злостављања установа остварује васпитни рад, појачан васпитни рад и васпитни рад који је у интензитету примерен потребама, специфичностима установе и најбољем интересу детета, самостално или у сарадњи са другим надлежним органима, организацијама и службама.

3.2. Права, обавезе и одговорности свих у установи у превенцији насиља, злостављања и занемаривања

Установа је дужна да упозна све запослене, ученике и родитеље са њиховим правима, обавезама и одговорностима, прописаним законом, Правилником о протоколу и другим подзаконским и општим актима.

Запослени својим квалитетним радом (васпитно-образовним, образовно-васпитним, васпитним, стручним и другим радом) и применом различитих метода, облика рада и активности обезбеђују подстицајну и безбедну средину.

Одељењски старешина, васпитач, наставник и стручни сарадник избором одговарајућих садржаја и начина рада доприносе стицању квалитетних знања и вештина и формирању вредносних ставова за узајамно разумевање, уважавање различитости, конструктивно превазилажење сукоба и др.

Одељењски старешина, васпитач, наставник и стручни сарадник је дужан да обезбеди заштиту ученика од произвољног или незаконитог мешања у његову приватност, породицу, дом или преписку, као и заштиту од незаконитих напада на његову част и углед.

Запослени не сме својим понашањем да изазове или допринесе насиљу, злостављању и занемаривању.

Ученици су обавезни да: уважавају и поштују личност других - деце, ученика, запослених, родитеља и трећих лица; поштују правила установе и све оне акте којима се уређују њихова права, обавезе и одговорности; активно учествују у раду одељењске заједнице; пружају вршњачку подршку; као чланови ученичког парламента и школског одбора, посебно доприносе и учествују у превентивним активностима; својим понашањем не изазивају, доприносе или учествују у насиљу и злостављању.

Родитељ је дужан да, у најбољем интересу детета и ученика: сарађује са установом; учествује у превентивним мерама и активностима; уважава и поштује личност свог детета, друге деце и ученика, запослених, других родитеља и трећих лица. Не сме својим понашањем у установи да изазове или допринесе појави насиља, злостављања и занемаривања према детету, ученику, запосленом, другом родитељу и

трећим лицима, а када то учини директор је дужан да одмах о томе обавести јавног тужиоца и полицију, а након тога електронским путем надлежну школску управу.

Родитељ има обавезу и одговорност, да на позив школе узме активно учешће у свим облицима васпитног рада са учеником, односно да сарађује са школом у поступку заштите ученика од насиља. Ако се родитељ не одазове на позив школе, у складу са законом школа подноси прекршајну, односно кривичну пријаву за утврђивање одговорности родитеља и обраћа се надлежном центру за социјални рад да против родитеља предузме мере из своје надлежности.

3.3. Програмирање и планирање заштите од насиља, злостављања и занемаривања

Превенција насиља, злостављања и занемаривања, као један од приоритета у остваривању образовно-васпитног рада планира се развојним планом, школским програмом и саставни је део годишњег плана рада. Установа програмом заштите од насиља, злостављања и занемаривања одређује мере и активности које обезбеђују развијање и неговање позитивне атмосфере и безбедно окружење (у даљем тексту: програм заштите).

Програм заштите утврђује се на основу анализе стања безбедности, присутности различитих облика и интензитета насиља, злостављања и занемаривања, специфичности установе и резултата самовредновања и вредновања квалитета рада установе.

Програм заштите садржи:

- 1) начине на који се превентивне мере и активности уграђују у свакодневни живот и рад установе (наставне и ваннаставне активности), на свим нивоима (појединац, одељењска заједница, ученички парламент, стручни органи, тела и тимови, родитељски састанци, родитељи - индивидуално и групно, савет родитеља);
- 2) стручно усавршавање запослених ради унапређивања компетенција запослених за превентивни рад, благовремено уочавање, препознавање, реаговање на насиље, злостављање и занемаривање;
- 3) начине информисања о обавезама и одговорностима у области заштите од насиља, злостављања и занемаривања;
- 4) подстицање и оспособљавање ученика за активно учествовање у раду одељењске заједнице, ученичког парламента, школског одбора и стручних органа установе;
- 5) подстицање ученика за обављање друштвено-корисног, односно хуманитарног рада;
- 6) садржаје и начине за појачан васпитни рад ради развијања самоодговорног и друштвено одговорног понашања;

7) поступке за рано препознавање ризика од насиља, злостављања и занемаривања;

8) начине реаговања на насиље, злостављање и занемаривање, улоге и одговорности и поступање у интервенцији када постоји сумња или се оно догађа;

9) облике и садржаје рада са свом децом и ученицима, односно онима који трпе, чине или су сведоци насиља, злостављања и занемаривања;

10) начине, облике и садржаје сарадње са породицом, јединицом локалне самоуправе, надлежном организационом јединицом полиције (у даљем тексту: полиција), центром за социјални рад, здравственом службом, правосудним органима и др.;

11) начине праћења, вредновања и извештавања органа установе о остваривању и ефектима програма заштите, а нарочито, у односу на:

- учесталост (број ситуација и број пријава) инцидентних ситуација и број пријава;
- заступљеност различитих облика и нивоа насиља, злостављања и занемаривања;
- број повреда;
- учесталост и број васпитно-дисциплинских поступака против ученика и дисциплинских поступака против запослених;
- број и ефекте оперативних планова заштите;
- остварене обуке у превенцији насиља, злостављања и занемаривања и потребе даљег усавршавања;
- број и ефекте акција које промовишу сарадњу, разумевање и помоћ вршњака;
- квалитет сарадње укључености родитеља у креирању сигурног и подстицајног школског окружења у циљу превенције насиља,
- друге показатеље.

Планом заштите од насиља на годишњем нивоу дефинишу се превентивне и интервентне активности, одговорна лица и временска динамика њиховог остваривања и саставни је део годишњег плана рада установе.

Приликом израде програма заштите од насиља неопходно је да планиране активности одражавају актуелне потребе школе на основу анализе стања (сигурност и безбедност ученика, анализа ситуација насиља и ризичних понашања ученика из претходне школске године.

4. ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ - борба против насиља, злостављања и занемаривања

Интервенцију у одговору на насиље, злостављање и занемаривање чине мере и активности којима се оно зауставља, осигурава безбедност учесника (оних који трпе,

чине или сведоче), смањује ризик од понављања, ублажавају последице за све учеснике и прате ефекти предузетих мера.

У установи се предузимају мере у одговору на насиље, злостављање и занемаривање, када се оно дешава или се догодило између: деце или ученика (вршњачко насиље); запосленог и детета, односно ученика; родитеља и детета, односно ученика; родитеља и запосленог; ученика и запосленог, као и када насиље, злостављање и занемаривање чини треће лице у односу на дете, ученика, запосленог или родитеља.

Установа је дужна да предузме мере у оквиру својих надлежности увек када постоји сумња или сазнање да дете и ученик трпи насиље, злостављање и занемаривање, без обзира на то где се оно догодило, где се догађа или где се припрема.

Уколико се насилно понашање догоди у простору установе и/или у време образовно-васпитног рада и других активности установе, предузимају се мере појачаног васпитног рада, а у складу са проценом нивоа, води и окончава васпитно-дисциплински поступак у роковима и на начин утврђен законом. Установа обавештава друге институције у зависности од процењеног нивоа насиља.

4.1. Процењивање нивоа насиља, злостављања и занемаривања по нивоима

Процењивање нивоа насиља, злостављања и занемаривања по нивоима односи се само на вршњачко насиље.

Процењивање насиља, злостављања и занемаривања на нивое има за циљ обезбеђивање уједначеног поступања (интервенисања) установа у ситуацијама насиља и злостављања искључиво када су актери деца, односно ученици (ученик-ученик, ученик-дете). Исти облици насиља, злостављања и занемаривања могу да се појаве на више нивоа, али се разликују у интензитету, степену ризика, учесталости, последицама и учесницима. односно критеријумима за процену нивоа.

Критеријуми за процену нивоа насиља су интензитет, степен ризика, трајање и учесталост насилног понашања, последице, број учесника, узраст и карактеристика развојног периода детета, односно ученика.

Процену нивоа насиља врши тим за заштиту, а на основу прикупљених информација и чињеница. Тим за заштиту може да редефинише процењени ниво уколико дође до нових сазнања и информација. Процену другог и трећег нивоа вршњачког насиља врши тим за заштиту, а првог нивоа одељењски старешина, односно васпитач у дому ученика, изузев у средњој школи основаној за потребе унутрашњих послова где процену за сва три нивоа вршњачког насиља врши тим за заштиту.

Планом се дефинишу и васпитне активности родитеља са дететом, динамика и начин сарадње родитеља са установом као и активности установе усмерене на јачање родитељских вештина.

Примери разврставања различитих облика насиља према нивоима вршњачког насиља:

За први ниво вршњачког насиља:

Облици физичког насиља и злостављања су, нарочито: ударање чврга, гурање, штипање, гребање, гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари и сл.

Облици психичког насиља су: омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, "прозивање" и сл.

Облици социјалног насиља су: добацивање, подсмевање, искључивање из групе или заједничких активности, фаворизовање на основу различитости, ширење гласина и сл. Облици сексуалног насиља са сексуалном поруком су: добацивање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално недвосмислена гестикулација и сл.

Облици насиља злоупотребом информационих технологија друштвених мрежа и других дигиталних канала комуникације су: узнемиравајуће позивање, слање узнемиравајућих порука смс-ом, ммс-ом или путем аудиовизуелних снимака и сл.

Понављање поступака класификованих као први ниво насиља, сматрају се другим нивоом.

За други ниво вршњачког насиља:

Облици физичког насиља су: шамарање, ударање, гажење, цепање одела, "шутке", затварање, плување, отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу и сл.

Облици психичког насиља су: уцењивање, претње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, манипулисање и сл.

Облици социјалног насиља су: сплеткарење, ускраћивање пажње од стране групе (игнорисање), неукључивање, неприхватање, манипулисање, искоришћавање и сл.

Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито: сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивање интимних делова тела, свлачење.

Облици насиља злоупотребом информационих технологија друштвених мрежа и других дигиталних канала комуникације су: оглашавање, снимање и слање видео записа, злоупотреба друштвених мрежа, блогова, форума и четовања у циљу вређања, исмевања и подстицање угрожавања достојанства личности, снимање камером појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и сл.

За трећи ниво вршњачког насиља:

Облици физичког насиља су: туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина и других повреда, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама, напад оружјем и сл.

Облици психичког насиља су: застрашивање, уцењивање уз озбиљну претњу, изнуђивање новца или ствари, ограничавање кретања, навођење на коришћење

наркотичких средстава и психоактивних супстанци, укључивање у деструктивне групе и организације и сл.

Облици социјалног насиља су: претње, изолација, малтретирање групе према појединцу или групи, организовање затворених група (кланова) које има за последицу повређивање других и сл.

Облици сексуалног насиља су: завођење ученика од стране запослених, злоупотреба ауторитета, поверења, или утицаја над дететом/учеником подвођење, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест и сл.

Облици насиља злоупотребом информационих технологија, друштвених мрежа и других дигиталних канала комуникације су: злоупотреба друштвених мрежа, блогова, форума и четовања у циљу слања претњи и угрожавања сигурности, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дечија порнографија и сл.

Насилно понашање са трећег нивоа може да буде третирано као тежа повреда обавеза и као повреда забране утврђене законом, у зависности од околности (последице, интензитет, учесталост, учесници, време, место, начин и др.), што процењују тим за заштиту и директор.

4.2. Интервенција према нивоима насиља, злостављања и занемаривања

Ниво насиља и злостављања условљава и предузимање одређених интервентних мера и активности.

На првом нивоу, који по правилу процењује одељењски старешина, односно васпитач у дому ученика, активности предузима самостално одељењски старешина, наставник, односно васпитач, у сарадњи са родитељем, у смислу појачаног васпитног рада са васпитном групом, одељењском заједницом, групом ученика и индивидуално. одељењски старешина може консултовати и психолога/педагога школе за подршку по потреби.

Изузетно, ако се насилно понашање понавља, ако појачани васпитни рад није био делотворан, ако су последице теже, ако је у питању насиље и злостављање од стране групе према појединцу или ако исто дете и ученик трпи поновљено насиље и злостављање одељењски старешина укључује тим за заштиту. Тим за заштиту у складу са информацијама процењује ниво и предузима даље активности.

На другом нивоу, по правилу, активности предузима одељењски старешина, односно васпитач у дому ученика, у сарадњи са тимом за заштиту и обавезно учешће родитеља ученика, у смислу појачаног васпитног рада, као и могућност предлагања покретања васпитно-дисциплинског поступка.

На трећем нивоу, по правилу, активности предузима директор са тимом за заштиту, уз обавезно укључивање родитеља и надлежних органа и организација (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција, јавно тужилаштво и друге

надлежне организације). На трећем нивоу обавезно се покреће васпитно-дисциплински поступак.

Тим за заштиту процењује да ли је неопходно да се током трајања васпитно-дисциплинског поступка ученик удаљује из процеса непосредног образовно-васпитног рада и осталих облика образовно-васпитног рада најкраће пет радних дана, а најдуже до окончања васпитно-дисциплинског поступка, уважавајући ризике, досадашње понашање ученика и изречене мере, последице и околности ситуације, безбедност, узраст и развојне карактеристике детета и сл.

Осим наведеног, тим за заштиту процењује да ли је неопходно да ученик буде удаљен из процеса непосредног и осталих облика образовно васпитног рада и приликом покретања васпитно-дисциплинског поступка за учињене теже повреде обавезе ученика које се односе на поседовање, подстрекавање, помагање, давање другом ученику и употребу психоактивних супстанци, односно алкохола, дрога и никотинских производа, као и уношење у школу оружја, пиротехничког средства или другог предмета којим може да угрози или повреди друго лице.

Улога тима за заштиту је да прикупи чињенице од значаја за поступање и квалификовање теже повреде обавеза ученика.

Процена тима за заштиту чини саставни део решења којим се ученик удаљује из процеса непосредног образовно-васпитног рада.

О удаљењу ученика, школа, поред родитеља, обавештава и надлежни центар за социјални рад у циљу заједничког деловања и израде плана појачаног васпитног рада за ученика, током трајања васпитно-дисциплинског поступка, односно мере непосредног удаљавања.

У случају удаљавања из процеса непосредног образовно-васпитног рада и осталих облика образовно-васпитног рада установа, заједно са родитељима и центром за социјални рад, реализује појачан васпитни рад. Током удаљења ученика, школа је у обавези да на иницијативу ученика, родитеља, достави потребне наставне материјале како би се обезбедио континуитет у праћењу наставног процеса ученика.

У случају неукључивања, односно непоступања по поновном обраћању надлежном центру за социјални рад, установа обавештава министарство надлежно за надзор над радом центара.

Приликом реализације активности, у оквиру плана појачаног васпитног рада, родитељ је одговоран за редовно учешће детета у планираним активностима плана појачаног васпитног рада.

Након повратка у школу, са учеником се наставља појачан васпитни рад и праћење, у складу са планом.

Ученици старости до 14 година нису кривично и прекршајно одговорни, те се према њима не може покренути кривични, нити прекршајни поступак за извршено насиље, већ се према њима искључиво примењују активности из надлежности образовно-васпитног система, здравственог и система социјалне заштите. У

ситуацијама када је реч о ученицима изнад 14 година обавештава се јавни тужилац за малолетнике и полиција, а предузимају се и активности из надлежности образовно-васпитног система, здравственог и система социјалне заштите.

Уколико присуство родитеља у току вођења васпитно-дисциплинског поступка и реализације појачаног васпитног рада није у најбољем интересу ученика, тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у установи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију или јавног тужиоца.

На овом нивоу обавезан је појачан васпитни рад који је у интензитету примерен потребама ученика, као и покретање васпитно-дисциплинског поступка и изрицање мере, у складу са законом. Ако су у пружању подршке ученику укључени представници из спољашње мреже заштите, установа остварује сарадњу са њима у циљу усклађивања активности у пружању адекватне подршке.

Када се насиље између ученика догоди ван простора установе, односно другог простора у коме установа остварује образовно-васпитни рад, односно васпитни рад по добијању сазнања од представника спољашње мреже заштите, тим за заштиту се састаје, анализира ситуацију у складу са доступним информацијама, уз могућност процене нивоа насиља. Сходно утврђеним чињеницама тим за заштиту предлаже одељењском старешини, односно васпитачу у дому ученика израду плана појачаног васпитног за ученика узимајући у обзир следеће: последице догађаја по учеснике, претходно понашање ученика у установи и континуитет ризичног понашања ученика.

За ученика који је претрпео насиље ван просторија школа, односно другог простора у коме школа остварује образовно-васпитно рад, тим за заштиту предлаже одељењском старешини израду плана заштите од насиља, а према процени и укључивање представника спољашње мреже заштите.

У план појачаног васпитног рада установа обавезно укључује родитеље ученика и представнике спољашње мреже заштите ради који су укључени у пружање подршке ученику и породици.

У ситуацији када родитељ не сарађује са установом, а долази до поновљеног насиља ученика установа обавештава надлежни центар за социјални рад и примењује мере у складу са законом у односу на одговорност родитеља.

Установа документује недостатак сарадње са родитељима и то кроз: евиденцију о позивима на састанак, евиденцију о реализацији и учешћу родитеља у плановима заштите и плановима појачаног васпитног рада за ученике и др.

Када је ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом учесник ситуације насиља неопходна је сарадња тима за заштиту и тима за инклузивно образовање у циљу израде плана појачаног васпитног рада. Имајући у виду здравствено стање ученика, односно развојну сметњу, предузимају се даље мере и активности у сарадњи са родитељима и представницима из здравствене и социјалне заштите, у складу са проценом потреба за подршком.

Када родитељ чини насиље, злостављање или занемаривање детета и када његово укључивање у поступак није у најбољем интересу детета установа обавезно укључује надлежни центар за социјални рад.

Ако постоји сумња или сазнање о насиљу, злостављању и занемаривању детета и ученика у породици, директор без одлагања обавештава надлежно јавно тужилаштво, полицију и центар за социјални рад који предузимају даље мере у складу са законом.

Уколико постоји сумња или сазнање да је ученик укључен у промовисање, заговарање и подржавање идеолошки мотивисаног насиља, односно у насилни екстремизам, директор школе сазива тим за заштиту који разматра ситуацију и на основу прикупљених информација одлучује о даљем поступању унутар школе и обавештава родитеља и надлежно јавно тужилаштво.

Уколико постоји сумња или сазнање да је дете, односно ученик укључен у било који облик трговине људима, након примене листе индикатора за прелиминарну идентификацију ученика који су потенцијалне жртаве трговине, директор у складу са датим смерницама у листи индикатора, обавештава центар за заштиту жртава трговине људима, надлежни центар за социјални рад и надлежну организациону јединицу полиције.

Увек када је запослени починилац насиља, злостављања и занемаривања према детету и ученику у установи, директор предузима мере према запосленом, у складу са законом, а према детету и ученику мере за заштиту и подршку (план заштите од насиља) на основу Правилника о протоколу. Када родитељ пријави директору непримерено понашање запосленог према његовом детету, директор поступа у складу са законом.

Уколико постоји сумња да је починилац насиља, злостављања и занемаривања треће лице према детету и ученику, директор је обавезан да истовремено обавести родитеља детета које је изложено насиљу, злостављању и занемаривању, надлежни центар за социјални рад полицију и надлежно јавно тужилаштво.

Када се насиље и злостављање дешава у установи између одраслих лица (запослени – запослени; запослени – родитељ; запослени, родитељ – треће лице), директор предузима мере, у складу са законом.

У свим ситуацијама када се непосредно дешава насиље или постоји оправдан разлог да се сумња да ће доћи до насиља услед непредузимања хитних мера заштите, без обзира на узраст учесника ситуације насиља, установа одмах обавештава полицију ради спречавања даљег вршења насиља и обезбеђивања помоћи и заштите.

У поступку заштите детета и ученика од насиља, злостављања и занемаривања установа је дужна да: поступак води ефикасно и економично; обезбеди заштиту и поверљивост података до којих дође пре и у току поступка; да дете, односно ученика не излаже поновном и непотребном давању изјава.

4.3. Заштита запослених

Установа је дужна да поступа увек када постоји сумња или сазнање да запослени трпи насиље од стране ученика, родитеља или трећег лица у установи или за време организовања активности установе.

Процењивање насиља, злостављања и занемаривања по нивоима не односи се на запослене, већ само на вршњачко насиље.

Када је ученик починилац насиља према запосленом, директор је дужан да одмах обавести родитеља и центар за социјални рад; да покрене васпитно-дисциплински поступак и да изрекне васпитно-дисциплинску меру, у складу са законом за ученике старости до 14 година, а за ученике изнад 14 година, осим наведених активности и да обавести надлежно јавно тужилаштво и полицију.

У случају повреде части, угледа и достојанства запосленог од стране ученика примењују се мере и активности прописане за трећи ниво вршњачког насиља.

Када је ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом починилац насиља према запосленом, неопходно је да директор у сарадњи са тимом за заштиту и тимом за инклузивно образовање утврди да ли је испољено (агресивно) понашање ученика последица здравственог стања, односно развојне сметње и у складу са тим се предузимају даље мере и активности, односно процењују кога је потребно укључити од спољашње мреже заштите (стручњаци из здравственог система, социјалне заштите и др.).

Када је родитељ или треће лице починилац насиља према запосленом или запослени према запосленом, директор је дужан да таква сазнања пријави полицији и надлежном јавном тужилаштву, а када је родитељ починилац насиља да обавести и надлежни центар за социјални рад, у року прописаним Законом.

Уколико установа има сазнање да родитељ или треће лице на друштвеним мрежама омаловажава, вређа, прети или позива на насиље према запосленом, а у вези са професионалном улогом запосленог, установа је дужна да о томе обавести надлежно јавно тужилаштво, у року прописаном Законом.

Када су ученици сведоци насиља из става 3. ове тачке, тим за заштиту израђује план заштите за ученике.

Када запослени изврши насиље над запосленим директор поступа у складу са законом.

4.4. Редослед поступања

Редослед поступања у интервенцији:

1) Проверавање сумње или откривање насиља, злостављања и занемаривања обавља се прикупљањем информација – директно или индиректно.

Прикупљање информација има за циљ утврђивање релевантних чињеница на основу којих се потврђује или одбацује сумња на насиље, злостављање и занемаривање. Током прикупљања информација поштују се принципи утврђени Конвенцијом и правила која се примењују у поступцима у којима учествује малолетно лице – дете и ученик.

Прикупљање информација о насиљу, злостављању и занемаривању обавља, по правилу, одељењски старешна, стручни сарадник, односно друго задужено лице у установи наставник, васпитач или члан тима за заштиту, од свих учесника, непосредно по сазнању или сумњи о догађају. Начин прикупљања информација одређује се у складу са специфичностима ситуације и проценом установе (непосредан разговор/усменим путем, писаним путем, анонимна анкета и сл). Прикупљене информације немају значај изјаве која се даје у току васпитно-дисциплинског поступка.

Установа проверава сваку информацију о могућем насиљу, злостављању и занемаривању и врши преглед видео записа уколико установа има електронски надзор над простором.

Изјава од малолетних ученика која се узима у току васпитно-дисциплинског поступка, узима се у присуству родитеља, а у складу са одредбама закона који уређује основе система образовања и васпитања, а којима је прописан васпитно-дисциплински поступак у установи.

У случају сумње појачава се васпитни рад и прати понашање учесника. Када се потврди сумња, директор и тим за заштиту предузимају мере и активности за извршено насиље, злостављање и занемаривање.

2) Заустављање насиља и злостављања и смиривање учесника је обавеза свих запослених у установи, а нарочито најближег присутног запосленог и дежурног наставника, односно васпитача да одлучно прекине све активности, раздвоји и смири учеснике у акту насиља. У случају да запослени процени да је сукоб високо ризичан и да не може сам да га заустави, одмах ће тражити помоћ.

3) Обавештавање родитеља и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и центра за социјални рад) обавља се одмах након заустављања насиља и злостављања. Уколико родитељ није доступан или његово обавештавање није у најбољем интересу детета и ученика, установа одмах обавештава центар за социјални рад.

4) Консултације у установи се врше ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа насиља и злостављања, нивоа ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције, односно ради успостављања и развијања усклађеног, уједначеног и ефикасног поступања. У консултације у установи укључују се: одељењски старешина, дежурни наставник, васпитач, психолог, педагог, тим за заштиту, директор, ученички парламент.

Уколико у току консултација у установи директор и тим за заштиту, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво насиља, злостављања и занемаривања, као и да одреде мере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге организације и службе: министарство надлежно за послове образовања и васпитања (у даљем тексту: Министарство) – надлежну школску управу, центар за социјални рад, полицију, правосудне органе, здравствену службу, а по потреби одељење надлежно за послове ученичког и студентског стандарда.

5) Мере и активности предузимају се за све облике и нивое насиља и злостављања.

План заштите од насиља за ученика се сачињава за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за ученике који су претрпели насиље или били сведоци насиља и злостављања. План појачаног васпитног рада за ученика се сачињава за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа насиља за ученике који су извршили насиље, подстрекивали на насиље или пасивно подржавали насилну ситуацију.

План заштите од насиља и план појачаног васпитног рада може да се сачине и за цело одељење, односно васпитну групу.

Активности у оквиру плана заштите од насиља ученика, као и плана појачаног васпитног рада, треба да буду конкретне и специфичне и да се кроз активности препознаје какву промену желимо да постигнемо кроз њихову реализацију.

План заштите од насиља, односно план појачаног васпитног рада зависе од: врсте и тежине насилног понашања, последица насиља по појединца и колектив, броја учесника и сл. Мере и активности се планирају на основу сагледавања карактеристика детета/ученика, потреба за подршком и уз учешће детета/ученика и родитеља, осим када се ради о насиљу у породици, када је нужно укључити надлежни центар за социјални рад.

План заштите од насиља за ученика, односно план појачаног васпитног рада за ученика садржи: активности којима се даје подршка учесницима насилне ситуације, активности усмерене на промену понашања – појачан васпитни рад, рад са родитељем, рад са одељењском заједницом, укључивање ученичког парламента и савета родитеља, а по потреби и органа управљања; носиоце тих активности, временску динамику; начине којима ће се обезбедити поновно укључивање свих учесника насиља, злостављања и занемаривања у ширу друштвену заједницу. Мере и активности треба да буду предузете уз учешће детета и ученика и да буду у складу са његовим развојним могућностима. Када тим за заштиту процени да постоји потреба да се, осим појачаног васпитног рада или васпитног рада који у интензитету одговара потребама детета, односно ученика, прилагоди и образовни рад, предложиће тиму за пружање додатне подршке учесницима израду индивидуалног образовног плана.

План заштите од насиља, као и план појачаног васпитног рада за ученика сачињава тим за заштиту заједно са одељенским старешином, односно васпитачем, психологом, педагогом, секретаром, директором и родитељем, а по потреби и са

другим надлежним организацијама и службама. За ученика који се образује у складу са чланом 76. став 6. тач. 1) и 2) Закона о основама система образовања и васпитања у израду плана заштите се укључује Тим за инклузивно образовање. У припрему плана заштите од насиља, односно/плана појачаног васпитног рада и реализације, када год је могуће, установа ће укључити представнике одељенске заједнице, односно групе, ученичког парламента, као и децу, односно ученике – учеснике у насиљу и злостављању.

План заштите од насиља, као и план појачаног васпитног рада за ученика садрже и информације о мерама и активностима које установа предузима самостално, у сарадњи са другим надлежним организацијама и службама и када друге надлежне организације и службе спроводе активности самостално. Када су у мере и активности укључене друге организације и службе из спољашње мреже заштите, одређују се задаци, одговорна лица, динамика и начини међусобног извештавања.

Установа је у обавези да у изради плана заштите од насиља ученика, као и плана појачаног васпитног рада укључи родитеља и да прецизира активности које родитељ предузима у васпитном раду са учеником, као и активности које спроводи установа у пружању подршке оснаживању родитељских компетенција. Уколико родитељ одбија да учествује у планирању и реализацији активности из плана заштите од насиља ученика, односно плана појачаног васпитног рада установа обавештава надлежни центар за социјални рад, а установа наставља да реализује предвиђене активности.

План заштите од насиља, односно план појачаног васпитног рада за ученика треба да садржи и евалуацију тог плана.

Препорука је да се план евалуира на две недеље и да се по потреби ревидирају активности.

За трећи ниво насиља и злостављања директор установеподноси пријаву надлежним органима, организацијама и службама и обавештава Министарство, односно надлежну школску управу, у року од 24 сата од момента сазнања, путем дигиталне националне платформе „Чувам те” (у даљем тексту: Национална платформа) са првим информацијама о догађају и предузетим активностима, а у року од 48 сати од момента сазнања са допуном информацијама и закључцима са састанка тима за заштиту. Такође, установа путем Националне платформе ажурира информације о поступању до затварања предмета, односно предузимања свих потребних мера и њихове евалуације.

Путем Националне платформе, установе обавештавају друге надлежне институције из спољашње мреже заштите (систем социјалне и здравствене заштите, полиција и јавно тужилаштво), у складу са прописаним процедурама.

Поред наведеног, установе су у обавези да поступају по добијању пријава насиља које су им упућене путем националне платформе, а у складу са прописаним процедурама поступања у ситуацијама сумње или сазнања о ситуацијама насиља.

Пре пријаве обавља се разговор са родитељима, осим ако тим за заштиту процени да тиме може да буде угрожен најбољи интерес детета и ученика, о чему обавештава полицију или надлежног јавног тужиоца и надлежни центар за социјални рад.

Уколико је комуникација са медијима неопходна, одговоран је директор, осим ако је директор учесник насиља, злостављања или занемаривања. У том случају комуникацију са медијима остварује председник органа управљања.

Установа је дужна да обавести надлежну школску управу, односно министарство пре давања изјаве медијима о конкретној ситуацији насиља која се догодила.

Ако се утврди одговорност директора за непредузимање или неблаговремено предузимање одговарајућих мера, прописаних овим правилником, у случајевима повреде забране насиља, злостављања и занемаривања у складу са законом који уређује основе система образовања и васпитања стичу се услови за престанак дужности директора.

6) Ефекте предузетих мера и активности прати установа (одељењски старешина, васпитач, тим за заштиту, психолог и педагог) ради провере успешности, даљег планирања заштите и других активности установе. Установа прати понашање детета и ученика које је трпело и које је извршило насиље и злостављање, али и деце и ученика који су индиректно били укључени (сведоци).

Установа прати и укљученост родитеља и других надлежних органа, организација и служби. Ефекте предузетих мера прате и надлежне службе Министарства.

5. КРИЗНИ ДОГАЂАЈ

Кризни догађај је у већини случајева непредвидив догађај са потенцијално негативним последицама. Тај догађај и његове последице могу проузроковати значајну штету особама које су непосредно или посредно изложене кризном догађају. Карактерише га број жртава (повређених или настрадалих), материјална штета, психолошке реакције појединца и/или заједнице у целини, као и солидарност у сврху отклањања последица.

Кризни догађаји су: природна смрт детета/ученика; покушај убиства и убиство детета/ученика (у установи или ван ње); покушај самоубиства ученика и самоубиство (у установи или ван ње); природна смрт, самоубиство или убиство запосленог у установи; саобраћајна незгода у којој је повређено или настрадало дете, односно ученик и/или запослени у установи; нестанак ученика; масовно тровање у простору установе; дојава о подметнутој експлозивној направи у установи или терористичком нападу и слично; талачка криза; насиље већих размера (масовне туче, вишеструка убиства, терористички напади); техничко-технолошке опасности (експлозија,

изливање, испаравање отровних материја и пожар); природне катастрофе (поплаве, земљотреси, пожари...); епидемија која је обухватила територију/општину на којој се налази установа; други кризни догађаји.

Школа уређује начине поступања у реаговању на кризни догађај, јачање отпорности установа, обезбеђивање ефикасне реакције у пружању заштите ученицима и запосленима који су били изложени кризном догађају на индиректан или директан начин, као и начина и активности установе за повратак у редован начин рада.

5.1. Јачање отпорности установа за ефикасно реаговање на кризне догађаје

Установа је у обавези да континуирано унапређује процедуре поступања ради ефикасног деловања у сврху отклањања или свођења на минимум последица које је кризни догађај изазвао по организацију рада и функционисање установе, као и по физичко и ментално здравље појединца.

Јачање отпорности установе заснива се на следећим принципима:

- 1) Континуитет-Подстицање приправности и обезбеђивање континуираног пружања квалитетног образовања и васпитања, подизање свести, планирање и припрема за реаговање у кризним догађајима.
- 2) Сарадња-Интерсекторска повезаност и заједничко деловање у ванредним ситуацијама, с обзиром на врсту кризе.
- 3) Доступност -Омогућавање брзог приступа доступним ресурсима како би установа обезбедила континуитет и право на квалитетно образовање и васпитање у време кризног догађаја.
- 4) Ефикасност-Обезбеђивање да установа активно предузима правовремене и адекватне кораке у реаговању на кризни догађај.

Установа формира тим за кризне догађаје у оквиру тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, као његов обавезни део.

Тим за кризне догађаје формира се у циљу ефикасног поступања установе у кризним догађајима. Програм поступања установе у кризним догађајима израђује се као обавезни и саставни део програма заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, а који је саставни део школског, односно предшколског и програма васпитног рада у домовима ученика. На основу програма израђује се план рада тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, који је саставни део годишњег плана рада установе.

Програм рада сачињава се на основу специфичности установе и садржи:

- процену снага, капацитета и специфичности установе да се суочи са различитим потенцијалним кризним догађајима;
- на основу процењених снага, капацитета и специфичности установе, део програма се односи на план поступања у ситуацијама кризе, који подразумева

предвиђена безбедна места унутар и изван установе у зависности од кризног догађаја, дефинисан начин алармирања, односно оглашавања и информисања у установи у зависности од врсте кризног догађаја (нпр. претња оружаним нападом, терористичким нападом, дојава о експлозивној направи, талачка криза, пожар и сл.), у складу са евакуационим планом установе. Део плана поступања у ситуацијама кризе, неопходно је да садржи и план распореда просторија, као и начина означавања свих просторија у установама (ходника, учионица, кабинета и других просторија, са унутрашње и спољашње стране);

- део који се односи на стручно усавршавање запослених ради јачања компетенција за пружање психосоцијалне подршке, за реализацију плана евакуације и друге обуке које могу допринети ефикасном реаговању установе у различитим кризним ситуацијама;
- део који се односи на унапређивање безбедносне културе деце, односно ученика и запослених;
- начин реаговања – кораке у поступању установе када се догоди кризни догађај;
- начине укључивања и сарадње са породицом ради заједничког деловања на јачању отпорности установе;
- начине праћења, евалуацију и извештавања о реализацији програма.

Директор установе руководи тимом за кризне догађаје у складу са општим актом и годишњим планом рада.

Чланови тима за кризне догађаје могу бити чланови тима за заштиту, као и други одговарајући запослени, представници родитеља и представници спољашње мреже заштите.

Обавезни чланови тима за кризне догађаје су: координатор тима за заштиту, представник родитеља, стручни сарадник и одговарајући наставници, односно васпитачи и други запослени из установе, а који могу бити и чланови тима за заштиту.

Тим за кризне догађаје у дому ученика средњих школа и у школи са домом ученика, у свој састав, поред наведених чланова, обавезно укључује и координатора васпитне службе.

Број чланова и састав тима за кризне догађаје одређује директор, а у складу са специфичностима установе (врста и величина установе, организација рада и остало).

Директор доноси решење којим се дефинише улога чланова тима за кризне догађаје, односно одређује чланове тима који ће обављати послове и активности које се односе на координацију, пружање психосоцијалне подршке и информисање.

Координација обухвата активности – планирања, организације, координације и сарадње са спољном заштитном мрежом, праћења и евалуације.

Психосоцијална подршка обухвата активности – праћења реаговања, процена потреба за психосоцијалном подршком, пружање индивидуалне и групне подршке, процена потребе за укључивањем мобилног тима и уколико до тога дође, сарадња са мобилним тимом.

Информисање обухвата активности – прикупљања, проверавања, селекције, дистрибуције информација, као и припреме саопштења.

5.2. Поступање установе када се деси кризни догађај

Када установа има сазнање да се догодио кризни догађај одмах, а најкасније у року од 24 сата, активира се тим за кризне догађаје.

Поступање установе:

- Прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа

Тим прикупља информације о догађају (опис догађаја, место и време када се десио догађај), ко је све погођен кризним догађајем и каква му је помоћ потребна, где се налази и у каквом је стању, као и о томе шта је већ урађено поводом тога у установи.

У зависности од врсте/облика кризног догађаја, наредни корак подразумева хитно обавештавање полиције, хитне помоћи, ватрогасне службе, као и других евентуално потребних органа/служби. Неопходно је да запослени у установи поступају у складу са планом поступања у ситуацијама кризе и у зависности од врсте кризног догађаја, и у складу са планом евакуације.

Тим за кризне догађаје благовремено информише Министарство просвете, односно надлежну школску управу о догађају, као и предузетим активностима.

- Успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите (социјална и здравствена заштита, полиција, јавно тужилаштво, јединица локалне самоуправе, мобилни тим).

На основу прикупљених података, уз обавезу хитног обавештавања спољашње мреже заштите, установа врши процену да ли може да поступа самостално или јој је потребна помоћ и подршка представника спољашње мреже заштите, са којом израђује јединствен план деловања, начин рада и извештавања.

У зависности од облика/врсте и степена интензитета кризног догађаја установа процењује кога укључује од спољашње мреже заштите.

- Сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције

Уколико кризни догађај као последицу има најмање троје или више повређених или настрадалих лица, директор је у обавези да одмах по сазнању обавестити Министарство просвете како би се ангажовао интерсекторски мобилни тим за кризне ситуације, који је формиран у складу са Протоколом о поступању приликом суочавања друштва са кризним ситуацијама у оквиру Радне групе Владе Републике Србије ради пружања неопходне подршке.

У ситуацијама када поступа мобилни тим, тим за кризне догађаје установе постаје саставни део мобилног тима. Тим за кризне догађаје установе пружа потребне информације мобилном тиму, учествује у заједничком планирању, организацији и реализацији психосоцијалне подршке. У сарадњи са мобилним тимом, тим установе

врши праћење и идентификовање деце/ученика и запослених којима је потребна помоћ, пружа прву психолошку помоћ као и друге видове подршке.

- Благовремено информисање деце/ученика, родитеља, запослених и медија о догађају

Директор установе именује особе задужене за припрему званичних информација за родитеље, ученике, запослене и за медије. Обавештења имају сврху континуираног информисања запослених, родитеља и деце/ученика и медија о најновијим, провереним и тачним информацијама до којих је установа дошла, ради планирања одговарајуће подршке и предузимања других потребних мера (сузбијање гласина и ширења панике); упознавање са могућим тешкоћама, ризицима, изазовима и начинима за њихово превазилажење; упознавање са начинима подршке. Саопштење за медије сачињава се у сарадњи са надлежним службама Министарства

- Психосоцијална подршка деци, ученицима и запосленима

Тим за кризне догађаје прати реаговања ученика, родитеља и запослених, идентификује коме је помоћ потребна и у складу са тим организује пружање психосоцијалне подршке. Приликом пружања психосоцијалне подршке као основна интервенција користи се психолошка прва помоћ.

У зависности од врсте, интензитета и последица кризног догађаја, тим процењује потребу за укључивањем представника из система здравствене заштите у циљу пружања психосоцијалне подршке и/или укључивање интерсекторског мобилног тима за кризне ситуације.

- Израда и реализација плана рада установе у измењеним условима и стабилизација рада у установи

Тим за кризне догађаје у сарадњи са релевантним тимовима установе израђује план рада по измењеном, прилагођеном плану.

Неопходно је да начин рада установе буде прилагођен последицама кризног догађаја, могућностима и потребама деце/ученика и запослених у погледу реализације свих школских активности непосредно након кризног догађаја.

План рада треба да садржи конкретне активности/мере које установа планира да предузме, носиоце (извршиоце) планираних активности, временску динамику, начин извршења, начини праћења и извештавања.

Приликом прављења плана важно је узети у обзир врсту кризног догађаја, број погођених особа, процену даљих ризика, реакцију локалне заједнице и одговарајуће правне аспекте.

Након кризног догађаја, неопходно је да установа предузима активности које ће водити стабилизацији стања у установи - постепени повратак установе на редован начин рада који је био успостављен пре кризног догађаја уз континуирано праћење понашања деце/ученика и запослених у циљу процене ефеката подршке и предузимања даљих мера.

Установа прати реализацију плана и у зависности од тока смиривања кризног догађаја, ревидира план, надопуњује га и коригује.

- Организација евентуалних комеморативних активности

У случају кризних догађаја са смртним исходом, тим учествује у организацији и планирању адекватних комеморативних активности.

- Праћење реализације плана и евалуација

Неопходно је праћење реализације плана рада (у оквиру плана рада тима за заштиту) у измењеним условима, евентуалне корекције и допуне плана у зависности од процене степена, броја и последица изазваних кризним догађајем и предузетим корацима.

- Вођење документације и извештавање

Тим је дужан и да води документацију о спроведеним активностима у вези поступањем у кризној ситуацијом.

Извештај о поступању установе доставља се надлежној школској управи, а када су у питању домови ученика, извештај о поступању се доставља и сектору Министарства надлежном за ученички и студентски стандард, у року од 15 дана од наступања периода стабилизације рада у установи.

Када су жртве кризног догађаја деца са хроничним болестима, деца са сметњама у развоју и инвалидитетом, тим за кризне догађаје након идентификације израђује индивидуализоване планове у сарадњи са родитељима и представницима спољашње мреже заштите.

5.3. Поступање установа након кризног догађаја

Након реализације плана поступања у кризним догађајима, и успостављања стабилног стања у установи тим за кризне догађаје врши евалуацију спроведених активности и сачињава извештај. Евалуација обухвата: анализу ефеката спроведених мера и активности односно реализацију измењеног плана рада, као и пружање прве психолошке помоћи, са посебним освртом на снаге, изазове и препоруке у реаговању на кризни догађај. На основу евалуације плана реаговања у конкретним ситуацијама, установа даље унапређује план поступања установе у кризним ситуацијама.

Уколико је због кризног догађаја дошло до прекида или извођења наставе у измењеним условима, тим за кризне догађаје у сарадњи са педагошким колегијумом израђује посебан план даље реализације образовно-васпитног рада. Израђени план реализације усваја наставничко веће, док школски одбор доноси одлуку, а сагласност на план даје надлежна школска управа.

Извештај о реализацији посебног плана део је годишњег извештаја о реализацији плана заштите од насиља, злостављања и занемаривања.

Тим за кризне догађаје континуирано прати реаговања деце/ученика и запослених и процењује потребу за психосоцијалном подршком у наредном периоду и у сарадњи са спољашњом мрежом заштите израђује план о њеној реализацији.

Тим за кризне догађаје прати реализацију планова, у сарадњи са спољашњом мрежом заштите процењује степен смиривања ситуације и покреће процес договарања са породицама жртава и повређених о начинима обележавања сећања на догађај (обезбеђивање простора, активности сећања, обележавање годишњица и слично).

6. ДОКУМЕНТАЦИЈА, АНАЛИЗА И ИЗВЕШТАВАЊЕ

У спровођењу превентивних и интервентних мера и активности установа:

- 1) прати остваривање програма заштите установе;
- 2) евидентира случајеве насиља, злостављања и занемаривања другог и трећег нивоа;
- 3) прати остваривање конкретних планова заштите другог и трећег нивоа;
- 4) укључује родитеља у васпитни рад у складу са врстом и нивоом насиља и праћење ефеката предузетих мера и активности;
- 5) прати остваривање активности друштвено-корисног, односно хуманитарног рада;
- 6) прати остваривање плана поступања установе у кризним догађајима;
- 7) евидентира кризне догађаје;
- 8) анализира стање и извештава.

Одељењски старешина, односно васпитач бележи насиље на првом нивоу; прати и процењује делотворност предузетих мера и активности и евидентира у педагошкој документацији.

О случајевима који захтевају укључивање тима за заштиту (други и трећи ниво) документацију (службене белешке и сви други облици евидентирања података о лицу, догађају, предузетим радњама и др.) води, чува и анализира за потребе установе психолог или педагог, а изузетно, други члан тима за заштиту кога је одредио директор.

О ситуацијама насиља првог и другог нивоа, предузетим мерама и активностима, као и праћењу предузетих активности, школа је у обавези да води евиденцију због потребе кварталних извештаја и користећи Националну платформу „Чувам те“. За унос података на националној платформи су задужени запослени у школи које је директор овластио за приступ националној платформи.

Тим за заштиту подноси извештај о реализацији превентивних и интервентних активности два пута годишње. Директор извештава орган управљања, савет родитеља и ученички парламент.

6.1. Извештај о реализацији плана заштите од насиља, злостављања и занемаривања

Извештај о реализацији плана заштите од насиља је саставни део годишњег извештаја о раду установе и доставља се Министарству, односно надлежној школској управи.

Извештај садржи, нарочито: учесталост инцидентних ситуација и број пријава; заступљеност различитих облика и нивоа насиља, злостављања и занемаривања; број повреда; учесталост и број васпитно-дисциплинских поступака против ученика и дисциплинских поступака против запослених; број и ефекте оперативних планова заштите; остварене обуке у превенцији насиља, злостављања и занемаривања и потребе даљег стручног усавршавања; број и ефекте акција које промовишу сарадњу, разумевање и помоћ вршњака; број реализованих активности друштвено-корисног, односно хуманитарног рада, број кризних догађаја и евалуација плана поступања установе у кризном догађају; остварене обуке у циљу ефикасног реаговања установе у кризним ситуацијама, степен и квалитет укључености родитеља у живот и рад установе и друге параметре.

Директор одлучује о дозволи приступа документацији и подацима у поступку заштите детета и ученика, осим ако је на основу закона, а на захтев суда, односно другог надлежног органа обавезан да их достави. Коришћење документације у јавне сврхе и руковање подацима мора бити у складу са законом.

На основу анализа стања, праћења насиља, злостављања и занемаривања, вредновања квалитета и ефикасности предузетих мера и активности у области превенције и интервенције, установа дефинише даљу политику заштите деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања.

ПРОГРАМ ПОСТУПАЊА УСТАНОВЕ У КРИЗНИМ ДОГАЂАЈИМА

Сврха овог програма је уређивање и начина поступања у реаговању на кризни догађај, јачање отпорности установа, обезбеђивање ефикасне реакције у пружању заштите ученицима и запосленима који су били изложени кризном догађају на индиректан или директан начин, као и начина и активности установе за повратак у редован начин рада.

КРИЗНИ ДОГАЂАЈ

Кризни догађај је у већини случајева непредвидив догађај са потенцијално негативним последицама. Тај догађај и његове последице могу проузроковати значајну штету особама које су непосредно или посредно изложене кризном догађају.

Кризни догађај карактерише:

- број жртава (повређених или настрадалих),
- материјална штета,
- психолошке реакције појединца и/или заједнице у целини,
- солидарност у сврху отклањања последица.

Кризни догађаји су:

- природна смрт детета/ученика;
- покушај убиства и убиство детета/ученика (у установи или ван ње);
- покушај самоубиства ученика и самоубиство (у установи или ван ње);
- природна смрт, самоубиство или убиство запосленог у установи;
- саобраћајна незгода у којој је повређено или настрадало дете, односно ученик и/или запослени у установи;
- нестанак детета/ученика;
- масовно тровање у простору установе;
- дојава о подметнутој експлозивној направи у установи или терористичком нападу и слично;
- талачка криза;
- насиље већих размера (масовне туче, вишеструка убиства, терористички напади);
- техничко-технолошке опасности (експлозија, изливање, испаравање отровних материја и пожар);
- природне катастрофе (поплаве, земљотреси, пожари...);
- епидемија која је обухватила територију/општину на којој се налази установа;
- други кризни догађаји.

У случају проглашења ванредне ситуације, односно ванредог стања, установа поступа у складу са прописима који то уређују.

ТИМ ЗА КРИЗНЕ ДОГАЂАЈЕ

Установа формира тим за кризне догађаје у оквиру тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, као његов обавезни део.

Тим за кризне догађаје формира се у циљу ефикасног поступања установе у кризним догађајима. Програм поступања установе у кризним догађајима израђује се као обавезни и саставни део програма заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, а који је саставни део годишњег плана рада. На основу програма израђује се план рада тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, који је саставни део годишњег плана рада установе.

Директор установе руководи тимом за кризне догађаје у складу са општим актом и годишњим планом рада.

Чланови тима за кризне догађаје могу бити чланови тима за заштиту, као и други одговарајући запослени, представници родитеља и представници спољашње мреже заштите.

Обавезни чланови тима за кризне догађаје су: координатор тима за заштиту, представник родитеља, стручни сарадник и одговарајући наставници, и други запослени из установе, а који могу бити и чланови тима за заштиту.

Број чланова и састав тима за кризне догађаје одређује директор, а у складу са специфичностима установе (врста и величина установе, организација рада и остало).

Директор доноси решење којим се дефинише улога чланова тима за кризне догађаје, односно одређује чланове тима који ће обављати послове и активности које се односе на координацију, пружање психосоцијалне подршке и информисање.

Координација обухвата активности – планирања, организације, координације и сарадње са спољном заштитном мрежом, праћења и евалуације.

Психосоцијална подршка обухвата активности – праћења реаговања, процена потреба за психосоцијалном подршком, пружање индивидуалне и групне подршке, процена потребе за укључивањем мобилног тима и уколико до тога дође, сарадња са мобилним тимом.

Информисање обухвата активности – прикупљања, проверавања, селекције, дистрибуције информација, као и припреме саопштења.

Чланови тима за кризне догађаје:

1. Јелена Кокот, директор, координатор тима
2. Љубица Балаћ, секретар
3. Верица Козлина, стручни сарадник педагог
4. Милева Капуста, стручни сарадник психолог
5. Наставници (одређују се у сваком конкретном случају)
6. Милица Симндић, представник родитеља

ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ

Превентивне активности су све мере које јачају отпорност школе за ефикасно реаговање на кризне догађаје

Установа је у обавези да континуирано унапређује процедуре поступања ради ефикасног деловања у сврху отклањања или свођења на минимум последица које је кризни догађај изазвао по организацију рада и функционисање установе, као и по физичко и ментално здравље појединца.

Јачање отпорности установе заснива се на следећим принципима:

1) Континуитет - Подстицање приправности и обезбеђивање континуираног пружања квалитетног образовања и васпитања, подизање свести, планирање и припрема за реаговање у кризним догађајима.

2) Сарадња - Интерсекторска повезаност и заједничко деловање у ванредним ситуацијама, с обзиром на врсту кризе.

3) Доступност - Омогућавање **брзог приступа доступним ресурсима** како би установа обезбедила континуитет и право на квалитетно образовање и васпитање у време кризног догађаја.

4) Ефикасност - Обезбеђивање да установа активно предузима правовремене и адекватне кораке у реаговању на кризни догађај.

ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ

Интервентне активности су ефикасне реакције у пружању заштите ученицима и запосленима који су били изложени кризном догађају на индиректан или директан начин.

Поступање установе када се деси кризни догађај

Када установа има сазнање да се догодио кризни догађај одмах, а најкасније у року од 24 сата, активира се тим за кризне догађаје, који има следеће задатке:

- прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа;
- успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите;
- сарадња и заједничко деловање са интерсекторским мобилним тимом за кризне интервенције;
- благовремено информисање ученика, родитеља, запослених и медија о догађају;
- психосоцијална подршка ученицима и запосленима;
- израда и реализација плана рада установе у измењеним условима и стабилизација рада у установи;
- организација евентуалних комеморативних активности;
- активности установе за повратак у редован начин рада, праћење реализације планова и евалуација, вођење документације и извештавање

Прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа

Тим прикупља информације о догађају (опис догађаја, место и време када се десио догађај), ко је све погођен кризним догађајем и каква му је помоћ потребна, где се налази и у каквом је стању, као и о томе шта је већ урађено поводом тога у установи.

У зависности од врсте/облика кризног догађаја, наредни корак подразумева хитно обавештавање полиције, хитне помоћи, ватрогасне службе, као и других евентуално потребних органа односно служби. Неопходно је да запослени у установи

поступају у складу са планом поступања у ситуацијама кризе и у зависности од врсте кризног догађаја, и у складу са планом евакуације.

Тим за кризне догађаје благовремено информисе Министарство просвете, односно надлежну школску управу о догађају, као и предузетим активностима.

Успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите (социјална и здравствена заштита, полиција, јавно тужилаштво, јединица локалне самоуправе, мобилни тим)

На основу прикупљених података, уз обавезу хитног обавештавања спољашње мреже заштите, установа врши процену да ли може да поступа самостално или јој је потребна помоћ и подршка представника спољашње мреже заштите, са којом израђује јединствен план деловања, начин рада и извештавања.

У зависности од облика, врсте и степена интензитета кризног догађаја установа процењује кога укључује од спољашње мреже заштите.

Сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције

Уколико кризни догађај као последицу има најмање троје или више повређених или настрадалих лица, директор је у обавези да одмах по сазнању обавестити Министарство просвете како би се ангажовао интерсекторски мобилни тим за кризне ситуације, ради пружања неопходне подршке.

У ситуацијама када поступа интерсекторски мобилни тим, тим за кризне догађаје установе постаје саставни део тог тима. Тим за кризне догађаје установе пружа потребне информације интерсекторском мобилном тиму, учествује у заједничком планирању, организацији и реализацији психосоцијалне подршке. У сарадњи са интерсекторским мобилним тимом, тим установе врши праћење и идентификовање ученика и запослених којима је потребна помоћ, пружа прву психолошку помоћ као и друге видове подршке.

Благовремено информисање ученика, родитеља, запослених и медија о догађају

Директор установе именује особе задужене за припрему званичних информација за родитеље, ученике, запослене и за медије. Обавештења имају сврху континуираног информисања запослених, родитеља и ученика и медија о најновијим, провереним и тачним информацијама до којих је установа дошла, ради планирања одговарајуће подршке и предузимања других потребних мера (сузбијање гласина и ширења панике); упознавање са могућим тешкоћама, ризицима, изазовима и

начинима за њихово превазилажење; упознавање са начинима подршке. Саопштење за медије сачињава се у сарадњи са надлежним службама Министарства просвете.

Психосоцијална подршка деци, ученицима и запосленима

Тим за кризне догађаје прати реаговања ученика, родитеља и запослених, идентификује коме је помоћ потребна и у складу са тим организује пружање психосоцијалне подршке. Приликом пружања психосоцијалне подршке као основна интервенција користи се психолошка прва помоћ.

У зависности од врсте, интензитета и последица кризног догађаја, тим процењује потребу за укључивањем представника из система здравствене заштите у циљу пружања психосоцијалне подршке и/или укључивање интерсекторског мобилног тима за кризне ситуације.

Израда и реализација плана рада установе у измењеним условима и стабилизација рада у установи

Тим за кризне догађаје у сарадњи са релевантним тимовима установе израђује план рада по измењеном, прилагођеном плану.

Неопходно је да начин рада установе буде прилагођен последицама кризног догађаја, могућностима и потребама ученика и запослених у погледу реализације свих школских активности непосредно након кризног догађаја.

Уколико је због кризног догађаја дошло до прекида или извођења наставе у измењеним условима:

- тим за кризне догађаје у сарадњи са педагошким колегијумом израђује посебан план даље реализације образовно-васпитног рада,
- наставничко веће усваја израђени план реализације образовно-васпитног рада,
- школски одбор доноси одлуку о реализацији образовно-васпитног рада,
- надлежна школска управа даје сагласност на одлуку о реализацији образовно-васпитног рада.

План рада треба да садржи конкретне активности и мере које установа планира да предузме, носиоце (извршиоце) планираних активности, временску динамику, начин извршења, начини праћења и извештавања.

Приликом прављења плана важно је узети у обзир врсту кризног догађаја, број погођених особа, процену даљих ризика, реакцију локалне заједнице и одговарајуће правне аспекте.

Након кризног догађаја, неопходно је да установа предузима активности које ће водити стабилизацији стања у установи - постепени повратак установе на редован начин рада који је био успостављен пре кризног догађаја уз континуирано праћење

понашања ученика и запослених у циљу процене ефеката подршке и предузимања даљих мера.

Установа прати реализацију плана и у зависности од тока смиривања кризног догађаја, ревидира план, допуњује га и коригује.

Праћење реализације планова и евалуација

Тим за кризне догађаје континуирано прати реаговања ученика и запослених и процењује потребу за психосоцијалном подршком у наредном периоду и у сарадњи са спољашњом мрежом заштите израђује план о њеној реализацији.

Тим за кризне догађаје прати реализацију планова, у сарадњи са спољашњом мрежом заштите процењује степен смиривања ситуације и покреће процес договарања са породицама жртава и повређених о начинима обележавања сећања на догађај (обезбеђивање простора, активности сећања, обележавање годишњица и слично).

Организација евентуалних комеморативних активности

У случају кризних догађаја са смртним исходом, тим учествује у организацији и планирању адекватних комеморативних активности.

Тим за кризне догађаје у сарадњи са спољашњом мрежом заштите процењује степен смиривања ситуације и покреће процес договарања са породицама жртава и повређених о начинима обележавања сећања на догађај (обезбеђивање простора, активности сећања, обележавање годишњица и слично).

Активности установе за повратак у редован начин рада, поступање установе након кризног догађаја и вођење документације и извештавање

Документацију о спроведеним активностима у вези поступањем у кризној ситуацијом води тим за кризне ситуације.

Након реализације плана поступања у кризним догађајима, и успостављања стабилног стања у установи тим за кризне догађаје врши евалуацију спроведених активности и сачињава извештај.

Евалуација обухвата:

- анализу ефеката спроведених мера и активности
- реализацију измењеног плана рада,
- пружање прве психолошке помоћи
- посебан осврт на снаге, изазове и препоруке у реаговању на кризни догађај.

На основу евалуације плана реаговања у конкретним ситуацијама, установа даље унапређује план поступања установе у кризним ситуацијама.

Извештај о реализацији посебног плана део је годишњег извештаја о реализацији плана заштите од насиља, злостављања и занемаривања.

Извештај о поступању установе доставља се надлежној школској управи, а када су у питању домови ученика, извештај о поступању се доставља и сектору Министарства надлежном за ученички и студентски стандард, у року од 15 дана од наступања периода стабилизације рада у установи.

Када су жртве кризног догађаја деца са хроничним болестима, деца са сметњама у развоју и инвалидитетом, тим за кризне догађаје након идентификације израђује индивидуализоване планове у сарадњи са родитељима и представницима спољашње мреже заштите.

ПЛАН РАДА ТИМА ЗА КРИЗНЕ ДОГАЂАЈЕ

План рада тима за кризне догађаје сачињава се на основу специфичности установе и садржи: процену снага, капацитета и специфичности установе да се суочи са различитим потенцијалним кризним догађајима.

Снаге: превентивне активности у заштити од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, ефикасно функционисање тима за заштиту у интервентним ситуацијама, у складу са Протоколом; активности УП; сарадња са Полицијском управом (школуобилази полицајац позорника); дежурство наставника у школи; правила понашања; број ученика у школи омогућава међусобно познавање ученика и запослених, На улазу у школу дежура помоћно-техничко особље.

Капацитети: обуке које су прошли наставници и запослени (психосоцијална подршка, противпожарна обука...); ученици образовних профила фризер и педикир-маникир имају наставни предмет Прва помоћ у првом разреду; два наставника су прошла противпожарну обуку; у реализацији наставе по уговору о извођењу наставе ангажована су три лекара; стручни сарадници педагог и психолог пружају психолошку подршку ученицима.

Школа има планске акте: План заштите од пожара у оквиру кога је и план евакуације, Процену ризика од катастрофа, План спасавања и заштите.

Специфичности установе: Улази у школу, делови дворишта, ходници су покривени видео-надзором. У школи постоји систем противпожарне заштите и план евакуације школа се налази у једносмерној улици, близу центра, окружена другим образовно-васпитним институцијама и парком. Двориште је ограђено и делимично осветљено. Зградасе састоји од сутерена, приземља, два спрата и таванског простора; има више улаза/излаза; образовно-васпитни рад организован је у две смене; има две хемијске лабораторије, три фризерска и два педикирско-маникирска салона, једна текстилна радионица са електричним машинама и апаратима; настава физичког васпитања се реализује ван школе, у „Соколском дому“, тако да при одласку на наставу и у повратку ученици пролазе кроз град, што представља потенцијални ризик.У

близини школе је више угоститељских објеката, где ученици одлазе пре и после наставе и у току одмора, што представља потенцијални ризик за употребу алкохола, злоупотребу ПАС и друго.

ПЛАН ПОСТУПАЊА У СИТУАЦИЈАМА КРИЗЕ

БЕЗБЕДНА МЕСТА УНУТАР И ИЗВАН УСТАНОВЕ:

Одређују се у зависности од конкретног кризног догађаја.

У школи: учионице, двориште и летња учионица.

Ван школе: Образовно-васпитне установе у окружењу школе, Студенстки дом „Зоран Ђинић“, Дом ученика средњих школа, градски парк.

НАЧИН АЛАРМИРАЊА

Алармирање односно оглашавање и информисање у установи зависи од врсте кризног догађаја (нпр. претња оружаним нападом, терористичким нападом, дојава о експлозивној направи, талачка криза, пожар и сл.).

Начини алармирања: школско звоно у дужем трајању, ручно звоно (уколико је дошло до нестанка електричне енергије), противпожарни аларм, мегафон, смс поруке, вибер групе, усмено обавештавање од учионице до учионице.

Директор школе активира систем узбуњивања у ситуацијама које захтевају евакуацију.

ЕВАКУАЦИОНИ ПЛАН

Школа има План заштите од пожара, Процену ризика од катастрофа и План спасавања.

Постојећи план евакуације у случају пожара се може примењивати и у другим кризним ситуацијама које захтевају напуштање зграде.

Постављен је на свим спратовима, све просторије су обележене бројевима. Код директора се налази табла са свим резервним кључевима.

СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ

Ради јачања компетенција потребно је организовати обуке за пружање психосоцијалне подршке, за реализацију плана евакуације и друге обуке које могу допринети ефикасном реаговању установе у различитим кризним ситуацијама. У обуке које се реализују директно или путем интернета је потребно укључивање свих запослених.

УНАПРЕЂИВАЊЕ БЕЗБЕДНОСНЕ КУЛТУРЕ

Једном годишње вежбе евакуације из установе, у договору са стручним лицима из Одељења за ванредне ситуације.

Подизање саобраћајне културе- предавања о безбедности у саобраћају, у сарадњи са Полицијском управом у Сомбору.

Организација предавања, у оквиру наставе и ваннаставних активности, у вези са менталним здрављем, употребом и злоупотребом лекова, руковања опасним хемикалијама и др.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

АКТИВНОСТИ/ САДРЖАЈИ/ЗАДАЦИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	САРАДНИЦИ У РЕАЛИЗАЦИЈИ	НАЧИН ПРАЋЕЊА
Анализа стања у школи у процени ефеката превентивних и интервентних активности у вези са заштитом од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања Анализа стања у остваривању равноправности и једнаких могућности Предлози за програм превенције	на крају првог полугодишта и на крају школске године	прикупљање и размена података од свих актера школског живота у вези са ситуацијама насиља, реализованим превентивним и интервентним активностима (из педагошке документације), адаптираности ученика првог разреда на школу, процена безбедности (анкете)	тим за заштиту	одељењске старешине, тим за етос родитељи	полугодишњи и годишњи извештаји
Израда програма за заштиту од насиља, злостављања, занемаривања, дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности; заштита од ризичног понашања; понашање у ккризним ситуацијама	крај августа,	Прикупљање идеја за програм од интересних група које представљају чланови тима;	тим за заштиту	Директор школе, Ученички парламент, Стручни органи и стручна већа; Тимови за Етос и Подршку ученицима	увид у програмне Тима за заштиту
Упознавање ученика, запослених, родитеља са документима који регулишу живот и рад школе, са нагласком на област заштите -Правилници који регулишу права, обавезе, одговорности; правила понашања; Правилник о заштити приватности ученика; протоколи поступања у ситуацијама дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и	прва половина септембра и по потреби током године	на НВ, ЧОС, родитељским састанцима, Савету родитеља упознати/ подсетити на закон и документа, правилнике; панои, веб-сајт школе, вибер-групе родитеља ученика одељења, информисање о актуелностима; Упознавање са могућностима за едукацију и превенцију, које пружа Национална платформа „Чувам	Директор, секретар, одељењске старешине Библиотекар, администратор школског сајта,	стручни сарадници	увид у документац ију веб-сајт школе

поступања; поступање у кризним ситуацијама; „Водич за примену ревидираних индикатора за прелиминарну идентификацију ученика који су потенцијалне жртве трговине људима“		те“ (слање линка у вибер-групе родитеља) родитељски састанци			
Примена Закона и Правилника којима се регулише образовно-васпитни рад и свакодневни живот и рад школе	трајно	Свакодневне активности свих учесника у образовно-васпитном процесу (ученици, запослени, родитељи)	директор	сви актери школског живота	увид у документац ију
Доношење правила понашања у школи (учионице, радионице, лабораторије...), правила облачења и праћење поштовања правила	септембар и током године	договорити са ученицима правила понашања у школи, у складу са Законом и правилницима	ОС, предметни наставници,	ученици	увид у правила и евиденција о последицама кршења правила
Реаговање у ситуацијама када се сумња или је потврђена дискриминација, насиље, злостављање и занемаривање (у складу са Протоколом и Правилницима)	по потреби	обавештавање, прикупљање и анализа података, израда и реализација програма заштите, анализа ефеката појачаног васпитног рада	тим за заштиту,	одељењски старешина	увид у документац ију
Ситуације трећег нивоа насиља, злостављања и занемаривања	током године	Међусобно информисање у случајевима дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и предузимање мера заштите	директор	одељењске старешине, Тим за заштиту; ШУ, ЦСР, Дом за децу и омладину „Мика Антић“, ПУ, Дом ученика:	увид у документац ију
Социјална реинтеграција дискриминисаног лица /жртве	по потреби	индивидуални планови заштите	Тим за заштиту,	сви актери школског живота	евиденција о појачаном

насиља и извршиоца дискриминације/ насиља; васпитни рад са сведоцима насиља			родитељи, ученици , ОС		васпитном раду
Упис ученика по принципима једнаких могућности и недискриминације	јун, септембар	упис ученика на основу Конкурса за упис, мишљења ИРК и здравствене комисије; Инкузивно образовање- индивидуализација и ИОП;	Уписна комисија, директор	Уписна комисија, Ученици и родитељи;	ученици са ИОП-ом
Избор обавезног изборног предмета (грађанско васпитање или верска настава) у складу са Законом и других изборних предмета	приликом уписа	приликом уписа ученик се опредељује за изборне предмете и формирање група на основу изјашњавања ученика	директор	одељењске старешине, ученик и родитељ,	увид у документац ију
Упознавање са индивидуалним карактеристикама ученика и потребом за подршком, индивидуализацијом, ИОП –ом	септембар и т.г.	успостављање контакта са основним школама из којих долазе ученици који су се образовали по ИОП-у ради размене документације и информација о ученицима; индивидуални контакти са родитељима	педагог , Тим за инклузивно образовање	ОС, родитељи наставници ; основне школе	увид у документац ију ученика
Обезбеђивање једнаких услова за образовно- васпитни рад за све ученике	септембар и т.г.	Допунска и додатна настава Право на индивидуализацију и ИОП; Обезбеђивање основног материјала за практичну наставу за све ученике; унапређивање материјалне опремљености школе	директор	предметни наставници; координатор практичне наставе и вежби	увид у педагошку документац ију; извештаји о набавци наставног материјала и опремања школе
Индивидуални саветодавни рад	т.г.	Индивидуални саветодавни рад ,у складу са потребама ученика	стручни сарадници, ОС	наставници	евиденција о раду са ученицима

Пружање додатне подршке ученицима и њиховим родитељима из мањинских и осетљивих друштвених група	септембар и током године	Помоћ приликом конкурсисања за стипендије; менторски рад са ученицима ромским стипендистима (ако их буде)	секретар, ОС, стручни сарадници, ментор ромских стипендиста	локална самоуправа; ромска удружења; родитељи/старатељи; ЦСР	спискови ученика који су конкурсисали и добили стипендије;
Помоћ у прикупљању и обезбеђивању уџбеника	септембар	на основу процене ОС, дају се на коришћење ученицима уџбеници из школске библиотеке (у складу са могућностима) ученицима ; Размена и базар књига	библиотекар, ОС	УП	евиденција библиотекара
Настава Реализација садржаја наставних предмета , са посебним нагласком проблематику насиља, злостављања, занемаривања, дискриминације (	у складу са планом и програмом наставног предмета	у току обраде наставних садржаја нагласити последице и значај превенције; кроз предавања, дискусије, дебате, презентације, радионице развијати социјалне вештине, указивати на очување менталног и емоционалног здравља и прихватање друштвених норми које афирмишу здраве животне стилове и безбедност	предметни наставници	стручни сарадници, стручњаци из различитих области (здравства,социјалне заштите, спорта, МУП-а и др)	увид у документацију у есДневнику, припреме наставника
Грађанско васпитање Различите теме, предвиђене планом и програмом, у вези са борбом против насиља , поштовањем права, толеранције...	Током године	Радионице, предавања, дебате...	Наставници грађанског васпитања	сарадници из удружења и установа у локалној средини	есДневник
Практична настава фризера и педикера-маникира	током године	Сарадња са Домом за старе, Сигурном кућом, ЦСР (социјално угрожени) -	директор и координатор практичне наставе и вежби	наставници практичне наставе	увид у документацију

Теме на ЧОС-у у вези са заштитом од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, Прихватање различитости и развој толеранције	т.г.	предавања, презентације, радионице, трибине, дискусије, упућивање ученика на садржаје за самоедукација (Национална платорма „Чувам те“ и други едукативни материјали	ОС	УП- вршњачки едукатори, стручни сарадници; локална средина	увид у есДневник
Културно- уметничке секције	децембар-јануар	ученици, представници различитих националних заједница, представљају своју културу кроз игру, песму, обичаје; ученици упознају и представљају културу других националних заједница и сл	наставници задужени за обележавање Светог Саве	сви запослени	приредба за Дан школе
Укључивање ученика у различите секције спортских активности	Током године	Рад секција и учешће на такмичењима	Наставници физичког васпитања	директор, Спортски савез	евиденција о учешћу
Учешће ученика на такмичењима квизовима, пројектима и другим активностима које промовишу прихватање различитости, толеранцију, емпатију, ненасиље	друго полугодиште	припрема и учешће (квиз „Колико се познајемо“, Камп толеранције; посете, изложбе, спортски сусрети, друштвено – користан рад	директор	наставници, по задужењу директора, УП	евиденција о учешћу
Промовисање успеха, Најављивање догађаја Едукативни и информативни материјал о ненасиљу, заштити од електронског насиља.... литерарни, ликовни, фото и други конкурси на тему ненасиља и сл.	т.г.	Школски медији (огласне табле, летопис школе, друштвене мреже, вибер-групе, електронска пошта (у складу са Правилником о заштити приватности ученика);	УП, библиотекар, наставници, уређивач сајта школе	стручни сарадници	увид у документац ију
Укључивање родитеља у активности школе које афирмишу здраве животне стилове и безбедност, развијање личних потенцијала ученика, квалитетно провођење	током године	Укључивање родитеља у еколошке активности, спортске догађаје, праћење приредбе за Дан школе, предавања/ трибине; родитељи као предавачи и организатори	директор, одељењске старешине	родитељи ученика; стручњаци из различитих области и институција	увид у документац ију

слободног времена и јачање самопоуздања		активности (у складу са својим компетенцијама)			
Укључивање запослених у тимове, равномерна прерасподела задужења наставника	септембар и рад т.г.	равномерна расподела задужења у оквиру 40-часовне радне недеље, у складу са компетенцијама запослених	директор	секретар	ГПРШ, листе о 40-часовној радној нед.
Стручно усавршавање запослених ради унапређивања компетенција у вези са заштитом	т.г.	Семинари/ обуке у вези са превенцијом и интервенцијом на насиље, дискриминаторно понашање; ризично понашање; кризне ситуације; ментално здравље. непосредне и онлајн обуке	директор и самоиницијативно	ШУ, Центар за стручно усавршавање, МП, локална самоуправа стручна већа, удружења и организације	извештаји о стручном усавршавању
Упознавање ученика са активностима Планинарског савеза и Еколошког друштва и учешће у њиховим активностима	У складу са планом савеза	Информативни материјал о активностима Савеза	Божичић, Секулић	У складу са планом савеза	увид у евиденцију о активностима школе
Традиционална хуманитарна акција „Чепом до осмеха“ Остале хуманитарне акције на иницијативу ученика или у складу са активностима у локалној средини;	током године	сакупљање пластичних чепова, флаша, папира; средстава за новогодишње пакетиће за поклон деци (по избору ученика), средстава за помоћ ученицима школе; гардеробе, играчака и сл; акције удомљавања животиња,	Секулић, Капуста	сви запослени и ученици школе	увид у евиденцију о активностима школе

Активности у складу са програмима рада установа, организација и удружења у локалној средини	током године	активности које иницира ШУ, Локална самоуправа, ЦСР, Дом за децу и омладину „Мика Антић“ и ШОСО „Вук Караџић“, ПУ, Завод за јавно здравље Сомбора, омладинска удружења и организације, Институције културе, Црвени крст, Центар за превенцију, едукацију и безбедност и други	директор	остали запослени у складу са својим задужењима	увид у документацију
---	--------------	---	----------	--	----------------------

ПРОЦЕНА БЕЗБЕДНОСТИ У ШКОЛИ

РИЗИЧНА МЕСТА	РИЗИЧНИ ПЕРИОДИ ДАНА	РИЗИЧНЕ АКТИВНОСТИ/ МАНИФЕСТАЦИЈЕ
плато испред школе, где долазе и ученици других школа и страна лица	међусмена (од 13 до 14 сати), када је у школи највећи број ученика	спортска такмичења последња недеља наставе матураната
испред улаза у радионицу за практичну наставу фризера (салон)		
школско двориште (део око магацина Војног одсека, околина зграде због опасности од пада црепова са крова)		
улаз из дворишта у главну зграду		
улаз из дворишта у другу зграду (радионице), на међуспрату- степеништу	велики одмор у поподневној смени	матурске прославе у дворишту школе (ако се организују)
Околина школе и кафићи у непосредној близини школе	крај поподневне наставе (19 сати) ,	матурско вече
сутерен главне зграде, посебно ВЦ	нарочито у зимском периоду	посете предузећима и установама, екскурзије
други спрат главне зграде		
пут до „Соколског дома“ (где се изводи настава физичког васпитања)		
свлачионице у „Соколском дому“		

Спољашњу заштитну мрежу чине следеће институције: Центри за социјални рад, Домови ученика (средњошколски, дом за децу без родитељског старања), ПУ, Дом здравља, Културни центар и Канцеларија за младе, Локална самоуправа, Спортски савез

Циљ сарадње је стручна помоћ и сарадња у решавању проблема и задовољавање културних и спортских потреба ученика.

Унутрашњу заштитну мрежу чине сви запослени и ученици школе, школски полицајац, као део и унутрашње и спољашње заштитне мреже.

Запослени у школи – одељенски старешина, стручна служба и Тим– у обавези су да воде евиденцију о појавама насиља у образац за евиденцију о случајевима насиља

Све субјекте укључене у решавање проблема треба обавезати на дискрецију и заштиту права ученика.

На основу евиденције које воде одељенске старешине и педагог, Тим процењује ефекте превенције и интервенције, у складу са Протоколом.

Тим за заштиту извештава Наставничко веће, Школски одбор и савет родитеља Школе о реализацији превентивних и интервентних мера у оквиру Извештаја о реализацији Годшњег плана школе. Руководилац тима подноси извештаје на полугодишњем и годишњем нивоу.

12.2 ПРОГРАМ АКТИВНОСТИ ВЕЗАНИХ ЗА УЛОГУ ШКОЛЕ У БОРБИ ПРОТИВ УПОТРЕБЕ ПСИХОАКТИВНИХ СУПСТАНЦИ И ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА

Један од основних циљева образовања и васпитања је и развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности.

Здравствено-васпитни рад са ученицима средњих школа реализује се у средњој школи, породици, здравственим установама, сарадњом са друштвеном средином.

Циљ који школа треба да оствари у спречавању употребе психоактивних супстанци, појаве васпитно запуштеног и делинквентног понашања је да код ученика одговарајућим васпитно-образовним поступцима развија позитиван и активан однос према здравом начину живота, формира потребу за чувањем менталног и физичког здравља.

Задаци школе у спречавању употребе психоактивних супстанци и неприхватљивог понашања ученика су да:

- својим целокупним васпитно-образовним радом, стварањем одговарајућих просторних, кадровских, материјално-техничких, естетских услова обезбеде нормалан развој ученика и делује превентивно против сваког облика девијантног понашања, укључујући употребу дрога;
- у зависности од узрасних способности пружи ученицима информације и одређена знања о психоактивним супстанцама и њиховом утицају на психичко здравље;
- у оквиру сталне сарадње са породицом, здравственом и социјалном службом прати развој ученика;
- створи и обезбеди услове да ученици организовано користе слободно време у ваннаставним активностима.

Теже повреде обавеза ученика су, између осталог:

- поседовање, подстрекавање, помагање, давање другом ученику и употреба алкохола, дувана, наркотичког средства или психоактивне супстанце;
- уношење у школу или другу организацију оружја, пиротехничког средства или другог предмета којим може да угрози или повреди друго лице;

- понашање ученика којим угрожава властиту безбедност или безбедност других ученика, наставника и запослених у школи, у школским и другим активностима које се остварују ван школе, а које школа организује и које доводи до њиховог физичког и психичког повређивања;

Задатак	Активности	Начин-метод рада-индикатори	Време реализације	Носиоци активности
Ангажовање постојећих ресурса у школи за унапређивање програма и реализација васпитног рада школе	Израда програма борбе против употребе психоактивних супстанци и других облика ризичног понашања	Прикупљање идеја од интересних група за програм	Август, прва половина септембра	педагог, психолог, Ученички парламент, Тим за заштиту, школски полицајац, Савет родитеља
	Упознавање ученика, наставника, родитеља са законом, документима, правилницима, који регулишу права, обавезе, одговорности, забране, правила понашања,	НВ, ЧОС, родитељски састанци	Септембар и током године	Директор, секретар ОС
	Упознавање ученика и запослених са процедурама за заштиту и безбедност	Информативни панои са шемама деловања, ЧОС, УП	Септембар и током године	ОС, директор
	Идентификација ученика који су у ризику да постану жртве трговине људима	Примена индикатора за идентификацију жртава трговине људима	трајно	ОС, наставници, педагог, психолог,
	Прихватање различитости и развој толеранције	Свакодневне наставне и ваннаставне активности Инклузивно образовање Панои и остали медији који промовишу ненасиље	током године	Сци радници и ученици школе педагог и психолог, одељењске старешине
Укључивање различитих учесника образовно-васпитног процеса у борбу против употребе психоактивних супстанци и других облика ризичног понашања, кроз наставне и ваннаставне активности	Доношење правила понашања у школи (учионице, радионице, лабораторије...), са нагласком за ризике по безбедност	У оквиру ОЗ и на часовима праксе договорити са ученицима правила понашања у школи, у складу са Законом и правилницима	септембар	ОС, предметни наставници, ученици
	Праћење и интервенције у ситуацијама употребе психоактивних супстанци и других облика ризичног понашања	Дежурства наставника, видео-надзор и други начини откривања; интервенције у	Током године	Сви радници школе, ученици, школски полицајац

		складу са протоколом (доноси министар)		
	ЧОС- радионице, предавања, о ревенцији алкохолизма, наркоманије, трговине људима и другим облицима девијантног и ризичног понашања	Самостално или са другим институцијама	Током године	Педагог, психолог, одељењске старешине, школски полицајац
	Наставни предмети	У складу са могућностима програма предмета, користити садржаје у функцији борбе против употребе психоактивних супстанци, девијантна и деликвентна понашања, неговање здравих стилова живота	Током године	наставници
Сарадња са родитељима	Упознавање родитеља са различитим облицима насиља и процедурама у ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања (са нагласком на обавезе родитеља), са нагласком на превенију и реаговање у ситуацијама дигиталног насиља и трговине људима	Информативни панои са шемама деловања, родитељски састанци и индивидуални контакти Савет родитеља	Септембар и током године	ОС
	Тематски родитељски састанци	Трибине, радионице, предавања, презентације, разговори	Током године	ОС и други сарадници, у зависности од теме
	Учешће родитеља у складу са својим ручним компетенцијама	Трибине, радионице, предавања, презентације, разговори	Током године	ОС, педагог, психолог, родитељи, у зависности од теме

ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА

ПОДРУЧЈЕ РАДА	АКТИВНОСТИ/ САДРЖАЈИ/ЗАДАЦИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	САРАДНИЦИ У РЕАЛИЗАЦИЈИ	НАЧИН ПРАЋЕЊА
НАСТАВА	реализација садржаја у вези са превенцијом ризичног понашања у оквиру наставних предмета (задачи у вези са развојем добрих социјалних вештина, менталног и емоционалног здравља и прихватање друштвених норми које афирмишу здраве животне стилове и безбедност)	у складу са планом и програмом наставног предмета	у току обраде наставних садржаја нагласити последице и значај превенције ризичног понашања; предавања, дискусије, дебате, презентације, радионице	предметни наставници	стручњаци из различитих области (здравства, социјалне заштите, спорта, МУП-а и др.)	увид у документацију у ес-Дневнику, припреме наставника
	Упознавање ученика са сопственим развојем психо- физичким развојем (пубертет, адолесценција, зрело доба)	у складу са планом и програмом наставног предмета;	предавања, презентације, радионице	Наставник психологије, биологије, одељењске старешине	педагог, психолог	увид у документацију у есДневнику
	Васпитање ученика за одржање и чување здравља	у складу са планом и програмом наставног предмета	у току обраде наставних садржаја нагласити последице и значај превенције ризичног понашања; предавања, презентације, радионице	Наставници хигијене, анатомије, дерматологије, прве помоћи, психологије, биологије, физичког васпитања, екологије, хемијске групе предмета	-	увид у документацију у ес-Дневнику, припреме наставника

	Комуникација, ненасилно решавање сукоба, сарадња и заједништво, права и одговорности	у складу са планом и програмом наставног предмета	предавања, презентације, радионице	Наставник грађанског васпитања, верске наставе, социологије	-	увид у документацију у есДневнику
ЧОС/ЧОЗ	реализација садржаја у вези са превенцијом ризичног понашања	у складу са планом рада одељењског старешине/ одељењске заједнице	обрада тема у вези са последицама и значајем превенције различитих облика ризичног понашања (репродуктивно здравље, агресивно понашање, алкохолизам, злоупотреба ПАС-а, коцкање, зависност од интернета, интернет насиље, трговина људима...)	одељењске старешине	педагог, психолог, стручњаци из различитих области (здравства, социјалне заштите, спорта, МУП-а и др); вршњачки едукатори	увид у документацију у есДневнику
	Подстицање ученика на одговоран однос према здрављу	током године	фотографије, плакати, панони у школским ходницима промовисање спортских, еколошких, рекреативних активности и активности у којима су учествовали наши ученици	одељењске старешине, библиотекар, педагог	Сви наставници	објављивани материјали
	Упознавање са законском регулативом у вези са ризичним понашањима	почетком школске године и у току године (по потреби)	упознавање са школским правилницима, протоколима, законима који регулишу различите области у	Одељењски старешина	Правник, школски полицајац, ПУ	увид у документацију у

			којима се испољава ризично понашање адолесцената			
Ваннаставне активности ученика	активности које подтичу развој потенцијала ученика, њихових интересовања, дружење, квалитетно провођење слободног времена	током године	Организовање различитих спортских и других секција и укључивање ученика у различита спортска и друга такмичења, смотре, турнире, кампове, пројекте	Наставници, УП	Директор, спортски савез; МП; удружења	увид у документацију у наставника-водитеља секција
	Промовисање позитивног понашања и успеха ученика у различитим областима	током године	фотографије, плакати, панои у школским ходницима промовисање спортских, еколошких, рекреативних активности и активности у којима су учествовали наши ученици	Библиотекар	Одељењске старешине, наставници	објављивани материјали
Ученички парламент	активности које иницирају ученици	током године	активности везане за борбу против насиља, подстицање толеранције, емпатије и одговорног понашања	Наставник задужен за рад са УП	сви запослени	увид у документацију у рада УП
	Укључивање у радионице, активности у локалној средини у вези са превенцијом ризичног понашања	током године	обележавање дана менталног здравља и других значајних датума везаних за превенцију ризичног понашања ; учешће у пројектима	Наставник задужен за рад са УП	СЕЦ, „Психозон“ и др. удружења и организације	увид у документацију у рада УП

	Имплементација активности из локалне средине у вези са превенцијом ризичног понашања у активности школе	током године, у складу са планом рада УП	предавања, радионице, истраживања, учешће у пројектима и друге активности	Наставник задужен за рад са УП, вршњачки едукатори	представници УП, Вршњачки едукатори, ученици	увид у документацију рада УП
Сарадња са родитељима	Тематски родитељски састанци у вези са превенцијом ризичног понашања	током године	избор тема на иницијативу родитеља, одељењских старешина или потребе да се родитељи упознају са протоколима и актуелним догађајима	Одељењски старешина	Стручњаци из различитих области, родитељи	увид у документацију у (есДневник)
	Индивидуални саветодавни рад	по потреби	на иницијативу родитеља, одељењских старешина, наставника или у току спровођења процедура и појачаног васпитног рада	Одељењски старешина	Педагог, психолог, стручњаци из различитих области и институција	увид у документацију у
	Савет родитеља, теме у вези са превенцијом ризичног понашања	на полугодишту и на крају године; током године	извештаји и планови тима за заштиту; теме на иницијативу родитеља	Директор	Педагог, психолог, правник, школски полицајац, председник Савета родитеља; родитељи	увид у документацију у СР
	Информисање родитеља	током године	панои, веб-сајт школе, вибер-групе родитеља ученика одељења, информисање о актуелностима и могућностима за самоедукацију	Библиотекар, администратор школског сајта, одељењске старешине	Директор, секретар, стручни сарадници	увид у веб-сајт школе и документацију у

	Укључивање родитеља у активности школе које афирмишу здраве животне стилове и безбедност, развијање личних потенцијала ученика, квалитетно провођење слободног времена и јачање самопоуздања	током године	Укључивање родитеља у еколошке активности, спортске догађаје, праћење приредбе за Дан школе, предавања/ трибине; родитељи као предавачи и организатори активности (у складу са својим компетенцијама)	директор, одељењске старешине	родитељи ученика; стручњаци из различитих области и институција	увид у документацију
Наставничко веће	Стручно усавршавање на унапређивању компетенција за спровођење превентивних активности у вези са ризичним понашањем	током године	обуке, семинари, размена искустава са семинара (представљање на НВ и размена материјала са обука)	Директор	МП; сви наставници и стручни сарадници	увид у документацију у НВ
	Информисање о обавезама и процедурама реаговања у кризним ситуацијама и ситуацијама сумње или сазнања о ризичном понашању	током године; за нове наставнике приликом ступања на рад	упознавање са новим протоколима и подсећање на постојеће који регулишу борбу против насиља, дискриминације, употребу дрога, индикаторе за превенцију трговине људима, понашање у кризним ситуацијама	секретар	Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Канцеларија за борбу против дрога	протоколи
Сарадња са локалном средином	Стоматолошки преглед ученика првог разреда	по плану рада Школског диспанзера	организовање одласка ученика	директор, одељењске старешине	Школски диспанзер	увид у документацију у
	-информисање ученика о облицима сарадње са полицијом (ситуације, начини/ процедуре за тражење помоћи полиције);	по договору и у складу са њиховим	разговори, предавања, презентације; „Караван безбедности“	Директор, школски полицајац	МУП / ПУ Сомбор	увид у документацију у

	-прекршајна и кривична одговорност; -превенција употребе ПАС-а; -безбедност у саобраћају	програмима рада				
	Укључивање у акције удружења и друштава која се баве спортом и рекреацијом	у складу са програмима организатора	шетње по резервату природе Горње подунавље, учешће на Фрушкогорском маратону, бициклическе туре...	Божичић, одељењске старешине, наставник екологије	Планинарско друштво и друга удружења и организације	
	Различите теме и активности у вези са развојем добрих социјалних вештина, менталног и емоционалног здравља и прихватање друштвених норми које афирмишу здраве животне стилове и безбедност, развијање личних потенцијала, квалитетно провођење слободног времена и јачање самопоуздања	у складу са програмима организатора	предавања, радионице, трибине, пројекти	директор, руководиоца УП	установе, организације и удружења	увид у документацију о активностима школе у сарадњи са локалном средином
Средства масовних комуникација	међусобно обавештавање/ упућивање ученика, родитеља и запослених на корисне садржаје; размена и коришћење едукативних материјала доступних у медијима (штампани медији, ТВ, филм, интернет, платформа „Чувам те“...)	током године	путем група на друштвеним мрежама, објављивањем на веб-страници школе, електронском поштом, објављивањем на огласним таблама у школи	Сви наставници и стручни сарадници, ученици и родитељи	Представници медија, сарадници из других институција и органа	увид у документацију

САРАДЊА СА РЕФЕРЕНТНИМ УСТАНОВАМА КОЈЕ СЕ БАВЕ МЛАДИМА И ПОРОДИЦОМ			
Установа	Активности	Време реализације	Носиоци активности
ЦСР	Међусобно информисање у случајевима девијантног и деликвентног понашања и предузимање васпитних мера	Током године	Директор, педагог, ОС Секретар
Дом за децу без род. стар. „Мика Антић“ и Дом ученика средњих школа	Међусобно информисање у случајевима девијантног и деликвентног понашања и предузимање васпитних мера за ученике на домском смештају	Током године	педагог, ОС
ПУ	Међусобно информисање у случајевима девијантног и деликвентног понашања и предузимање васпитних мера Трибине, предавања, радионице, разговори у вези са злоупотребом ПАС, трговином људима, алкохолизмом, ризицима у саобраћају, употребом пиротехничких средстава, оружја...	Током године	Директор, педагог, ОС школски полицајац Представник МУП-а
Завода за јавно здравље из Сомбора	Активности у складу са њиховим програмима рада, у вези са очувањем и унапређењем здравља, борбом против употребе психоактивних супстанци и о другим облицима ризичног понашања	Током године	Педагог и Наставница психологије
Центар за превенцију, едукацију и безбедност	Активности у складу са њиховим програмима рада, у вези са борбом против употребе психоактивних супстанци и о другим облицима ризичног понашања	Током године	Директор и ОС
Центар за индивидуални развој и унапређење друштва „Психозон“, Сомборски едукативни центра (СЕЦ) и друге омладинска удружења и организације	Активности у складу са њиховим програмима рада, у вези са борбом против употребе психоактивних супстанци и о другим облицима ризичног понашања	Током године	Педагог и Наставница психологије
ШУ	Учешће у обукама чланова тима, у вези са борбом против употребе психоактивних супстанци и о другим облицима ризичног понашања	Током године	Директор

Институције културе	Активности у складу са њиховим програмима рада, у вези са борбом против употребе психоактивних супстанци и о другим облицима ризичног понашања	Током године	Библиотекар
Црвеног крста Србије-ЦК Војводине	Активности у складу са њиховим програмима рада, у вези са очувањем и унапређењем здравља, борбом против употребе психоактивних супстанци и о другим облицима ризичног понашања	Током године	Директор и педагог

12.3 ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

У установи су забрањене дискриминација и дискриминаторско поступање, којим се на непосредан или посредан, отворен или прикривен начин, неоправдано прави разлика или неједнако поступа, односно врши пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лице или групе лица, као и на чланове њихових породица или њима блиска лица на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, статусу мигранта, односно расељеног лица, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, социјалном и културном пореклу, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, сметњи у развоју и инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима, као и по другим основима утврђеним законом којим се прописује забрана дискриминације.

Не сматрају се дискриминацијом посебне мере уведене ради постизања пуне равноправности, заштите и напретка лица, односно групе лица која се налазе у неједнаком положају.

ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДИСКРИМИНАТОРНОГ ПОНАШАЊА И ВРЕЂАЊА УГЛЕДА, ЧАСТИ ИЛИ ДОСТОЈАНСТВА ЛИЧНОСТИ

Превенција: мере и активности које предузима школа да се предупреди сваки облик дискриминаторног понашања, понашања којим се вређа углед, част или достојанство личности, у било ком од односа, подигне свест свих у школи о његовим негативним последицама на лица, групу лица, школу.

Циљ: стварање сигурног и подстицајног окружења, неговање атмосфере сарадње, уважавања и конструктивне комуникације, развијање позитивног система вредности

Задаци: обезбеђивање услова за сигурно и подстицајно одрастање и развој сваког учесника у образовању, заштита од свих облика дискриминације и понашања којим се вређа углед, част или достојанство личности, социјална реинтеграција дискриминисаног лица и извршиоца дискриминације

Уграђивање и остваривање принципа једнаких могућности и недискриминације у свакодневни живот и рад школе, на свим нивоима, у свим облицима рада			
Ниво/ облици рада	Превентивне активности	Реализатори	Временска динамика
Свакодневне активности свих учесника у образовно- васпитном процесу (ученици, запослени, родитељи)	Примена Закона и Правилника којима се регулише образовно- васпитни рад и свакодневни живот и рад школе Упис ученика по принципима једнаких могућности и недискриминације Избор обавезног изборног предмета (грађанско васпитање или верска настава) у складу са Законом Помоћ у обезбеђивању уџбеника Упознавање са индивидуалним карактеристикама ученика и потребом за подршком, индивидуализацијом, ИОП –ом Индивидуални саветодавни рад Социјална реинтеграција дискриминисаног лица и извршиоца дискриминације Укључивање у тимове, равномерна прерасподела задужења наставника	Директор Уписна комисија, директор Ученик и родитељ Библиотекар ОС, родитељи Педагог ОС, ОЗ Директор	Трајно Јул /септембар и током године (т.г) Септембар -//- Септембар и т.г т.г септембар
Настава	Обезбеђивање једнаких услова за оразовно- васпитни рад за све ученике Допунска и додатна настава Право на индивидуализацију и ИОП Изборни предмети Обезбеђивање основног материјала за практичну наставу за све ученике Поштовање Правилника о оцењивању	Директор Наставници Педагог, наставници, родитељи Организатор практичне наставе Наставници	т.г т.г трајно
Ваннаставне активности	Културно- уметничке секције : ученици, представници различитих националних заједница, представљају своју културу кроз игру, песму, обичаје; ученици упознају и представљају културу других националних заједница Учешће ученика на такмичењима Учешће у квизовима („Колико се познајемо“), камповима („Камп толеранције“)	Водитељи секција, наставници задужени за обележавање Светог Саве Наставници Директор,наставници	Децембар-јануар Март-мај
Одељењска заједница (ЧОС и ЧОЗ)	Анализа стања у остваривању равноправности и једнаких могућности	одељењски старешина, ученици, родитељи	Т.г.

	Упознавање са појмовима дискриминација, част, достојанство... Сагледавање природе и порекла дискриминације и нетолеранције и њихових последица Разјашњење појмова и појава стереотипа и предрасуда, њиховог настанка и превазилажења Предлози за програм превенције Ученици, представници различитих националних заједница, представљају своју културу кроз игру, песму, обичаје;		
УП	Анализа стања у остваривању равноправности и једнаких могућности Предлози за програм превенције	УП	Крај ш.г. Почетак ш.г.
Стручни органи и тимови	Анализа стања у остваривању равноправности и једнаких могућности Активности Тима за инклузивно образовање Стручно усавршавање запослених (предлози и обезбеђивање равноправности и једнаких могућности за учешће на семинарима и другм облицима стручног усавршавања) Предлози за програм превенције	ОВ, НВ, ПК, ШО, СР Сви	Крај ш.г. Т.г. Почетак ш.г.
Родитељски састанци Савет родитеља родитељ-појединац родитељи- група	Упознавање са Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности Анализа стања у остваривању равноправности и једнаких могућности Предлози за програм превенције	Одељењске старешине	Почетак ш.г. Крај ш.г. Почетак ш.г.
Школски одбор	Анализа стања у остваривању равноправности и једнаких могућности Усвајање извештаја Предлог активности за програм превенције	директор	Крај ш.г.
Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	Упознавање са Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности	Секретар	Октобар Новембар-децембар

	Израда програма превенције дискриминације (анекс програма заштите од насиља, злостављања и занемаривања)	педагог	
Пружање додатне подршке ученицима и њиховим родитељима из мањинских и осетљивих друштвених група			
Ниво/ облици рада	Превентивне активности	Одговорна лица	Временска динамика
Тим за ИО	Инкузивно образовање- индивидуализација и ИОП	педагог	Т.г.
Информисање, помоћ у прикупљању документације	Помоћ приликом конкурсисања за стипендије	секретар	Септембар- октобар
Менторска подршка	Менторски рад са ученицима ромским стипендистима	ментор	Т.г.
Индивидуални саветодавни рад	Додатна подршка ученицима и родитељима	ОС, педагог, наставници	Т.г.
Стручно усавршавање запослених ради унапређивања компетенција у превенцији и интервенцији на дискриминаторно понашање			
Ниво/ облици рада	Превентивне активности/садржаји	Одговорна лица	Временска динамика
НВ	Анализа Правилника о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности	Директор, секретар	Новембар
Тим за заштиту	Предлагање превентивних активности и програма рада	педагог	Децембар-јануар
ШУ, друге институције и организације	Семинари/ обуке у вези са превенцијом и интервенцијом на дискриминаторно понашање	директор	Т.г.
Информисање о правима, обавезама и одговорностима учесника у образовању у спречавању и заштити од дискриминације и дискриминаторног понашања			
Ниво/ облици рада	Превентивне активности	Одговорна лица	Временска динамика
Упознавање са Правилником (посебно нових чланова колектива)	Упознавање са Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности	Секретар	Октобар
	Упознавање са програмом превенције дискриминације (анекс програма заштите од насиља, злостављања и занемаривања)	Директор, педагог	јануар

УП	Упознавање са Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности	Руководилац УП	Почетак шк. године
ШО	Упознавање са Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности	директор	Почетак шк. године
Превазилажење стереотипа и предрасуда, развијање свести о опасности и штетним последицама дискриминације, унапређивање толеранције и разумевања, интеркултуралности, уважавање и поштовање различитости			
Ниво/ облици рада	Превентивне активности	Одговорна лица	Временска динамика
Учешће у манифестацијама, квизовима	Припремање и учествовање у манифестацијама, квизовима („Колико се познајемо“, „Камп толеранције“...)	Задужени наставници	Т.г.
Обележавање Дана школе	Приредба, представници различитих култура...	директор	27.1.2026.
УП, ЧОС	Семинари, трибине, радионице...	Руководилац УП, ОС	Т.г.
НВ	Семинари, трибине, радионице...	директор	
УП, секције	Волонтирање у активностима и пројектима школе „Вук Караџић“, Удружења „Маслачак“ и др.	Руководилац УП и руководиоци секција	Т.г.
Облици и садржаји рада са учесницима у образовању који трпе, чине или сведоче дискриминаторно понашање			
Ниво/ облици рада	Превентивне активности	Одговорна лица	Временска динамика
Појединац или група	Васпитни рад	ОС	Т.г.
Појединац или група	Друштвено-корисни рад	ОС	Т.г.
Појединац или група	Укључивање у превентивне активности	ОС	Т.г.
Начини, облици и садржаји сарадње са родитељима, јединицом локалне самоуправе, надлежним органима и службама			
Ниво/ облици рада	Превентивне активности	Одговорна лица	Временска динамика
Савет родитеља родитељ-појединац родитељи- група Родитељски састанци	Упознавање са Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности Реаговање у ситуацијама када се сумња или је потврђена дискриминација (у складу са Протоколом и Правилницима) Анализа стања у остваривању равноправности и једнаких могућности Предлози за програм превенције	Директор, одељењски старешина	Септембар Т.г. Крај школске године
Канцеларија за младе	У складу са њиховим програмима рада	директор	Т.г.

НВО (СЕЦ, „Психозон“)	У складу са њиховим програмима рада	директор	Т.г.
ОШ, СШ	У складу са њиховим програмима рада	директор	Т.г.
ЗЗЈЗ	У складу са њиховим програмима рада	директор	Т.г.
Локална самоуправа	Обезбеђивање средстава за практичну наставу	директор	септембар
Начини поступања у случајевима подношења пријаве/ притужбе/ кривичне пријаве због дискриминаторног поступања и поступања у којима се вређа углед, част и достојанство личности			
Ниво/ облици рада	Превентивне активности	Одговорна лица	Временска динамика
Пријава школи	Упознавање са начинима за поступање, кроз упознавање са Правилником и у конкретном случају	секретар	Септембар и т.г. по потреби
Притужба Поверенику	Упознавање са начинима за поступање, кроз упознавање са Правилником и у конкретном случају	секретар	Септембар и т.г. по потреби
Кривична пријава надлежном органу	Упознавање са начинима за поступање, кроз упознавање са Правилником и у конкретном случају	секретар	Септембар и т.г. по потреби
Праћење, вредновање и извештавање органа школе о остваривању и ефектима програма спречавања дискриминације и дискриминаторног понашања			
Ниво/ облици рада	Превентивне активности	Одговорна лица	Временска динамика
Тим за заштиту	Анализа стања у остваривању равноправности и једнаких могућности	Тим за заштиту	Крај школске године
Тим за заштиту	Припрема програма превенције	Тим за заштиту	Почетак ш.г.
Огласне табле, седнице ШО, НВ, УП	Информисање учесника у образовању, запослених и родитеља о планираним активностима и могућностима пружања подршке и помоћи	секретар	Почетак школске године
Сви учесници у образовању	Учешће у пројектима и обукама за развијање потребних знања и вештина за превенцију и поступање у случајевима дискриминаторног понашања	директор	Т.г.
Сви учесници у образовању	Предлагање мера за унапређивање превенције и заштите од дискриминације, организација консултација и учешће у доношењу одлука о начину поступања у случајевима сумње на дискриминаторно понашање	Тим за заштиту	Т.г.
Родитељски састанци	Укључивање родитеља у планирање мера и спровођење активности за спречавање и сузбијање дискриминаторног понашања	ОС	Почетак школске године

Сви учесници у образовању	Праћење и процењивање ефеката предузетих мера и активности за спречавање и сузбијање дискриминаторног понашање и предлагање мера директору школе	Тим за заштиту	Крај школске године
Превенција , интервенција	Сарадња са школском управом Министарства и другим надлежним органима, организацијама и службама, ради спречавања и заштите од дискриминације	директор	Т.г.
Вођење документације	Вођење и чување посебне документације о случајевима и појавним облицима дискриминације, броју пријава и притужби, броју спроведених неформалних и формалних поступака, њиховом исходу и др.	педагог	Т.г.

Задатак	Активности	Начин-метод рада-индикатори	Време реализације	Задужене особа/е
Ангажовање постојећих ресурса у школи за заштиту од дискриминације	Упознавање ученика, наставника, родитеља са законом, документима, правилницима, који регулишу живот и рад школе и посебно оне који регулишу ову област	НВ, ЧОС, родитељски састанци	Септембар и током године	Директор, Секретар, ОС
	Упознавање ученика и запослених са различитим облицима дискриминације и процедурама у ситуацијама дискриминације	Информативни панои са шемама деловања, ЧОС, УП	Септембар и током године (након доношења пратећих докумената новог закона)	Секретар, ОС
	Упознавање родитеља са различитим облицима дискриминације и процедурама у ситуацијама дискриминације	Информативни панои са шемама деловања, родитељски састанци и индивидуални контакти Савет родитеља	Септембар и током године	ОС
	Прихватање различитости и развој толеранције	Свакодневне наставне и ваннаставне активности Инклузивно образовање Панои и остали медији који промовишу ненасиље	током године	Сви радници и ученици школе педагог и психолог, одељењске старешине
	Настава и ваннаставне активности,	Наставни садржаји и други едукативни и информативни материјали о борби против дискриминације, ваннаставне активности, медији (филмови, емисије, репортаже...)	Током године	Наставници, УП, библиотекар, координатор УП
Равноправност, заштита и напредак лица/ групе лица која се налазе у неједнаком положају	Упознавање о правима која имају лица или групе лица која се налазе у неједнаком положају	Информисање о конкурсима за стипендије, кредите и друге облике социјалних давања	септембар	Секретар, ОС
	На часовима наставе развијати толерантно понашање, превазилажење стереотипа и	Настава грађанског васпитања, верска настава, социологија,	Током године	Наставници грађанског

	предрасуда, емпатичност према лицима која се налазе у неједнаком положају	устав и др. у зависности од садржаја		васпитања и верске наставе
	Реаговање у ситуацијама дискриминације	У складу са протоколом	Током године	У зависности од ситуације
	Укључивање у организоване облике едукације чланова тима, од стране министарства просвете	У складу са програмом Министарства	Током године	директор
	Грађанско васпитање	Различите теме, предвиђене планом и програмом, у вези са борбом против дискриминације	Током године	Наставници грађанског васпитања
	Наставни предмети	У складу са могућностима програма предмета, користити садржаје у функцији заштите од дискриминације	Током године	наставници
	Упознавање о правима која имају лица или групе лица која се налазе у неједнаком положају	Информисање о конкурсима за стипендије, кредите и друге облике социјалних давања	септембар	Секретар, ОС
Сарадња са родитељима	Упознавање родитеља са законом, документима, правилницима, који регулишу живот и рад школе и посебно оне који регулишу ову област	родитељски састанци	Септембар и током године	ОС
	Реаговање у ситуацијама дискриминације	У складу са протоколом	Током године	У зависности од ситуације
САРАДЊА СА РЕФЕРЕНТНИМ УСТАНОВАМА КОЈЕ СЕ БАВЕ МЛАДИМА И ПОРОДИЦОМ				
Установа	Активности		Време реализације	Задужена особа
ЦСР	Међусобно информисање у случајевима дискриминације и предузимање мера заштите		Током године	Директор, педагог, ОС правник
Дом за децу без род. Стар. „Мика Антић“ и ШОСО „Вук Караџић“	Учешће у реализацији заједничких пројеката, сарадња и дружење (хуманитарне акције, забава и дружење, креативне радионице, еколошке радионице, шишање...)		Током године	Водитељ еколошка секција, наставници практичне наставе ...

ПУ	Међусобно информисање у случајевима дискриминације и предузимање мера заштите	Током године	Директор и ОС школски полицајац Представник МУП-а
Удружења и савези (дистрофичара, глувих, слепих и слабовидних...)	Активности у складу са њиховим програмима рада	Током године	Директор и ОС
ШУ	Учешће у обукама за примену протокола који регулише ову област (након што га министар донесе)	Током године	Директор
Центар за превенцију, едукацију и безбедност	Активности у складу са њиховим програмима рада	Током године	Директор и ОС
Сигурна кућа Сомбор	Сарадња у реализацији пројеката (сви смерови), волонтирање ученика у помоћи женама жртвама породичног насиља (фризери, педикери-маникери)	Током године	Директор, педагог, наставници практичне наставе
Сомборски едукативни центар (СЕЦ) и друге омладинска удружења и организације	Активности у складу са њиховим програмима рада	Током године	Наставници
РЕФ и друга ромска удружења	Учешће у пројектима стипендирања и обука, менторска подршка ученицима-стипендистима...	Током године	Задужени наставници
Институције културе	Активности у складу са њиховим програмима рада (посете:позориште, биоскоп, музеј, галерије; учешће у пројектима и на конкурсима...)	Током године	библиотекар
Црвеног крста Србије-ЦК Војводине	Активности у складу са њиховим програмима рада; активности у вези са миграцијама	Током године	Директор
Покрајински секретаријат за образовање, културу и националне заједнице	Активности у складу са њиховим програмима рада „Колико се познајемо“ традиционални квиз (Мултикултуралност Војводине) Пројекти који афирмишу мултикултурализам и толеранцију	Током године	Директор, наставница историје

13. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА

Р.бр.	Спорт	Екипа	школско првенство	општинско првенство	републичко и окружно првенство	Реализатор
1	Стони тенис	М+Ж	до краја октобра	до краја октобра	по календару спортског савеза	Наставници физичког васпитања, други наставници (у складу са афинитетима) Спортски савез
2	Пливање	појединац	до краја октобра	до краја новембра	по календару спортског савеза	Наставници физичког васпитања, Спортски савез
3	Рукомет	М	до краја октобра	до краја новембра	по календару спортског савеза	Наставници физичког васпитања, Спортски савез
4	Оdboјка	М+Ж	до краја октобра	до краја новембра	по календару спортског савеза	Наставници физичког васпитања, Спортски савез
5	Кошарка	М	до краја децембра	до краја јануара	по календару спортског савеза	Наставници физичког васпитања, Спортски савез
6	Спортска гимнастика	Ж	до краја јануара	до краја фебруара	по календару спортског савеза	Наставници физичког васпитања, Спортски савез
7	Стрељаштво	М+Ж	до краја фебруара	до прве недеље марта	по календару спортског савеза	Наставници физичког васпитања, други наставници (у складу са афинитетима) Спортски савез
8	Атлетика	појединац	до краја марта	до краја априла	по календару спортског савеза	Наставници физичког васпитања, Спортски савез
9	Општински крос	појединац	прва 3 на школском кросу	у току маја	по календару спортског савеза	Наставници физичког васпитања, Спортски савез

Реализација плана школског спорта спроводиће се по календару Спортског савеза општине Сомбор и Спортског савеза Србије и у зависности од интересовања деце и услова рада.

14. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ И ЛОКАЛНОМ СРЕДИНОМ

Школа иницира, прати и укључује се у дешавања у локалној самоуправи и заједно са њеним представницима планира садржај и начин сарадње. Сарадња са локалном самоуправом садржи следеће активности:

- учешће ученика у обележавању и представљању значајних датума и јубилеја (конкурси, академије, изложбе и др.),
- организовање хуманитарних и акција солидарности
- укључивање ученика у културно-уметничка друштва, спортска и друга друштва
- сарадња са културним институцијама
- сарадња са Спортским савезом
- учешће у акцијама Црвеног крста, Покрета горана, Планинарског друштва
- сарадња са Полицијском управом (предавања у школи у складу са њиховим програмима, школски полицајац)
- сарадња са основним и средњим школама и предшколским установама
- сарадња са Педагошким факултетом-трибине, предавања, истраживања
- сарадња са удружењима старих и уметничких заната
- сарадња у вези са реализацијом пројеката у школи
- сарадња са јавним предузећима кроз пројекте о заштити животне средине,
- сарадња са јавним предузећима и привредним субјектима у реализацији делова наставних садржаја
- сарадња са Привредном комором, НСЗ
- сарадња са Домом ученика средњих школа, Домом за децу „Мика Антић“, ШОСО „Вук Караџић“.

15. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Школа подстиче партнерски однос са родитељима, односно старатељима ученика на остваривању заједничког циља. У узрасном периоду на коме се налазе ученици наше школе, између 15 и 19 година, значај и улога породице у којој одрастају је веома важна, а односи су неретко испуњени недовољним разумевањем и проблемима

Циљ овог програма је да заједничким активностима, базираним на партнерском односу школе и породице, усмеравамо образовање и васпитање ученика у правцу:

- изградње њихових компетенција за будући каријерни развој
- изградње правилног система породичних и друштвених вредности
- стицање основа одговорности, како према себи, тако и према друштвеној и животној средини.

Да би се циљ програма остварио неопходна је трајна сарадња родитеља и свих школских чинилаца, као и непрекидна узајамна размена информација и идеја. Наведени садржаји обављаће се кроз различите облике сарадње, и то:

Ред. бр.	Облик сарадње	Садржај	Задужени за реализацију	Време реализације активности
1	Индивидуална сарадња са родитељима	Информације о условима рада, понашању, успеху и резултатима, изостанцима, напредовању, мерама подстицања и сл.	Одељенски старешина Предметни наставници	Током школске године према распореду пријема родитеља
		Писмено обавештавање родитеља о напредовању и понашању ученика, свакодневни увид родитеља у есДневник, Едмодо и друге платформе за учење; комуникација путем друштвених мрежа (вибер-групе и сл.)	Одељенски старешина	На завршетку квартала,
		Упознавање са родитељима ученика којима је потребна додатна подршка, прикупљање анамнестичких података за израду планова индивидуализације Подршка и помоћ родитељима у планирању мера и раду са децом која имају проблема у похађању наставе, тешкоћа у учењу, понашању, развоју Прикупљање података о деци, значајних за образовно-васпитни рад	Одељенски старешина, предметни наставници, педагог, тим за ИО (по потреби), тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања	Према потреби
		Сарадња са родитељима на изради педагошког профила, изради ИОП-а	Одељенски старешина, предметни наставници, педагог, тим за ИО	Септембар и током године
		Саветодавни рад	педагог	Током године
2	Одељенски родитељски састанци	Упознавање родитеља са наставним планом и програмом, облицима рада, потребним уџбеницима, школским правилима и правима и обавезама свих чинилаца образовно-васпитног процеса.	Одељенски старешина, педагог	Према распореду родитељских састанака
		Тематски састанци (у складу са потребама и интересовањима родитеља) упућивање родитеља на платформе за едукацију	Педагог и други сарадници	

		Анкетирање у вези са самовредновањем рада школе	тим за самовредновање	Крај наставне године
3	Општи или разредни родитељски састанци	Тематски састанци, у складу са интересовањима, потребама или актуелна тематика	Директор, педагог	По договору
		сви разреди (актуелне теме, нпр. мере здравствене заштите) за родитеље ученика завршних разреда информисање о реализацији матурске екскурзије и припремама за матурски испит. Професионална оријентација – информисање, саветовање, посредовање, припрема ученика за полагање пријемних испита	директор Стручни тим за каријерно вођење, наставници	Друго полугодиште
4	Састанци са мањим групама родитеља	Информације о проблемима који повезују групу.	Директор школе, Педагог школе Наставници	По потреби
5	Савет родитеља	Сарадња на темама дефинисаним у Закону о средњој школи и едукативна излагања сарадника о проблемима младих и друге теме у складу са планом рада Савета родитеља	Представници родитеља из сваког одељења школе	Састанци Савета према плану и потреби
6	Учешће родитеља у раду Школског одбора	Теме према Закону, Правилнику и Програму рада ШО	Родитељи представници Савета родитеља	Према распореду састанака Школског одбора
7	Организовање промотивних разговора са родитељима будућих средњошколаца	Представљање информација о школи – услова и образовних профила који егзистирају у школи.	Директор школе Чланови тима за каријерно Вођење, Педагог и наставници, представници стручних већа	Према планираном календару ових активности
8	Информисање путем ИКТ (инстаграм, фб, веб страница школе)	Значајне информације о школи, за родитеље садашњих и будућих ученика	Наставник задужен за ажурирање сајта школе	Током године

16. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА И ЕКСКУРЗИЈА

Екскурзија је факултативна ваннаставна активност која се остварује ван школе.

Циљ екскурзије је непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа која су у вези са делатношћу школе.

Задаци екскурзије су: проучавање објекта и феномена у природи; уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима; развијање интересовања за природу и изграђивање еколошких навика; упознавање начина живота и рада људи појединих крајева; развијање позитивног односа према: националним, културним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама, позитивним социјалним односима, као и схватање значаја здравља и здравих стилова живота; подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја.

Садржаји екскурзије остварују се на основу наставног плана и програма образовно-васпитног рада и саставни су део годишњег програма рада школе.

Програм екскурзије: Одељењска и стручна већа школе предлажу програм екскурзије, који достављају наставничком већу, ради разматрања и доношења.

Екскурзија може да се изведе ако је савет родитеља дао сагласност на програм и цену екскурзије и избор агенције.

Програм екскурзије садржи: образовно-васпитне циљеве и задатке; садржаје којима се постављени циљеви остварују; планирани обухват ученика; носиоце предвиђених садржаја и активности; трајање, путне правце, техничку организацију и начин финансирања.

Услови за извођење екскурзије су прописани посебним Правилником.

После изведеног путовања, извештај се доставља савету родитеља и наставничком већу ради разматрања, а школском одбору ради разматрања и усвајања.

Одељењски старешина упознаје родитеље са извештајем на родитељском састанку. Извештај о путовању је саставни део годишњег извештаја о раду школе.

У школи се планирају екскурзије, излети, сајмови и посете.

1. Матурска екскурзија

Школа наставља са извођењем матурске екскурзије у четвртом разреду. Одлуком Савета родитеља, на предлог Наставничког већа одлучено је да се екскурзија изводи на релацији Прад-Дрезден-Будимпешта. Циљеви екскурзије биће остварени обиласком Храдчана, Карловог моста, цркве Светог Ђорђа, Старе краљевске палате. Циљ екскурзије је упознавање са географским местима, насељима, културно-историјским споменицима, као и подизање комуникативности, социјалне зрелости и временско-просторне оријентације.

Екскурзија се изводи у складу са Правилником о екскурзијама, а време реализације екскурзије је почетак септембра.

2. Од сајмова школа планира одлазак на следеће сајмове:

- Сајам књига у Београду (октобар)
- Сајам образовања у Новом Саду (март)
- Сајам образовања- предузетништва (април)
- Сајам козметике у Београду (март)
- Сајам екологије у Новом Саду(април)

3. Од излета школа планира:

- Бициклически маратон
- Маратон на Фрушку гору
- 300- Колут
- Бачки Моноштор
- Горње подунавље

4. Планиране посете у току школске године су:

- „Фјорано“ посета ученика одељења моделар одеће
- Водоканал- УПОВ и Постројење за прераду пијаће воде
- Хигијенски завод
- Јавно комунално предузеће
- Метеоролошка станица
- Дом ученика „Мика Антић“
- Дом пензионера
- Дом ученика „Вук Караџић“

Посете у ове домове организују се за ученике образовних профила фризера и маникира и педикера, где ће корисницима Дома пружити маникирско-педикирске и фризерске услуге.

17. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Програм безбедности и здравља на раду обухвата заједничке активности школе, родитеља и локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.

У оквиру Програма безбедности и здравља на раду, орган управљања у школи је у складу са Законом о основама система образовања и васпитања, донео два општа правна акта која уређују тематику везану за безбедност и здравље на раду запослених и ученика. То су Правилник о безбедности и здрављу на раду и Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика за време боравка у школи и свих активности које организује Средња школа "Свети Сава" у Сомбору.

Правилником о безбедности и здрављу на раду се у складу са Законом о безбедности и здрављу на раду уређује спровеђење безбедности и здравља на раду запослених у школи, у циљу стварања безбедних услова рада, заштите живота, здравља и радне способности запослених.

Право на безбедност и здравље на раду имају и друга лица која учествују у радном процесу, а нису у радном односу код послодавца, као и лица која се затекну у радној околини ради обављања одређених послова код послодавца, ако је послодавац о њиховом присуству обавештен.

Школа је дужна да спроводи мере безбедности и здравља на раду у виду:

- Превентивног и периодичног прегледа и испитивања опреме за рад
- Испитивања услова радне околине
- Доношења акта о процени ризика
- Оспособљавања запослених за безбедан и здрав рад
- Вођења евиденција везаних за повреде на раду
- Осигурања запослених од повреда на раду

Запослени у школи су дужни да:

- поштују прописе о безбедности и здрављу на раду
- обавесте Послодавца о свакој врсти потенцијалне опасности која би могла да утиче на безбедност и здравље на раду
- наменски користе средства и опрему личне заштите
- подвргну се провери да ли су под утицајем алкохола или других опојних средстава по налогу лица за безбедност и здравље на раду.

Правилником о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика за време боравка у школи и свих активности које организује школа обезбеђује се ученицима право на заштиту и безбедност и то:

- у школској згради и школском дворишту,
- на путу између куће и школе,
- ван школске зграде и школског дворишта – за време остваривања образовно-васпитног рада или других наставних и ваннаставних активности које организује школа.

Одељењски старешина и предметни наставници су у обавези да у свакодневном контакту са ученицима упозоре их на опасности са којима се могу суочити за време боравка у школи и извођења других активности које организује школа, као и са начином понашања којим би се те опасности могле избећи или отклонити.

Школа сарађује са државним органима, органима локалне самоуправе и другим субјектима и надлежним институцијама са којима је таква сарадња потребна у поступку обезбеђивања и спровеђења мера утврђених овим правилником.

18. СМЕРНИЦЕ ЗА ПРИЛАГОЂАВАЊЕ И ПРУЖАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ

У школи се врши прилагођавање и додатна подршка ученицима у складу са одредбама Закона који регулишу инклузивно образовање, Правилником о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету, ученику и одраслом "Сл. гласник РС" 80/ 2018.

Правилником о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање "Сл. гласник РС" 74/2018 прецизира се да право на ИОП има ученик коме је потребна додатна подршка због тешкоћа у приступању, укључивању и учествовању у образовању и васпитању, ако те тешкоће утичу на негову добробит, односно остваривање исхода образовања и васпитања или представљају ризик од раног напуштања школовања, и односе се на ученика који:

1. има тешкоће у учењу (због специфичних сметњи у учењу или проблема у понашању и емоционалном развоју);
2. имасметње у развоју или инвалидитет (телесне, моторичке, чулне, интелектуалне или сметње из спектра аутизма);
3. потиче, односно живи у социјално нестимулативној средини (социјално, економски, културно, језички сиромашној средини или дуготрајно борави у здравственој, односно социјалној установи);
4. из других разлога остварује право на подршку у образовању.

Право на прилагођен начин образовања по ИОП-у у смислу проширивања и продубљивања садржаја учења има и ученик са изузетним способностима који стиче средње образовање и васпитање.

На основу педагошког профила у којем су утврђена подручја у којима је потребна додатна подршка наставник и стручни сарадник планирају мере за отклањање физичких, комуникацијских и социјалних препрека (у даљем тексту: мере индивидуализације).

Мере индивидуализације остварују се путем:

1. разумног прилагођавања простора и услова у којима се одвија активност у предшколској установи, односно настава у школи (отклањање физичких баријера, осмишљавање додатних и посебних облика активности, израде посебног распореда активности итд.);
2. прилагођавања метода рада, наставних средстава и дидактичког материјала, начина давања инструкције и задавања задатака, праћења напредовања, начина усвајања садржаја, провере знања, организације ситуација учења, постављања правила понашања и комуникације и др.
3. измена садржаја учења и исхода образовања и васпитања.

Мере индивидуализације спроводе се током процеса образовања и васпитања, као саставни део образовно-васпитног рада наставника, о чему се води педагошка документација.

ИОП је посебан акт установе којим се планира додатна подршка у образовању и васпитању ученика ако мере индивидуализације нису довеле до остваривања остваривања исхода образовања и васпитања или до задовољавања образовних потреба ученика са изузетним способностима.

ИОП се израђује према образовним потребама ученика и може да буде:

1. ИОП1 - прилагођени програм наставе и учења у коме се планира циљ пружања подршке, прилагођавање и обогаћивање простора и услова у којима се учи, прилагођавање метода рада, уџбеника и наставних средстава током образовно-васпитног процеса, односно активности у васпитној групи, њихов распоред као и лица која пружају подршку;
2. ИОП2 - измењени програм наставе и учења у којем се, осим садржаја из става 1. тачка 1) овог члана, планира прилагођавање исхода образовања и васпитања и прилагођавање садржаја за један, више или за све предмете;
3. ИОП3 - проширен и продубљен програм наставе и учења који се примењује за ученике са изузетним способностима.

Тим у школи чине: одељенски старешина, предметни наставник, стручни сарадник, родитељ, а у складу са потребама детета и педагошки асистент, односно лични пратилац детета. На предлог родитеља члан тима може бити и стручњак ван установе који добро познаје ученика.

ИОП доноси педагошки колегијум на предлог тима за инклузивно образовање, уз сагласност родитеља.

Доношењу ИОП2 претходи доношење, примена и вредновање ИОП1, сагласност родитеља за прелазак на ИОП2 уз обавезно прибављање мишљења интерресорне комисије за процену потреба за додатном образовном, здравственом и социјалном подршком

Уколико родитељ неоправдано одбије учешће у изради или давању сагласности на ИОП, установа је дужна да о томе обавести надлежну установу социјалне заштите у циљу заштите најбољег интереса ученика

ИОП се остварује у оквиру одељења у школи.

Ученик који се образује по ИОП-у оцењује се на начин и према исходима планираним ИОП-ом, а у складу са посебним законом.

Завршни испит и матурски испит ученик полаже у складу са законом којим се уређују основе система образовања и васпитања, уз неопходна прилагођавања која предлаже и образлаже тим, а у складу са ИОП-ом.

Вредновање ИОП-а врши се ради процене остварености циљева и исхода утврђених ИОП-ом.

Вредновање ИОП-а унутар установе врши Тим према унапред утврђеној динамици у ИОП-у и према насталој потреби, у првој години уписа тромесечно, а у свим наредним годинама на почетку сваког полугодишта, односно радне године.

На основу вредновања ИОП-а, Тим процењује да ли је за ученика даље потребно:

1. ревидирати постојећи ИОП;
2. писати нови ИОП;
3. укинути ИОП и израдити План мера индивидуализације;

18.1 ПРОГРАМ ИНКЛУЗИВНОГ ОБРАЗОВАЊА У ШКОЛИ

Област: Праћење ученика, информисање и сарадња у колективу	Крајњи циљ: чланови колектива заједнички планирају и усмеравају своје активности у правцу пружања образовно-васпитне подршке, како би сви ученици напредовали у учењу и били прихваћени у вршњачкој групи Укупно трајање: током школске године		
<i>Активности/ кораци</i>	<i>Реализатори</i>	<i>Учесталост и трајање, време реализације</i>	<i>исходи/ очекиване промене/ ефекти/ начини евалуације</i>
Формирање тима за инклузивно образовање	Наставничко веће (НВ)	прва седница НВ на почетку сваке школске године	Именовати сталне чланове тима, остали чланови тима ће се укључивати у зависности од одељења (одељењски старешина), потребе за подршком у учењу (предметни наставници)
Израда плана рада тима	тим	Прва недеља септембра	План рада тима сачинити са оријентационим планом активности
Снимање стања и анализа потреба за подршком на нивоу школе	Одељењске старешине, педагог, психолог, предметни наставници	Почетак септембра и током године	Ученици првог разреда који су уписани са основном школом завршеном по ИОП-у. Пратити напредовање ученика и проценити потребе за подршком. Пратити ученике школе за које се већ примењује индивидуализација или ИОП-и Током године уочити потребе за подршком и другим ученицима
Праћење ученика који је уписан са предлогом за ИОП	Одељењски старешина, предметни наставници, педагог, психолог	Почетак септембра и током године	Ученик прихвата друштвене норме и правила понашања у школи; постиже позитиван успех

Израда педагошких профила и мера подршке за ученике којима је потребна додатна подршка	тим за ИО (стални чланови) и одељењске старешине идентификованих ученика, предметни наставници, у зависности од наставних предмета где се идентификовао израженији проблем у напредовању	Током године	На основу података од родитеља, колега из основних школа које су ученици похађали, праћења могућности ученика и других процена, урадити педагошке профиле ученика и предложити мере и кораке за постизање напредовања ученика Пратити и кориговати предложене мере, у складу са резултатима ученика и ефикасношћу мера.
Праћење ученика за које постоје индиције да им је потребна додатна подршка	Одељењске старешине, предметни наставници, педагог, психолог	Током године	На основу потреба ученика приступити индивидуализацији, пратити ефекте и по потреби урадити ИОП-е . Ученици којима је пружана додатна подршка или су радили по ИОП-у постижу резултате у складу са својим могућностима. Ученици са позитивним успехом завршавају разред и школовање.
Израда извештаја о раду са ученицима којима је била потребна додатна подршка	Тим за ИО	На крају школске године	Утврдити ефекте, пропусте, размотрити предлоге који би унапредили рад у школи у вези са ИО
Област: Сарадња са родитељима	Крајњи циљ: сарадња у процени снага и слабости ученика, заједничко планирање, реализација активности и праћење ефеката Укупно трајање: током године		
Активности/ кораци	Реализатори	Учесталост и трајање, време реализације	исходи/ очекиване промене/ ефекти/ начини евалуације
Сарадња са родитељима ученика којима је потребна додатна подршка у процени снага и потребе за подршком за ученика, заједничко планирање, реализација активности и праћење ефеката	Тим за ИО, родитељи	Током године	Сарадња са родитељима доприноси доброј процени ученикових могућности и напредовању ученика;

Сви родитељи	Одељењске старешине, педагог, психолог	Родитељски састанци и индивидуални контакти са родитељима	Родитељи знају за могућности пружања додатне подршке деци и имају информације о инклузивном образовању. Сензибилизација родитеља за потребе ученика којима се пружа додатна подршка
Област: Сарадња са релевантним институцијама и окружењем	Крајњи циљ: сарадња са релевантним институцијама ради унапређења рада у школи у инклузивном образовању и коришћење њихових капацитета за што ефикаснију подршку ученицима Укупно трајање: током године		
<i>Активности/ кораци</i>	<i>Реализатори</i>	<i>Учесталост и трајање, време реализације</i>	<i>исходи/ очекиване промене/ ефекти/ начини евалуације</i>
Сарадња са Школском управом	Тим за ИО, директор	током године	Савети, предлози за рад, подршка у спровођењу инклузивног образовања, обуке чланова тима
Сарадња са другим школама из којих долазе наши ученици којима је потребна посебна подршка	педагог, психолог	На почетку и током године	Информације о ученицима ће помоћи да брже препознамо потребе деце и што пре и ефикасније почнемо са пружањем подршке
Сарадња са спољашњом Мрежом подршке	педагог, психолог	Током године	Савети, предлози за рад, подршка у спровођењу инклузивног образовања
Центри за социјални рад ИРК	Одељењске старешине, педагог, психолог педагог, психолог	Током године По потреби	Сарадња са колегама који су водитељи случаја породица и деце којима је потребна додатна подршка, а ученици су наше школе По потреби
ШОСО „Вук Караџић“	педагог, психолог	По потреби, током године	У вези са додатном помоћи стручњака из ове установе (дефектолога)
Друге институције које се баве бригом о деци и младима	тим	Током године	У складу са њиховим активностима

Област: Побољшање услова у школи за ИО	Крајњи циљ: сви субјекти образовања и васпитања у школи су боље информисани, схватају и примењују мере ИО Укупно трајање: током године		
Активности/ кораци	Реализатори	Учесталост и трајање, време реализације	исходи/ очекиване промене/ ефекти/ начини евалуације
Стручно усавршавање у циљу унапређења ИО	Сви субјекти у школи	Током године	Сензибилисати наставнике, боље разумевање ИО, проучавање литературе у вези са ИО, упознати се са специфичним методама рада у складу са потребама деце;

Подручје васпитног рада	Активност и садржаји васпитног деловања	Облици, средства и методе рада	Носиоци реализације
ПРИЛАГОЂАВАЊЕ УЧЕНИКА НА ШКОЛУ И УЧЕШЋЕ У ШКОЛСКИМ АКТИВНОСТИМА			
Настава	- Упознавање ученика са врстом школе, наставним плановима и програмима - Упознавање са могућностима преквалификације, доквалификације, ванредног школовања - Упознавање са могућностима наставка школовања на високим струковним школама и факултетима - Упознавање са могућностима запошљавања и самосталног рада	Свакодневни наставни рад	Сви наставници, нарочито практичне наставе и предузетништва, педагог, психолог Школе
	- Договор о узајамним очекивањима, начину наставног рада и оцењивања - Развијање сарадничких односа, активно учешће ученика у настави	Групни рад, рад у парови-ма, индивидуализован рад, примена савремених наставних метода	Наставници и ученици
Ваннаставне активности	- Прилагођавање допунске, додатне наставе индивидуалним могућностима и способностима ученика	Индивидуализована настава	Наставници и ученици
	- Заједничко доношење Програма рада секција ваннаставних активности - Планирање и реализација пројеката	Испитивање интересовања	Руководиоци секција Стручна већа у сарадњи са другим институцијама
Одељењска заједница	- Обилазак Школе и упознавање ученика са ваннаставним особљем, њиховим активностима и могућностима сарадње	Разговор	Одељењске старешине

	- Упознавање са историјатом рада Школе и школским активностима	Летопис Школе, видео-записи са приредби	Одељењске старешине
	- Борба против дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања; злоупотребе психо-активних супстанци и других облика ризичног понашања	Свакодневни наставни рад	Одељењске старешине, Школски тим заштити
	- Укључивање у рад Ученичког парламента	Активно учешће у раду Парламента	Ученици, одељењски старешине
	- Укључивање ученика у рад секција ваннаставних активности	Упитник	Одељењске старешине
	- Доношење програма рада Одељењске заједнице и реализација договорених тема	Едукативно-искуствене радионице	Одељењске старешине, педагог Школе
	- Упознавање са Правилима о понашању ученика, запослених и родитеља	Разговор, огласна табла, ученички парламент	Одељењски старешина, директор и правник
Друштвено-користан рад	- Уређење школског простора радовима ученика	Изложбе ученичких радова	Сви наставници
	- Уређење школског дворишта	Практичан рад	Сви наставници
	- Учешће ученика у изради дидактичког материјала	Практичан рад	Сви наставници
	- Учешће у акцијама (хуманитарним, сакупљања секундарних сировина...)	Практичан рад	Сви наставници
Сарадња са родитељима	- Сусрети родитеља, наставника и ученика	Разговор	Одељењски старешина
	- Упознавање са Правилима о понашању ученика, запослених и родитеља	Разговор, огласна табла, савет родитеља	Одељењски старешина, директор и правник
Сарадња са друштвеном средином	- Учешће ученика у школским и ваншколским манифестацијама	Приредбе, изложбе, смотре, такмичења; пројекти	Сви наставници
ПОДСТИЦАЊЕ ЛИЧНОГ РАЗВОЈА			
Настава	- Редовно праћење напредовања ученика уз персонализоване коментаре оцена	Метода објективног оцењивања, формативно оцењивање	Сви наставници
	- Упућивање у методе и средства активног учења	Разговор	Педагог Школе
	- Подстицање интересовања и радозналости за наставни предмет	Савремене наставне методе	Сви наставници
	- Развијање културе разговора	Разговор	Сви наставници
Ваннаставне активности	- Организовање допунске и додатне наставе	Идентификација ученика, индивидуализована настава	Сви наставници, педагог, психолог Школе
	- Јавно похваљивање и обавештавање о успесима ученика	Огласна табла, књига обавештења	Тим за кључну област подршка ученицима

	-Подстицање ученика да се укључе у различите организације, учествују у различитима манифестацијама, на конкурсима...	Огласна табла и презентације удружења	Тим за кључну област етос
	- Испитивање интересовања ученика за секције слободних активности и пројекте и укључивање у њихов рад	Упитник	Одељењски старешина
	- Презентовање рада секција	Изложбе, приредбе, зидне новине, друштвене мреже, сајт школе	Сви наставници; наставници задужени за представљање школе на интернету
Одељењска заједница	- Организовање узајамне помоћи у учењу, дружења, заједничких посета биоскопу, позоришту	Групни рад	Одељењски старешина, ученици
	- Припреме и разговори на одређене теме: појам о себи, преузимање одговорности, прихватање права и обавеза, упознавање са сопственим развојем, емоција и мотивација, могућности контроле негативних емоција...	Едукативно-искуствене радионице	Одељењски старешина, педагог, психолог, ученици
	- Часови ученичког стваралаштва “Мој хоби”	У зависности од теме (рецитовање, изложба...)	Ученици
Сарадња са родитељима/старатељима	- Прикупљање података о досадашњем развоју, здравственим и другим проблемима, интересовањима ученика; планирање и јединствени васпитни утицај	Упитник, разговор	Одељењски старешина, педагог, психолог Школе

19. ДРУГИ ПРОГРАМИ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ШКОЛУ

19.1 ОБРАЗОВАЊЕ ОДРАСЛИХ

На пољу образовања одраслих, школа ће наставити да спроводи ванредно школовање, преквалификацију и доквалификацију у свим подручјима рада и специјализацију у подручју рада делатност личних услуга, на основу интересовања полазника. Школски одбор, на основу интересовања, тражи сагласност за упис од Покрајинског секретаријата за образовање, за сваку школску годину и одобрава упис одређеног броја полазника.

Да би обезбедила реализацију образовања одраслих, школа организује припремну наставу, као и индивидуалне консултације са полазницима, упућује их на стручну и осталу литературу, праксу и даје друге врсте услуга и подршке које су прописане захтевима одговарајућег образовног профила и Законом.

Посебан облик образовања одраслих су обуке које се спровode у сарадњи са Националном службом за запошљавање, Школом за основно образовање одраслих и осталим социјалним партнерима, уколико се за то укаже могућност и потреба.

Активност	Начин реализације	Носиоци активности
Ванредно школовање	Припремна и консултативна настава, испити	Наставник задужен за рад са ванредним ученицима, предметни наставници и чланови испитних комисија
Преквалификација	Припремна и консултативна настава	Наставник задужен за рад са ванредним ученицима, предметни наставници и чланови испитних комисија
Доквалификација	Припремна и консултативна настава	Наставник задужен за рад са ванредним ученицима, предметни наставници и чланови испитних комисија
Специјализација у подручју рада делатност личних услуга	Припремна и консултативна настава	Наставник задужен за рад са ванредним ученицима, предметни наставници и чланови испитних комисија
Обуке	Настава у складу са програмом обуке, испити	Директор, педагог, предметни наставници и чланови испитних комисија, представници НСЗ и други социјални партнери

19.2 ПЛАН СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА НАСТАВНИКА

ЗАДАТАК	Критеријум успеха	Инструмент	Носиоци активности	Време реализације
1.1. Анализа стручног усавршавања наставника	Листе са подацима о облицима струч. усаврш. по имену и презимену и типу семинара (обавезан или изборни)	Персонални досијеи запослених	Секретар, директор, педагог и сви наставници	октобар
1.2. Одређивање потреба сваког појединачног наставника за типовима семинара	Листа заинтересованости наставника за теме за стручно усавршавање	Евиденционе листе, планови наставника	Сваки наставник за себе	октобар
1.3. Одређивање семинара из Каталога за наредни период. за све чланове колектива	Избор семинара који ће највише задовољити потребе (и по интересовању, типу и сатима	Каталог семинара и евиденционе листе	Педагошки колегијум	новембар
1.4. Реализација једног акредитованог изабраног семинара за све запослене	Успешно реализован семинар, позитивно мишљење наставника о квалитету семинара	Семинар и евалуационе листе	Аутори семинара	Током године
1.5. Индивидуално присуство семинарима, обукама, вебинарима	Избор одговарајућих акредитованих семинара и обезбеђивање материјалних средстава за њихово похађање	Реализација семинара, непосредно или онлајн	Стручна већа и појединци;	Током године, у зависности од могућности организовања група за семинар и њихових термина; Онлајн семинари ЗУОВ-а
1.6. Међусобна размена искустава, заједничка израда припрема за часове; огледни и угледни часови; планирање и реализација пројеката у настави и у сарадњи са локалном средином;представљање семинара; примери добре праксе ⁴	Побољшан квалитет припрема , тимски рад	Тимска израда припрема и рад у паровима који изводе наставу по групама истог предмета, истог одељења; огледни и угледни часови; пројекти	Стручна већа	Током године

1.7. Увођење у посао наставника приправника, припремање за стицање лиценце и провера савладаности програма за лиценцу	Савладане основе планирања , припремања и успешне реализације	Индивидуално и групно	Педагог и ментори	Током године
1.8. Полагање испита за лиценцу наставника који су испунили услове	Сви наставници који испуњавају услов, положили испит за лиценцу	испит за лиценцу	Покрајински скеретаријат за образовање	током године
1.9. Предавање на седницама Наставничког већа	Реализација тема/ активности у зависности од интересовања и потребе	План рада Наставничког већа	Стручна већа и појединци, у зависности од компетенција	Седнице Наставничког већа
2.0. Индивидуално стручно усавршавање	Праћење стручне и педагошко-психолошке литературе, Обука рада на рачунару	По индивидуалном избору	Сви појединци	током године

19.3 ПЕДАГОШКИ КОЛЕГИЈУМ

Педагошки колегијум чине председници стручних већа, стручних актива и стручни сарадник. Њиме руководи и председава директор школе.

Разматра питања квалитета и унапређења образовно - васпитног рада, остваривање развојног плана установе, организује педагошко инстуктивни увид и надзор и преузимају мере за унапређење и усавршавање рада наставника и стручних сарадника, планира стручно усавршавање запослених и др.

План рада педагошког колегијума

Активност	Време реализације	Начин реализације	Носиоци активности
Реализација плана уписа	Октобар	На основу анализе броја планираних и уписаних ученика на Републичком и градском ниво предложити и планирати упис за наредну школску годину	Директор, секретар, педагог и председници стручних већа
Стручно усавршавање – избор акредитованог програма	Децембар	На основу прегледа семинара у каталогу за стручно усавршавање и расположивих средстава на конту за стручно усавршавање предложити неколико 2-3 семинара који су најпотребнији већини наставника и исти покушати реализовати у школи	Директор, педагог
Анекси Школског развојног плана	Фебруар или Март	По потреби доносити анекс ШРП и прилагођавати истог новонасталим ситуацијама.	Тим за ШРП и председник тима
Инспекцијски надзор просветног саветника	Мај	На основу анализе инспекцијског надзора и предложених мера донети одлуке за побољшање рада установе	Директор, секретар, председници стручних већа
Мера унапређења и усавршавања рада наставника	Јун	На основу анализе успеха ученика на крају 2 полугодишта доноси мере за унапређење рада у школи	Директор, педагог, председници стручних већа

19.4 НАСТАВНИЧКО ВЕЋЕ

Наставничко веће као највиши стручни орган школе чине сви наставници и стручни сарадници а њиме руководи директор школе. Наставничко веће ће радити у седницама и вршити анализе целокупног образовно-васпитног рада у школи.

План рада Наставничког већа:

- праћење остваривања наставних планова и програма,
- усвајање Годишњег програма образовно-васпитног рада,
- анализира остваривање циљева и задатака образовно-васпитног рада,
- усваја предлоге поделе предмета на наставнике и кадровске потребе,
- предлаже облике ваннаставних активности,
- одређује употребу уџбеника по предлогу Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије,
- утврђује и одобрава распоред екскурзија ученика,
- утврђује календар школских такмичења,
- предлаже теме за стручна усавршавања наставника,
- усваја предлог формирања одељења,
- усваја предлог поделе одељењских старешинстава, усваја предлог чланова испитних комисија,
- усваја план рада Наставничког већа,
- усваја план рада Одељењског већа,
- разматра реализацију Годишњег програма рада на првом и другом класификационом периоду, на крају првог и другог полугодишта, као и на крају школске године,
- похваљује и награђује ученике и изриче им васпитно-дисциплинске мере.

Наставничко веће разматра све облике васпитно-образовног рада и ради на њиховом унапређивању и осавремењивању.

Програм рада Наставничког већа

АКТИВНОСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
• Реализација уписа у први разред • Формирање одељења • Извештај о васпитно-образовном раду • Извештај тима за самовредновање рада Школе • Подела предмета и кадровске потребе (конкурс за радна места) • Годишњи план рада Школе Школски развојни план • Календар рада • Одељењска старешинства • Материјално-технички услови рада Школе • Текућа питања	Септембар
• Организовање различитих облика ваннаставних активности • Опремање Школе према Правилнику о нормативима простора и опреме • Текућа питања	Октобар
• Реализација наставних планова и програма • Успех ученика и васпитно-дисциплинске мере • Предлог плана уписа у први разред за школску • Планирање екскурзија • Планирање инвестиција • Текућа проблематика	Новембар
• Реализација наставних планова и програма • Успех ученика и васпитно-дисциплинске мере • Реализација ваннаставних активности ученика у настави • Стручно усавршавање: избор акредитованог програма, на основу предлога Педагошког колегијума • Текућа проблематика	Децембар
• Обележавање Дана Школе, Дана Светог Саве • Стручно усавршавање – семинари у току зимског распуста • Припреме за друго полугодиште	Јануар
• Припреме за такмичења • Ваннаставне активности • Текућа проблематика	Фебруар
• Реализација плана и програма у завршним разредима • Успех ученика завршних разреда • Школска такмичења • Стручно усавршавање – тема	Март
• Реализација планова и програма у првом, другом, трећем разреду (који нису завршни) • Припреме за републичка такмичења • Именовање ментора за матурске и завршне испите • Именовање комисија за матурске и завршне испите • Календар рада до краја наставне године	Април
• Реализација плана и програма завршних разреда	Мај

- Успех ученика на крају наставне године и на завршним и матурским испитима - Похвале и награде - Припреме за упис ученика у први разред (комисије) - Извештаји са републичких такмичења - Текућа проблематика	
- Реализација планова и програма ученика првог, другог и трећег разреда (који нису завршни) - Успех ученика, похвале, награде и васпитно-дисциплинске мере - Упис ученика у први разред - Календар рада за август	Јун
- Успех ученика на крају школске године - Реализација уписа ученика у први разред - Подела предмета - Ванредно школовање ученика - Извештај о самовредновању рада Школе	Август

19.5 ОДЕЉЕЊСКО ВЕЋЕ

Одељењско веће чине наставници и стручни сарадници који обављају образовни-васпитно рад у одељењима. Активност одељењског већа реализоваће се кроз седнице, сарадњом одељењског старешине и одељењског већа.

План рада одељењског већа

Време реализације	САДРЖАЈ РАДА
Септембар	- Конституисање одељењског већа - Утврђивање бројног стања ученика према успеху, социоекономском статусу, месту становања и сл. - Усвајање Плана и програма свих образовно-васпитних активности одељења - Усвајање распореда часова - Сагледавање корелације наставних садржаја - Набавка уџбеника и стручне литературе
Октобар	- Успех ученика, васпитне мере и васпитно-дисциплинске мере - Идентификовање ученика за допунски, додатни образовно-васпитни рад и секције ваннаставних активности
Новембар	Индивидуални контакти чланова одељењског већа са одељењским старешином ради реализовања образовно-васпитних задатака и решавања текућих проблема
Децембар	- Реализација наставног Плана и програма - Утврђивање појединачног и општег успеха одељења на крају првог полугодишта и васпитно-дисциплинске мере - Реализација Плана рада ваннаставних активности
Јануар	Анализа постигнутих резултата и предлог мера за ефикаснију реализацију

Фебруар	- Индивидуални контакти чланова одељењског већа са одељењским старешином ради реализовања образовно-васпитних задатака и решавања текућих проблема
Март	- Реализација Плана и програма наставних и ваннаставних активности - Успех ученика, васпитне мере и васпитно-дисциплинске мере
Април	- Индивидуални контакти чланова одељењског већа са одељењским старешином ради реализовања образовно-васпитних задатака и решавања текућих проблема
Мај	Седница одељењског већа за ученике завршних разреда: - Реализација Плана и програма наставних и ваннаставних активности (завршетак теоријске наставе, реализација блок наставе праксе и припреме за полагање завршних и матурских испита) - Успех ученика и васпитно-дисциплинске мере - Предлог ученика за похваљивање и награђивање Седница за први и други разред и трећег разреда који нису завршни: - Индивидуални контакти чланова одељењског већа са одељењским старешином ради реализовања образовно-васпитних задатака и решавања текућих проблема
Јун	Седница одељењског већа за први и други разред и трећег разреда који нису завршни: - Анализа реализације свих образовно-васпитних активности - Успех ученика и васпитно-дисциплинске мере - Предлог ученика за похваљивање и награђивање Седница одељењског већа за завршне разреде: - Резултати завршних и матурских испита - Резултати поправних испита - Анализа рада одељењског већа
Август	Седница одељењског већа за први и други разред и трећег разреда који нису завршни: - Резултати поправних испита - Анализа рада одељењског већа Седница одељењског већа за завршне разреде (по потреби): - Резултати поправних испита - Резултати завршних и матурских испита

19.6 СТРУЧНА ВЕЋА

Стручно веће сачињавају наставници и сарадници истих или сродних струка који изводе наставу једног предмета или предмета у чијим програмима постоје тесне везе. Стручно веће има свог руководиоца. У свом раду стручно веће разматра и решава питања наставних и ваннаставних активности са стручно-методичког и педагошког аспекта.

У том смислу нарочито ће:

- организовати и спроводити стручно усавршавање наставника кроз стручне састанке, огледне часове, предавање
- предлагаће избор уџбеника
- оствариваће корелацију наставних садржаја
- уједначаваће критеријуме оцењивања у настави
- радиће на извођењу савремене наставне технологије у коришћењу савремених метода, поступака и средстава рада
- уједначаваће планове наставних и ваннаставних активности
- радиће на правилној организацији рада, стручно-педагошком и психолошком усавршавању наставника
- оствариваће сарадњу са ученицима у оквиру ваннаставних активности
- проучаваће питање и проблеме у вези са реализацијом Плана и програма образовно-васпитног рада
- информисаће се о актуелним питањима стручног и педагошког рада.

План рада стручног већа

САДРЖАЈ РАДА	Време реализације	Носиоци активности
Планирање и програмирање рада актива: - Израда Годишњег плана рада - Израда месечних плана рада - тимска или у паровима израда месечних планова рада	септембар	сви чланови
Организационо-техничка питања: - договор о времену одржавања састанака, реализације писмених задатака и вежби - организација допунског и додатног рада и секција - планирање набавке учила и настав. материјала и уџбеника - одржавање наставних средстава	септембар октобар септембар током године	руководиоци актива
Реализација образовно-васпитних задатака: - Детаљно упознавање са циљем и задацима образовно-васпитног рада - заједничко припремање наставе - баннаставне активности ученика, вежбе и посете институцијама и предузећима	септембар октобар децембар, мај	-руководиоци актива -наставници, педагог

- идентификовање ученика за допунски и додатни рад и предлог Плана допунске и додатне наставе - Анализа постигнутих резултата у наставним и ваннаст. активностима - Утврђивање корелације са другим предметима у оквиру стручног већа		
Сарадња са другим већима, стручним сарадницима и друштвеном средином: - Утврђивање корелације са другим предметима - Утврђивање распореда писмених задатака и вежби - Таксономија образовно-васпитних задатака - Дидактичко-методичка припрема наставе - Осмишљавање рада са надареним ученицима и ученицима који заостају у напредовању - Конципирање дидактичко-методичког и педагошко-психолошког усавршавања - Набавка уџбеника и стручне литературе - прелог плана и садржине стручних екскурзија - Сарадња са предузећима, установама, матичним факултетима, стручним друштвима	септембар и током године	Одељењска већа Педагог Библиотекар
Стручно усавршавање: - уже стручно усавршавање - избор семинара за стручно усавршавање из Каталога - дидактичко-методичко усавршавање - опште педагошко-психолошке теме - праћење стручне литературе - пла посете сајмовима и конгресима	Каталог семинара По Плану рада	Сви наставници Педагог, сви наставници
Аналитичко-истраживачки рад: - Квантитативна и квалитативна анализа образовно-васпитног рада у области предмета - Истраживање узрока неуспеха у савлађивању одређених садржаја и предлог мера за побољшање успеха	децембар, јун	руководиоци актива
Праћење резултата рада већа: - Израда периодичних извештаја о оствареним резултатима рада - Годишњи извештај о раду актива	октобар, фебруар август	руководиоци актива

У школи се организују стручна већа за: Српски језик и књижевност; Математику, рачунарство и информатику и природне науке; Друштвене науке и уметности; Стране језике; Физичко васпитање; У подручју рада текстилство и кожарство; У подручју рада делатност личне услуге; У подручју рада хемија, неметали и графичарство.

19.7 ОДЕЉЕЊСКИ СТАРЕШИНА

Суштина педагошке функције одељењског старешине је у стварању услова за подстицање развоја личности сваког ученика, његових способности, одговорности, правилног односа према раду. Да би остварио ову функцију одељењски старешина посебно упознаје индивидуални развој сваког ученика.

Одговорност за правилно формирање одељењске заједнице, њено самоорганизовање и самостални рад, захтева од одељењског старешине и познавање програма друштвених и слободних активности ученика у средњој школи.

Организациона и административна функција одељењског старешине остварује се планирањем и програмирањем, руковођењем и радом са одељењским већем, координацијом, праћењем реализације укупног образовно-васпитног рада усклађивањем деловања свих чинилаца васпитног рада у одељењу, организацијом сарадње са родитељима, стручним сарадницима, стручним органима и директором школе. Одељењски старешина анализира и вреднује квалитет и резултате образовно-васпитног рада у одељењу, води, прикупља и сређује документацију.

План рада одељењског старешине

Подручје сарадње	РАДНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ	Време реализације	Сарадња одељенског старешине са:
Ученик - појединац	Пријем ученика и помоћ у адаптацији на школску средину	септембар	Сви наставници
	Прикупљање релевантних података о ученику (упитник за ученике, разговор са родитељима, лекаром, педагогом)	септембар, током год.	Родитељи и педагог
	Бележење података о развоју и школском напредовању ученика	током године	Сви наставници
	Индивидуални разговори са ученицима	током године	Ученици
	Помоћ у решавање конкретних проблема ученика	током године	Педагог
	Праћење здравља и физичког развоја ученика	током године	Родитељ, лекар
	Идентификовање ученика за допунски и додатни рад, потребу за додатном подршком (индивидуализација, ИОП)	октобар, март	предметни наставници
	Укључивање ученика у секције	октобар	руководиоци секција
Одељењска заједница	Израда Програма рада Одељењске заједнице, испитивање интересовања, избор тема за рад на ЧОС-у	октобар	ученици, педагог
	Реализовање одређених програмских тема	по плану рада	ученици, педагог

	Усмеравање ученика и организовање посета библиотеци, Музеју, Позоришту, биоскопу	током године	-
	Организовање излета и екскурзија	током године	-
	Социометријско испитивање односа у колективу	фебруар	педагог
	Избор представника одељења у Ученички парламент / учешће у различитим активностима које организује школа	септембар	Наставником задуженим за рад са Ученич. парламентом
	Решавање текућих проблема	током године	ученици
	Организовање друштвено-корисног рада	током године	-
	Планирање матурских свечаности за ученике завршних разреда	мај	родитељи и ученици
Родитељи и старатељи ученика	Упознавање родитеља и прикупљање података неопходних за сарадњу	октобар	родитељи
	Информисање родитеља о правима и обавезама	октобар	-
	Организовање родитељских састанака	октобар, децембар, март, мај	-
	Организовање групних родитељских састанака	по потреби	-
	Индивидуални контакти	током године	-
	Обавештавање родитеља о успеху ученика и дисциплини	октобар, децембар, март, јун	-
	Педагошко-психолошко образовање родитеља	по договору	педагог
Стручни органи и тимови	Учешће у изради Годишњег програма рада Школе	септембар	директор
	Израда Програма рада одељ. старешине	септембар	педагог
	Остваривање увида у редовност наставе	током године	наставници
	Сарадња са свим члановима одељењског већа, педагогом, секретаром и директором	током године	Одељењско веће
	Идентификовање ученика за додатни и доп. рад	октоб., март	од. веће
	Избор ученика за такмичење	фебруар	стр. активи
	Вођење васпитних и васпитно-дисциплинских поступака	током године	од. веће
	Предлог ученика за похваљивање и награде	јун	наст. веће
	Израда Извештаја за одељењска већа	током године	од. веће
	Стручно усаваршавање од. старешине	током године	педагог
Педагошка документација	Ажурно и прецизно вођење есДневника, Матичне књиге и осталог	током године	секретар
	Израда извештаја за потребе школске документације	по потреби	директор, секретар, педагог

	Праћење и вођење педагошке документације	током године	наставници
	Вођење евиденције о васпитном раду са ученицима	током године	педагог, директор, наставници

19.8 ПРОГРАМ РАДА СТРУЧНОГ САРАДНИКА- ПЕДАГОГА

Школа има стручног сарадника педагога. Стручни сарадник учествује у пословима:

- планирања и програмирања образовно-васпитног рада
- праћења и вредновање образовно-васпитног рада
- рада са наставницима,
- рада са ученицима
- рада са родитељима, односно старатељима,
- рада са директором, стручним сарадницима, педагошким асистентом и пратиоцем детета, односно ученика,
- рада у стручним органима и тимовима,
- сарадње са надлежним установама, организацијама, удружењима и јединицом локалне самоуправе,
- вођења документације, припреме за рад и стручно усавршавање.

ЦИЉ

Применом теоријских, практичних и истраживачких сазнања педагошке науке педагог доприноси остваривању и унапређивању образовно васпитног рада у установи, у складу са циљевима и принципима образовања и васпитања дефинисаних Законом о основама система образовања и васпитања, као и посебним законима.

ЗАДАЦИ

- Учешће у стварању оптималних услова за развој ученика и остваривање образовно-васпитног рада,
- Праћење и подстицање целовитог развоја ученика,
- Пружање подршке наставнику на унапређивању и осавремењивању васпитно-образовног рада,
- Пружање подршке родитељима, односно старатељима на јачању њихових васпитних компетенција и развијању сарадње породице и установе по питањима значајним за васпитање и образовање ученика,
- Учествовање у праћењу и вредновању образовно-васпитног рада,
- Сарадња са институцијама, локалном самоуправом, стручним и струковним организацијама од значаја за успешан рад установе,

- Самовредновање, стално стручно усавршавање и праћење развоја педагошке науке и праксе.

Све наведене области рада педагога саставни су део његовог годишњег плана и програма.

Приликом планирања усклађују се циљеви и задаци рада педагога са приоритетима у раду односно врши се прилагођавање планова рада актуелним и реалним условима у установи.

ОБЛАСТ РАДА	АКТИВНОСТИ
Планирање и програмирање образовно-васпитног рада	- Учествовање у изради школског програма, плана самовредновања и развојног плана установе, - Учествовање у изради годишњег плана рада установе и његових појединих делова - Припремање годишњих и месечних планова рада педагога, - Спровођење анализа и истраживања у установи у циљу испитивања потреба ученика, родитеља, локалне самоуправе, - Учествовање у припреми индивидуалног образовног плана за ученике, - Учешће у планирању и организовању појединих облика сарадње са другим институцијама, - Учествовање у писању пројеката установе и конкурсима ради обезбеђивања њиховог финансирања и примене, - Иницирање и учешће у иновативним видовима планирања наставе и других облика образовно-васпитног рада, - Учествовање у избору и конципирању разних ваннаставних и ваншколских активности, - Пружање помоћи наставницима у изради планова допунског, додатног рада, практичне наставе и амбијенталне наставе, плана рада одељењског старешине, секција, - Учешће у избору и предлозима одељењских старешинстава, формирање одељења, распоређивање новопридошних ученика и ученика који су упућени да понове разред.
Праћење и вредновање образовно-васпитног рада	- праћење и вредновање наставног процеса, развоја и напредовања ученика, - Праћење реализације образовно-васпитног рада, - Праћење ефеката иновативних активности и пројеката, као и ефикасности нових организационих облика рада, - Рад на развијању и примени инструмената за вредновање и самовредновање различитих области и активности рада установе, - Праћење и вредновање примене мера индивидуализације и индивидуалног образовног плана, - Учествовање у раду комисије за проверу савладаности програма увођења у посао наставника - Иницирање и учествовање у истраживањима васпитно-образовне праксе које реализује установа, научноистраживачка институција или стручно друштво у циљу унапређивања васпитно-образовног рада, - Учешће у изради годишњег извештаја о раду установе у остваривању свих програма васпитно-образовног рада - Праћење анализе успеха и дисциплине ученика на класификационим периодима, као и предлагање мера за њихово побољшање, - Праћење успеха ученика у ваннаставним активностима, такмичењима, завршним и пријемним испитима за упис на високе струковне школе/факултете - Учествовање у усклађивању програмских захтева са индивидуалним карактеристикама ученика, - Праћење узрока школског неуспеха ученика и предлагање решења за побољшање школског успеха, - Праћење поступака и ефеката оцењивања ученика.

Рад са наставницима	- Пружање помоћи наставницима на конкретизовању и операционализовању циљева и задатака образовно-васпитног рада, - Пружање стручне помоћи наставницима на унапређивању квалитета наставе увођењем иновација и иницирањем коришћења савремених метода и облика рада - Рад на процесу подизања квалитета нивоа ученичких знања и умења, -Анализирање реализације часова редовне наставе и других облика образовно-васпитног рада којима је присуствовао и давање предлога за њихово унапређење, - Праћење начина вођења педагошке документације наставника, -Иницирање и пружање стручне помоћи наставницима у коришћењу различитих метода, техника и инструмената оцењивања ученика, -Пружање помоћи наставницима у осмишљавању рада са ученицима којима је потребна додатна подршка (даровитим ученицима, ученицима са тешкоћама у развоју, ученици из осетљивих друштвених група) - Оснаживање наставника за тимски рад кроз њихово подстицање на реализацију заједничких задатака, кроз координацију активности стручних већа, тимова и комисија, - Пружање помоћи наставницима у остваривању задатака каријерног вођења и унапређивање тога рада, -Пружање помоћи наставницима у реализацији огледних и угледних часова и примера добре праксе, излагања на састанцима већа, актива, радних група, стручним скуповима и родитељским састанцима, - Пружање помоћи наставницима у изради планова допунског, додатног рада, практичне наставе и амбијенталне наставе, плана рада одељењског старешине и секција, - Упознавање и одељењских старешина и одељењских већа са релевантним карактеристикама нових ученика, - Пружање помоћи одељењским старешинама у реализацији појединих садржаја часа одељењске заједнице, - Пружање помоћи наставницима у остваривању свих форми сарадње са породицом, - Пружање помоћи приправницима у процесу увођења у посао, као и у припреми полагања испита за лиценцу, - Пружање помоћи наставницима у примени различитих техника и поступака самоевалуације.
---------------------	--

Рад са ученицима	- Праћење оптерећености ученика (садржај, време, обим и врста и начин ангажованости ученика), - Саветодавни рад са новим ученицима, ученицима који су поновили разред, рад са ученицима око промене смерова, преласка ученика између школа, промене статуса из редовног у ванредног ученика, - Стварање оптималних услова за индивидуални развој ученика и пружање помоћи и подршке, - Идентификовање и рад на отклањању педагошких узрока проблема у учењу и понашању, - Рад на каријерном вођењу, - Анализирање и предлагање мера за унапређивање ваннаставних активности, - Пружање помоћи и подршке укључивању ученика у различите пројекте и активности стручних и невладиних организација, - Промовисање, предлагање мера, учешће у активностима у циљу смањивања насиља, а повећања толеранције и конструктивног решавања конфликта, популарисање здравих стилова живота, - Учествовање у изради педагошког профила ученика за ученике којима је потребна додатна подршка израда индивидуалног образовног плана, - Анализирање предлога и сугестија ученика за унапређивање рада школе и помоћ у њиховој реализацији, - Учествовање у појачаном васпитном раду за ученика који врше повреду правила понашања у школи или се не придржава одлука директора и органа школе, неоправдано изостане са наставе пет часова, односно који својим понашањем угрожава друге у остваривању њихових права.
Рад са родитељима, одн. старатељима	- Организовање и учествовање на општим и групним родитељским састанцима у вези са организацијом и остваривањем образовно-васпитног рада; Припрема и реализација родитељских састанака, трибина, радионица са стручним темама, - Укључивање родитеља, старатеља у поједине облике рада установе (васпитно-образовни рад, односно настава, секције, предавања, пројекти...) и партиципација у свим сегментима рада установе, - Пружање подршке родитељима, старатељима у раду са ученицима са тешкоћама у учењу, проблемима у понашању, проблемима у развоју, професионалној оријентацији, - Упознавање родитеља, старатеља са важећим законима, конвенцијама, протоколима о заштити деце, односно ученика од занемаривања и злостављања и другим документима од значаја за правилан развој ученика у циљу представљања корака и начина поступања установе, - Пружање подршке и помоћи родитељима у осмишљавању слободног времена ученика, - Рад са родитељима, односно старатељима у циљу прикупљања података о деци, - Сарадња са саветом родитеља, по потреби, информисањем родитеља и давање предлога по питањима која се разматрају на савету.

Рад са директором и другим сарадницима (психолог, секретар, наставник задужен за рад са УП, ванредним ученицима; организатор практичне наставе и вежби...)	- Сарадња са директором, другим сарадницима на истраживању постојеће образовно-васпитне праксе и специфичних проблема и потреба установе и предлагање мера за унапређење, - Сарадња са директором и другим сарадницима у оквиру рада стручних тимова и комисија и редовна размена информација, - Сарадња са директором и другим сарадницима на заједничком планирању активности, изради стратешких докумената установе, анализа и извештаја о раду школе, - Сарадња са директором и психологом на формирању одељења и расподели одељењских старешинстава, - Тимски рад на проналажењу најефикаснијих начина унапређивања вођења педагошке документације у установи, - Сарадња са директором и психологом на планирању активности у циљу јачања наставничких и личних компетенција, - Сарадња са педагошким асистентима и пратиоцима ученика на координацији активности у пружању подршке ученицима за које се доноси индивидуални образовни план, - Сарадња са директором, психологом, секретаром по питању приговора и жалби ученика и његових родитеља, односно старатеља на оцену из предмета и владања.
Рад у стручним органима и тимовима	- Учествовање у раду наставничког већа (давањем саопштења, информисањем о резултатима обављених анализа, прегледа, истраживања и других активности од значаја за образовно-васпитни рад и јачање наставничких компетенција), - Учествовање у раду тимова, - Учествовање у раду већа, актива и комисија на нивоу установе који се образују ради остваривања одређеног задатка, програма или пројекта. - Учествовање у раду педагошког колегијума и стручних актива за развојно планирање и развој школског програма - Предлагање мера за унапређивање рада стручних органа установе.
Сарадња са надлежним установама, организацијама, удружењима и јединицом локалне самоуправе	- Сарадња са образовним, здравственим, социјалним, научним, културним и другим установама које доприносе остваривању циљева и задатака образовно-васпитног рада установе, - Учествовање у истраживањима научних, просветних и других установа, - Осмишљавање програмских активности за унапређивање партнерских односа породице, установе и локалне самоуправе у циљу подршке развоја младих, - Активно учествовање у раду стручних друштава, органа и организација, - Сарадња са канцеларијом за младе и другим удружењима грађана и организацијама које се баве програмима за младе, - Учешће у раду и сарадња са комисијама на нивоу локалне самоуправе, које се баве унапређивањем положаја деце и ученика и услова за раст и развој, - Сарадња са националном службом за запошљавање.

Вођење документације, припрема за рад и стручно усавршавање	- Вођење евиденције о сопственом раду на дневном, месечном и годишњем нивоу, - Израда, припрема и чување посебних протокола, чек листа за праћење наставе и васпитних активности на нивоу школе, - Припрема за послове предвиђене годишњим програмом и оперативним плановима рада педагога, - Прикупљање података о ученицима и чување материјала који садржи личне податке о ученицима у складу са етичким кодексом педагога, - Стручно усавршавање: праћење стручне литературе и периодике, праћење информација од значаја за образовање и васпитање на интернету; учествовање у активностима струковног удружења (Педагошко друштво Србије) и на Републичкој секцији педагога и психолога Србије, похађање семинара, вебинара, онлајн обука; учешће на конгресима, конференцијама, трибинама, похађање стручних скупова, размена искустава и сарадња са другим педагозима и стручним сарадницима у образовању.
---	---

19.9 ПРОГРАМ РАДА СТРУЧНОГ САРАДНИКА - ПСИХОЛОГА

ЦИЉ: Психолог установе применом теоријских и практичних сазнања психологије као науке доприноси остваривању и унапређивању образовно-васпитног рада у установи у складу са циљевима и принципима образовања и васпитања и стандардима постигнућа ученика дефинисаних Законом о основама система образовања и васпитања, као и посебним законима.

ЗАДАЦИ:

- Стварање оптималних услова за развој деце и остваривање васпитно-образовног рада,
- Учествовање у праћењу и подстицању развоја детета, односно ученика,
- Подршка јачању васпитачких, односно наставничких компетенција и њиховог професионалног развоја,
- Учествовање у праћењу и вредновању образовно-васпитног рада и предлагање мера које доприносе обезбеђивању ефикасности, економичности и флексибилности рада установе,
- Учествовање у праћењу и вредновању остварености општих и посебних стандарда постигнућа ученика и предлагање мера за унапређивање,
- Подршка отворености установе према психолошким иновацијама,
- Развијање сарадње установе са породицом и подршка васпитним компетенцијама родитеља, односно старатеља,
- Сарадња са другим институцијама, локалном заједницом, стручним и струковним организацијама од значаја за установу,
- Стално стручно усавршавање и праћење развоја психолошке науке и праксе.

Подручје рада	Садржај активности	Време реализације и сати	Сарадници
Планирање и програмирање образовно- васпитног рада	- Учествовање у изради годишњег плана рада школе - Израда годишњег плана рада психолога - Израда месечних планова рада психолога - Учествовање у избору дидактичког материјала, уџбеника у школи - Припрема плана стручног усавршавања и професионалног развоја психолога	септембар септембар,током године током године септембар	- директор, стручни сарадници, наставници, руководиоци ОВ - стручни сарадници, рук. стручних актива ,директор
Праћење и вредновање образовно- васпитног рада	- Праћење и вредновање остварености општих и посебних стандарда постигнућа - Учествовање у изради годишњих извештаја о раду школе - Спровођење истраживања у циљу унапређења образовно васпитног рада - Праћење и вредновање примена мера индивидуализације	Током године	- директор, стручни сарадници, стручни активи - ОС
Рад са наставницима	- Подршка наставницима у планирању и реализацији ОВР са ученицима - Подршка јачању наставничких компетенција - Упознавање наставника са битним психолошким принципима везаним за реализацију ОВР - Саветовање наставника у погледу индивидуализације наставе, на основу психолошке процене индивидуалних карактеристика ученика - Подршка наставницима у раду са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка (израда психолошког профила ученика, израда) - Оснаживање наставника за рад са даровитим ученицима - Оснаживање наставника за рад са ученицима из осетљивих друштвених група	Током године	директор, стручни сарадници, наставници

	- Подршка наставницима у раду са ученицима који имају психолошки узрок неуспеха у учењу и неадаптивне облике понашања - Оснаживање наставника за рад у области професионалне оријентације ученика - Пружање помоћи наставницима у формирању и вођењу ученичког колектива - Подршка наставницима у раду са родитељима/старатељима - Оснаживање наставника за тимски рад		
Рад са ученицима	- Испитивање и посебних способности, особина личности, когнитивног стила, мотивације за школско учење, професионалних опредељења, вредносних оријентација и ставова, групне динамике одељења и статуса појединца у групи, психолошких чинилаца успеха и напредовања ученика и одељења - Саветодавно-инструктивни рад са ученицима са тешкоћама у учењу, развојним, емоционалним и социјалним тешкоћама, проблемима прилагођавања, проблемима у понашању - Пружање подршке ученицима који се школују по индивидуализованој настави и ИОП - Пружање подршке ученицима из осетљивих друштвених група - Идентификовање и подршка даровитим ученицима - Рад на унапређењу кључних компетенција, ставова и вредности ученика потребних за живот у савременом друштву - Професионално информисање и саветовање ученика - Подршка ученичком активизму и партиципацији у школском животу	Током године	Педагог, стручњаци из различитих области

	- Помоћ ученику и одељењу у акцидентним кризама - Учествовање у појачаном васпитном раду са ученицима - Организовање и реализовање предавања, трибина, радионица и др. за ученикае из области менталног здравља, педагошке, развојне и социјалне психологије		
Рад са родитељима/старатељима	- Сарадња са родитељима ради добијања информација о ученицима потребних за упознавање и праћење развоја ученика - Саветодавни рад са родитељима ученика који имају тешкоће у развоју, учењу или понашању - Подршка јачању подитељских васпитних компетенција - Саветодавни рад са родитељима ученика који врше повреду правила понашања и којима је одређен васпитни рад - Сарадња са родитељима ученика који се школују по ИОП - Сарадња са родитељима даровитих ученика - Помоћ родитељима ученика који су акцидентној кризи	Током године	- стручни сардници, ОС, директор,
Рад са директором, стручним сарадницима, педагошким асистентом и пратиоцем детета	- Сарадња на припреми докумената школе (ивештај, планови, прегледи, анализе) - Сарадња у организовању трибина, предавања, радионица... за ученике, запослене и родитеље - Сарадња у реализацији стручног усавршавања наставника у оквиру установе - Сарадња по питању приговора и жалби ученика и родитеља/старатеља на оцену из предмета и владања - Размена, планирање и усаглашавање послова са педагогом	Током године	Педагог,директор

Рад у стручним органима и тимовима	- Учешће у раду Наставничког већа - Учешће у раду тимова, комисија	Током године	- стручни активни, тимови, директор, стручни сарадници, наставници
Сарадња са надлежним установама, организацијама, удружењима и јлс	- Сарадња са образовним, здравственим, здравственим, социјалним и другим институцијама - Сарадња са локалном заједницом и широм друштвеном средином - Учешће у раду стручних удружења - Сарадња са психолозима из других установа, институција и организација које су од значаја за остваривање ОВР	Током године	
Вођење документације, припрема за рад и стручно усавршавање	- Вођење документације о свом раду (дневник рада, психолошки досијеи ученика) - Вођење евиденције о извршеним анализама, истраживањима, - Припрема за све послове предвиђене годишњим и месечним плановима рада психолога - Прикупљање, чување и заштита материјала који садржи личне податке о ученицима - Праћење стручне литературе и периодике, учешће у активностима струковног удружења, похађање акредитованих семинара, похађање стручних скупова, размена искустава и сарадња са другим психолозима у образовању	Током године	

19.10 ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

	Програм рада
Васпитно- образовна делатност	- помоћ ученицима при избору литературе и друге грађе - обезбеђивање књижевне и некњижевне грађе за ученике - развијање читалачких и других способности ученика; усмеравање ученика у складу с њиховим интересовањима и потребама - навикавање ученика на правилно руковање књижном и некњижном грађом, на њено чување, заштиту и друго - рад на популарисању књиге - организовање посета сајмовима књига - систематско упознавање књижне и некњижне грађе и библиотечког пословања - припремање ученика за самостално коришћење различитих извора сазнања и свих врста информација у циљу овладавања вештинама потребним за учење током целог живота - помоћ ученицима у организовању самосталног рада ван школе и усвајању метода самосталног рада на тексту и другим материјалима - помагање ученицима да делотворно користе информације у свим облицима и на свим медијима - сарадња с предметним наставницима у утврђивању плана обраде и коришћења школске библиотеке - сарадња са свим предметним наставницима у обезбеђивању књижне и некњижне грађе за потребе образовно-васпитног рада (за ученике, наставнике и сараднике) - прикупљање уџбеника и снабдевање уџбеницима ученика (по процени одељењског старешине, Центра за социјални рад и слично) - сарадња са стручним активима наставника, педагогом и директором школе у вези са набавком и коришћењем књижне и некњижне грађе, те целокупном организацијом рада школске библиотеке - одабирање и припремање литературе и друге грађе за разне образовно-васпитне активности - учешће у реализацији годишњег програма образовно-васпитног рада школе

Информацијска библиотечко- делатност	- информисање корисника школске библиотеке о новоиздатим књигама, стручним часописима и другој грађи – на огласним таблама у ходницима и у зборници - сачињавање билтена приновљених књига - усмено и писмено приказивање појединих књига и часописа - аналитичка обрада појединих часописа - израда пописа и библиографских података у вези с наставним предметима и стручно-методичким образовањем и усавршавањем наставника и сарадника - вођење библиотечког пословања (инвентарисање и сигнирање, класификација и праћење и евидентирање коришћења школске библиотеке – вођење статистике о слично) - класификовање библиотечког материјала по УДК систему - физичка обрада књига - улагање библиотечког материјала у фонд - рад на одржавању књижног фонда - уписивање читалац – ученика, наставника и осталих - коришћењу и броју прочитаних књига и редовно извештавање матичне библиотеке, Народне библиотеке Србије и Наставничког већа - вођење политике набавке књига и друге грађе према договореним критеријумима и донетим плановима - вођење збирке и посебних фондова - вођење прописане документације школске библиотеке - прикупљање и чување библиотечко-информационе грађе и извора у циљу претварања библиотеке у ресурсни комуникациојско-информациони и мултимедијски центар прилагођен потребама ученика и наставника
Културна и Јавна делатност	- припремање и организовање акција прикупљања књига и уџбеника, разних конкурса, - обележавање јубилеја... - сарадња са општинском матичном библиотеком и Народном библиотеком Србије - израда зидних новина – активности ученика Школе - помагање у организовању и организовање културних активности школе кроз помоћ у прикупљању прилога за Летопис, одабир песама за рецитаторску секцију, прикладних драмских текстова и слично - обележавање важних догађаја, годишњица...(Месец књиге, Дан Ћирила и Методија, Дан европских језика и слично)
Остале активности	- учешће у раду стручних органа школе - учествовање у припремању годишњих планова рада и извештаја о раду школе - сарадња са стручним институцијама - поступање у складу са принципима Унесковог Манифеста за јавне библиотеке - кореспонденција у вези са набавком публикација - перманентно стручно усавршавање (праћење информационих, комуникационих и техничких промена ради стицања нових знања и вештина) - упознавање са новим књигама - припрема за рад и вођење документације о свом раду

19.11 САВЕТ РОДИТЕЉА

План рада Савета родитеља

Септембар	- Конституисање Савета родитеља Школе за школску годину - Материјално-технички услови на почетку школске године - Упознавање родитеља са Годишњим планом рада Школе за наредну школску годину као и Годишњим извештајем и Извештај дирекотра за претходну школску годину - Доношење одлуке о избору осигуравајућег друштва за осигурање ученика - Родитељски динар за предстојећу школску годину
Октобар / Новембар	- Предлози за побољшање општих услова рада у школи - Разматрање и усвајање извештаја са матурске екскурзија - Упознавање са Акционим планом школског тима за развојно планирање, планираним садржајима за реализацију ШРП-а - Предлог представника Савета родитеља Школе за учешће у раду Школског тима за самовредновање - Упознавање родитеља са успехом ученика на крају првог тромесечја и укупним активностима школе у првом тромесечју школске - Реализација планираних активности стручног тима за реализацију инклузивног образовања - Извештај о реализацији Програма за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања - Прибављање сагласности Савета родитеља школа на план и програм путовања као и избор агенције за реализацију матурске екскурзије
Јануар/ Фебруар	- Анализа успеха и понашања ученика на крају првог полугодишта - Полугодишњи Извештај о реализованим активностима на реализацији ШРП - Упознавање Савета родитеља са полугодишњим извештајем директора - Извештавање о реализацији прославе Дана школе
Март / Април	- Разматрање извештаја о реализацији школских и општинских такмичења и остала текућа питања - Анализа успеха и понашања ученика на крају трећег тромесечја текуће школске године и информисање и свим активностима реализованим до овог класификационог периода - Разматрање извештаја са реализованих такмичења - Извештај о реализованим активностима школског тима за заштиту деце од насиља
Мај	- Припреме за реализацију завршног и матурског испита - Разматрање извештаја са такмичења-републички ниво - Припрема организације матурске прославе - Извештај о реализацији Програма за заштиту
Јун	- Анализа резултата постигнућа и понашања ученика школе на крају школске године - Разматрање завршног извештаја о реализованим активностима школског тима за вредновање и самовредновање - Разматрање завршног извештаја о реализованим активностима стручног тима за реализацију инклузивног образовања

	- Извештај о реализованим активностима Тима за заштиту - Извештај о реализацији садржаја ШРП-а за школску годину - Анализа рада Савета родитеља школе и писање извештаја-председник Савета родитеља школе
--	---

19.12 ИЗБОР УЏБЕНИКА

Школа из Каталога уџбеника бира уџбеник за сваки предмет у сваком разреду, о чему обавештава Савет родитеља. Одлуку о избору уџбеника доноси наставничко веће на образложен предлог стручних већа за области предмета, односно стручног већа за разредну наставу. У свим одељењима истог разреда исте школе, за исти предмет по правилу се користи исти уџбеник једног издавача.

Изузетно, одлуку о промени уџбеника може донети наставничко веће на образложени предлог стручних већа за област предмета, односно стручног већа за разредну наставу, о чему у року од осам дана од дана доношења одлуке обавештава Министарство.

За школску годину у којој се први пут примењује нови програм наставе и учења, уџбеници се бирају на период од једне школске године.

Коначна одлука о уџбеницима који ће се користити у настави школа објављује се на видном месту у школи и та одлука обавезујућа је за све који учествују у образовно-васпитном раду.

Избор уџбеника се врши за период од четири школске године. Школске 2025/2026.године завршен је четворогодишњи период, тако да нови четворогодишњи период почиње од школске 2026/2027.године.

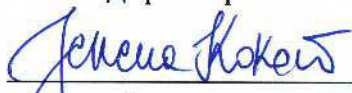
Списак изабраних уџбеника налази се у евиденцији школе.

20. ПЛАНИРАНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Финансијаска извори за остваривање Школског програма су:

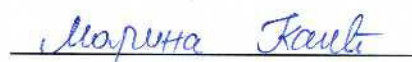
- републичка буџетска средства (зараде, отпремнине запослених и републичка такмичења);
- Покрајинска буџетска средства (конкурски, пројекти, донације);
- буџетска средства града Сомбора (материјални трошкови, капитална инвестирања, текуће поправке и одржавање, опрема за образовање, усавршавање запослених, текуће поправке, опрема за образовање, финансирање ван наставних активности);
- сопствена средства школе (побољшање материјалних услова рада школе и безбедности ученика);
- донације правних и физичких лица.

Директор


Јелена Кокот, дипл.хем



Председник Школског одбора


Марина Каић

НАСТАВНИ ПЛАН И ПРОГРАМ ОПШТЕОБРАЗОВНИХ ПРЕДМЕТА ЗА ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛ ТЕХНИЧАР ДИЗАЈНА ОДЕЋЕ

1. НАСТАВНИ ПЛАН

Недељни и годишњи фонд часова општеобразовних предмета за образовни профил: ТЕХНИЧАР ДИЗАЈНА ОДЕЋЕ

		I РАЗРЕД						II РАЗРЕД						III РАЗРЕД						IV РАЗРЕД						УКУПНО											
		недељно			годишње			недељно			годишње			недељно			годишње			недељно			годишње			годишње											
		Т	В	П	Н	Т	В	П	Н	Б	Т	В	П	Н	Б	Т	В	П	Н	Б	Т	В	П	Н	Б	Т	В	П	Н	Б	Σ						
A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		20	2			740	74			9				306				11				374				9				261			1681	74			1755
1	Српски језик и књижевност	3				111				3				102				3				102				3				87			402			402	
2	_____језик и књижевност*	3				111				3				102				3				102				3				87			402			402	
1.1	Српски као нематерњи језик*	2				74				2				68				2				68				2				58			268			268	
3	Страни језик	2				74				2				68				2				68				2				58			268			268	
4	Физичко васпитање	2				74				2				68				2				68				2				58			268			268	
5	Математика	2				74				2				68				2				68				2				58			268			268	
6	Рачунарство и информатика		2				74																										74			74	
7	Историја	2				74																											74			74	
8	Ликовна култура	1				37																											37			37	
9	Хемија	2				74																											74			74	
10	Географија	2				74																											74			74	
11	Биологија	2				74																											74			74	
12	Физика	2				74																											74			74	
13	Социологија и права грађана																	2				68											68			68	
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		1				37				1				34				3				102				3				87			260			260	
1	Грађанско васпитање / Верска настава	1				37				1				34				1				34				1				29			134			134	
2	Изборни предмети																	2				68				2				58			126			126	
Укупно A1+Б		21	2			777	74			10				340				12 (14**)				408 (476**)				10 (12**)				290 (348**)			1815 (1941**)	74			1889 (2015**)
Укупно		23				851				10				340				12 (14**)				408 (476**)				10 (12**)				290 (348**)				1889 (2015**)			

Напомена: * За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

** Ученик бира предмет са листе изборних општеобразовних или стручних предмета

Б. Листа изборних предмета према програму образовног профила

РБ	Листа изборних предмета –	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Општеобразовни предмети					
1	Биологија			2	
2	Историја (одабране теме)*			2	2
3	Музичка култура			2	
4	Логика са етиком*			2	2
5					
6					
7					
8					
*Предмет се бира једном у току школовања у трећем или четвртном разреду.					

Остали облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	74	68	68	58	268
Додатни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Трећи страни језик	2 часа недељно			
Други предмети*	1-2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секција и друго)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности (ученички парламент, ученичке задруге)	15-30 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			

*Поред наведених предмета, школа може да организује, у складу са одређењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним плановима других образовних профила истог или другог подручја рада, наставним плановима гимназије или по програмима који су петходно донети.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Разредно часовна настава	37	34	34	29
Менторски рад (настава у блоку, пракса)		3	3	5
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3

Укупно радних недеља	39	39	39	39
----------------------	----	----	----	----

Подела одељења у групе

разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи -до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Рачунарство и информатика	74			15

2. НАСТАВНИ ПЛАН

Недељни и годишњи фонд часова стручних предмета за образовни профил: ТЕХНИЧАР ДИЗАЈНА ОДЕЋЕ

	I РАЗРЕД								II РАЗРЕД								III РАЗРЕД								IV РАЗРЕД								УКУПНО				
	недељно				годишње				недељно				годишње				недељно				годишње				недељно				годишње				годишње				
	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ				
A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	2	7			74	259			6	12	4		204	408	136	90	2	10	6		68	340	204	90	2	10	8	58	290	232	150	404	1297	572	330	2603	
1. Цртање и сликање		3				111				3				102				3				102										315			315		
2. Теорија форме		2				74																									74			74			
3. Историја текстила								2				68																		68			68				
4. Основе дизајна текстила								3				102																			102			102			
5. Дизајн одеће								2				68		30		4			136		30		5			145		30			349		90	439			
6. Текстилни материјали	2	2			74	74			2	2		68	68																142	142			284				
7. Конструкција и моделовање одеће								2				68		30		3			102		30		3			87		60			257		120	377			
8. Технологија одеће								2				68			2			68				2			58				194				194				
9. Практична настава									4				136	30			6			204	30			8			232	60				572	120	692			
10. Предузетништво																						2				58				58			58				
B: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ															2			68				2				58				126			126				
1. Изборни предмети															2			68				2				58				126			126				
Укупно A2+B	2	7			74	259			6	12	4		204	408	136	90	2	10	6		68	340	204	90	2	10	8	58	290	232	150	404	1297	572	330	2603	
Укупно	9				333				22				838				18 (20*)				702 (770*)				20 (22*)				730 (788*)				2603 (2729*)				

Б. Листа изборних предмета према програму образовног профила

РБ	Листа изборних предмета	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Стручни предмети					
1.	Ткани и плетени уникатни текстил			2	
2.	Примена рачунара у дизајну одеће			2	
3.	Примена рачунара у конструкцији одеће			2	
4.	Комадно оплемењивање текстилног материјала			2	
5.	Пустовање вуне				2
6.	Бојени и штампани уникатни текстил				2
7.	Дизајн веза за шиваће аутомате				2
9.	Ситоштампа				2

Остали облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	74	68	68	58	268
Додатни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 дана	до 5 дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Трећи страни језик	2 часа недељно			
Други предмети*	1-2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секција и друго)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности (ученички парламент, ученичке задруге)	15-30 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			

*Поред наведених предмета, школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним плановима других образовних профила истог или другог подручја рада, наставним плановима гимназије или по програмима који су претходно донети

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Разредно часовна настава	37	34	34	29
Менторски рад (настава у блоку, пракса)		3	3	5
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
Укупно радних недеља	39	39	39	39

Подела одељења у групе

разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи -до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Цртање и сликање	111			10
	Теорија форме	74			10
	Текстилни материјали	74			10
II	Цртање и сликање	102			10
	Основе дизајна текстила	102			10
	Дизајн одеће	68		30	10
	Текстилни материјали	68			10
	Конструкција и моделовање одеће	68		30	10
	Практична настава		136	30	10
III	Цртање и сликање	102			10
	Дизајн одеће	136		30	10
	Конструкција и моделовање одеће	102		30	10
	Практична настава		204	30	10
IV	Дизајн одеће	145		30	10
	Конструкција и моделовање одеће	87		60	10
	Практична настава		232	60	10
	Предузетништво	58			15

План наставе и учења – ФРИЗЕР

				I РАЗРЕД				II РАЗРЕД				III РАЗРЕД				УКУПНО												
				недељно		годишње		недељно		годишње		недељно		годишње		годишње												
				Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ						
A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ				14	2		490	70			11			385			6			180				1055	70			1125
1.	Српски језик и књижевност			3			105				2			70			2			60				235				235
1.1.	_____језик и књижевност*			3			105				2			70			2			60				235				235
2.	Српски као нематерњи језик*			2			70				2			70			2			60				200				200
3.	Страни језик			2			70				2			70			1			30				170				170
4.	Физичко васпитање			2			70				2			70			2			60				200				200
5.	Математика			2			70				2			70			1			30				170				170
6.	Рачунарство и информатика				2			70																	70			70
7.	Историја			2			70																	70				70
8.	Хемија			2			70																	70				70
9.	Екологија и заштита животне средине			1			35																	35				35
10.	Ликовна култура									1			35											35				35
11.	Географија									1			35											35				35
12.	Социологија са правима грађана									1			35											35				35
A2: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ				1			35				2			70			2			60				165				165
1.	Грађанско васпитање/Верска настава			1			35				1			35			1			30				100				100
2.	Изборни програм према програму образовног профила**									1			35				1			30				65				65
Укупно A1 + A2				15	2		525	70			12			420			7			210				1155	70			1225 (1290**)
									(13**)			(455**)			(8**)			(240**)			(1220**)							
Укупно				17		595		12 (**13)		420(455**)		7 (8**)		210 (240**)		1225 (1290**)												

Напомена: *За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине.

** Ученик бира програм са листе изборних општеобразовних или стручних програма.

235 + 140 + 200 + 170 + 210 + 140				
A2: Листа изборних програма				
Р.б.	Листа изборних програма	РАЗРЕД		
		I	II	III
Општеобразовни програми				
1.	Музичка култура		1	1
2.	Историја (одабране теме)		1	1
3.	Изабрани спорт			1

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељенског старешине	70	70	60	200
Додатна настава*	до 30	до 30	до 30	до 90
Допунска настава *	до 30	до 30	до 30	до 90
Припремна настава*	до 30	до 30	до 30	до 90

* Ако се укаже потреба за овим облицима рада.

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана
Језик националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно		
Други страни језик	2 часа недељно		
Други предмети*	1–2 часа недељно		
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције, техничке, хуманитарне, спортско-рекреативне и друге активности)	30–60 часова годишње		
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15–30 часова годишње		

Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са одређењима ученика, наставу из предмета који су утврђени планом наставе и учења других образовних профила истог или другог подручја рада, или у плановима наставе и учења гимназије.

Остваривање плана програма наставе и учења

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	35	35	30
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	2	2	4
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2
Завршни испит			3
Укупно радних недеља	39	39	39

Подела одељења у групе

разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи – до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Рачунарство и информатика	70			15

План наставе и учења за образовни профил: ФРИЗЕР

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							УКУПНО				
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ
A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		5	2	8	175	70	280	60	6		12	210		420	60	5	2	16	150	60	480	120	535	130	1180	240	2085
1.	Познавање препарата	3			105				2			70											175				175
2.	Основе анатомије и физиологије	2			70																		70				70
3.	Хигијена															2			60				60				60
4.	Прва помоћ		2			70																		70			70
5.	Психологија комуникације								2			70											70				70
6.	Основе дерматологије															2			60				60				60
7.	Естетско обликовање фризура								2			70				1			30				100				100
8.	Практична настава са технологијом рада			8			280	60			12			420	60			16			480	120			1180	240	1420
9.	Предузетништво																2			60				60			60
Б: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ									1			35				1			60				65				65
1.	Изборни предмети**								1			35				1			30				65				65
Укупно A2+Б		5	2	8	175	140	280	60	6 (7**)		12	210 (280**)		420	60	5 (6**)	2	16	150 (210**)	60	480	120	535 (595**)		1180	240	2085 (2150**)
Укупно		15			655				18(19**)			690(725**)				23 (245*)			810 (840**)				2085 (2150**)				

Напомена** Ученик бира програм са листе општеобразовних или стручних изборних програма

Б. Листа изборних програма према програму образовног профила

Р.б.	Листа изборних предмета	РАЗРЕД		
		I	II	III
Стручни предмети				
1.	Ревизијалне фризури*		1	1
2.	Такмичарске фризури*		1	1

Напомена: * Ученик изборни предмет бира једном у току школовања

Остали облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	68	68	62	192
Додатни настава*	до 30	до 30	до 30	до 90
Допунски настава*	до 30	до 30	до 30	до 90
Припремна настава*				
Друштвено-корисни рад*	до 30	до 30	до 30	до 90

* Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно		
Трећи страни језик	2 часа недељно		
Други предмети*	1–2 часа недељно		
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секција и друго)	30–60 часова годишње		
Друштвене активности (ученички парламент, ученичке задруге)	15–30 часова годишње		
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана		

* Поред наведених предмета, школа може да организује, у складу са одређењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним плановима других образовних профила истог или другог подручја рада, наставним плановима гимназије или по про

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова
Разредно часовна настава	34	34	31
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	3	3	3
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2
Завршни испит			3
Укупно радних недеља	39	39	39

A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ

ПОЗНАВАЊЕ ПРЕПАРАТА

1. ОСТВАРИВАЊА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА – ОБЛИЦИ И ТРАЈАЊЕ

РАЗРЕД	НАСТАВА				ПРАКСА	УКУПНО
	Теоријска настава	Вежбе	Практична настава	Настава у блоку		
I	105					105
II	70					70

Напомена: у табели је приказан годишњи фонд часова за сваки облик рада

2. ЦИЉЕВИ УЧЕЊА:

- стицање знања о козметичким сировинама, њиховим особинама, дерматолошким својствима и козметичкој примени;
- стицање знања о дисперзним системима као облицима козметичким препаратима;
- стицање знања о различитим методама стерилизације и хемијским дезинфекционим средствима;
- стицање знања о саставу, механизму дејства и облицима препарата за одржавање личне хигијене;
- стицање основних знања о препаратима за бријање;
- стицање основних знања о препаратима за негу косе;

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА: ПЕДИКИР-МАНИКИР (од школске 2021-2022.године)

		I РАЗРЕД					II РАЗРЕД					III РАЗРЕД					УКУПНО			
		недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			годишње			
		Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Б	Σ
A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		14	2	490	70		11		385			6		180			1055	70		1125
1.	Српски језик и књижевност	3		105			2		70			2		60			235			235
1.1.	_____ језик и књижевност*	3		105			2		70			2		60			235			235
2.	Српски као нематерњи језик*	2		70			2		70			2		60			200			200
3.	Страни језик	2		70			2		70			1		30			170			170
4.	Физичко васпитање	2		70			2		70			2		60			200			200
5.	Математика	2		70			2		70			1		30			170			170
6.	Рачунарство и информатика		2		70													70		70
7.	Историја	2		70													70			70
8.	Хемија	2		70													70			70
9.	Екологија и заштита животне средине	1		35													35			35
10.	Ликовна култура						1		35								35			35
11.	Географија						1		35								35			35
12.	Социологија са правима грађана						1		35								35			35
A2: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ		1		35			2		70			2		60			165			165
1.	Грађанско васпитање / Верска настава	1		35			1		35			1		30			100			100
2.	Изборни програм према програму образовног профила**						1		35			1		30			65			65
Укупно A1 +A2		15	2	525	70		12 (13**)		420 (455**)			7 (8**)		210 (240**)			1155 (1220**)	70		1225 (1290**)
Укупно		17		595			12 (**13)		420(455**)			7 (8**)		210 (240**)			1225 (1290**)			

Напомена: *За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

** Ученик бира програм са листе изборних општеобразовних или стручних програма

A2: Листа изборних програма				
Рб	Листа изборних програма	РАЗРЕД		
		I	II	III
Општеобразовни програми				
1.	Музичка култура*		1	1
2.	Историја (одабране теме)*		1	1
3.	Изабрани спорт			1

Напомена: *Ученик изборни програм бира једном у току школовања

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељенског старешине	70	70	60	200
Додатна настава*	до 30	до 30	до 30	до 90
Допунска настава *	до 30	до 30	до 30	до 90
Припремна настава*	до 30	до 30	до 30	до 90

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана
Језик националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно		
Други страни језик	2 часа недељно		
Други предмети*	1-2 часа недељно		
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције, техничке, хуманитарне, спортско-рекреативне и друге активности)	30-60 часова годишње		
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње		

Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, наставу из предмета који су утврђени планом наставе и учења других образовних профила истог или другог подручја рада, или у плановима наставе и учења гимназије.

Остваривање плана програма наставе и учења

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	35	35	30
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	2	2	4
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2
Завршни испит			3
Укупно радних недеља	39	39	39

Подела одељења у групе

разред	предмет / модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи - до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Рачунарство и информатика	70			15

І ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА
за образовни профил Педикир-маникир

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							УКУПНО				Σ
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	
A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		7	2	6	245	70	210	60	6		12	210		420	60	3	2	18	90	60	540	120	545	130	1170	240	2085
1	Познавање препарата	3			105				2			70											175				175
2	Основе анатомије и физиологије	2			70																		70				70
3	Хигијена	2			70																		70				70
4	Прва помоћ		2			70																		70			70
5	Психологија комуникације								2			70											70				70
6	Основе дерматологије														2			60					60				60
7	Естетско педикирско и маникирско обликовање								2			70				1		30					100				100
8	Практична настава			6			210	60			12			420	60			18			540	120			1180	240	1420
9	Предузетништво															2			60					60			60
B2: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ									1			35				1			30				65				65
2	Изборни предмет према програму образовног профила*								1			35				1			30				65				65
Укупно A2+B2		7	2	6	245	70	210	60	6 (7*)		12	210 (245*)		420	60	3 (4*)	2	18	90 (120*)	60	540	120	545 (610*)	130	1180	240	2095 (2125*)
Укупно A2+B2		15			585				18 (19*)			690 (725*)				23 (24*)			810 (840*)				2095 (2160*)				2095 (2160*)

Напомена: * Дуални модел подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, учење кроз рад код послодавца, вежбе, практичну наставу и учење кроз рад у блоку

Листа изборних програма према програму образовног профила					
Рб	Листа изборних програма*	РАЗРЕД			
		I	II	III	
Стручни предмети					
1.	Маникир за специјалне прилике		1	1	
2.	Медицински педикир		1	1	

НАПОМЕНА: * Ученик изборни програм бира једном у току школовања

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	70	70	60	190
Додатна настава *	до 30	до 30	до 30	до 90
Допунска настава *	до 30	до 30	до 30	до 90
Припремна настава*	до 30	до 30	до 30	до 90

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно		
Трећи страни језик	2 часа недељно		
Други предмети *	1-2 часа недељно		
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30-60 часова годишње		
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње		
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана		

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмима који су претходно донети.

Остваривање плана и програма наставе и учења

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	34	34	31
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	3	3	3
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2
Завршни испит			3
Укупно радних недеља	39	39	39

Подела одељења у групе

разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи -до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Практична настава		210	60	10
	Прва помоћ	70			15
II	Практична настава		420	60	10
III	Практична настава		540	120	10
	Предузетништво	60			15

Остали облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	70	70	60	200
Додатни рад*	до 30	до 30	до 30	до 90
Допунски рад*	до 30	до 30	до 30	до 90
Припремни рад*	до 30	до 30	до 30	до 90

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно		
Други страни језик	2 часа недељно		
Други предмети*	1-2 часа недељно		
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секција и друго)	30-60 часова годишње		
Друштвене активности (ученички парламент, ученичке задруге)	15-30 часова годишње		
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана		

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА: ТЕХНИЧАР ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ (од школске 2021-2022.године)

		I РАЗРЕД					II РАЗРЕД					III РАЗРЕД					IV РАЗРЕД					УКУПНО			
		недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			годишње			
		Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Б	Σ
A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		17	2	595	70		10		340			10		330			12		360			1625	70		1695
1	Српски језик и књижевност	3		105			3		102			3		99			3		90			396			396
1.1	_____језик и књижевност*	3		105			3		102			3		99			3		90			396			396
2	Српски као нематерњи језик*	2		70			2		68			2		66			2		60			264			264
3	Страни језик	2		70			2		68			2		66			2		60			264			264
4	Физичко васпитање	2		70			2		68			2		66			2		60			264			264
5	Математика	3		105			3		102			3		99			3		90			396			396
6	Рачунарство и информатика		2		70																		70		70
7	Историја	2		70																		70			70
8	Географија	2		70																		70			70
9	Биологија	2		70																		70			70
9	Ликовна култура	1		35																		35			35
11	Социологија са правима грађана																2		60			60			60
Б: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ		1		35			3		102			3		99			3		90			326			326
1	Грађанско васпитање / Верска настава	1		35			1		34			1		33			1		30			132			132
2	Изборни програми према програму образовног профила**						2		68			2		66			2		60			194			194
Укупно A1 + Б		18	2	630	70		11 (13**)		374 (442**)			11 (13**)		363 (429**)			13 (15**)		390 (450**)			1757 (1951**)	70		1827 (2021**)
Укупно		20		700			11(13**)		374 (442**)			11 (13**)		363 (429**)			13 (15**)		390 (450**)			1827 (2021**)			

Напомена:*За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

** Ученик бира програм са листе изборних општеобразовних или стручних програма

Т-теорија, В-вежбе, Б-блок настава

Б: Листа изборних програма према програму образовног профила

РБ	Листа изборних програма	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Општеобразовни програми					
1.	Музичка култура*		2	2	
2.	Израчунавања у хемији*		2	2	
3.	Изабрана поглавља математике*			2	2
4.	Историја (одабране теме)*		2	2	
5.	Логика са етиком*			2	2

*Ученик бира програм једном у току школовања

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељенског старешине	70	68	66	60	264
Додатни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Други страни језик	2 часа недељно			
Други предмети *	1-2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње			

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада или у наставним плановима гимназије.

Остваривање плана програма наставе и учења

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	35	34	33	30
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	2	3	4	4
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
Укупно радних недеља	39	39	39	39

Подела одељења у групе

Разред	Предмет	Годишњи фонд часова		Број ученика у групи
		В	Б	
I	Рачунарство и информатика	70		15

I ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА
за образовни профил Техничар за заштиту животне средине*

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							IV РАЗРЕД							УКУПНО				Σ			
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње							
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б							
A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		6	6		210	210		60	11	6		374	204		90	10	9		330	297		120	8	9		240	270		120	1154	981		390	2525			
1	Општа и неорганска хемија	4	4		140	140		60																						140	140		60	340			
2	Техничко цртање са машинским елементима		2			70																									70			70			
3	Физика	2			70																									70			70				
4	Органска хемија								2	2		68	68		30															68	68		30	166			
5	Аналитичка хемија								2	2		68	68																	68	68			136			
6	Извори загађења животне средине								2			68			60															68			60	128			
7	Електротехника								2			68																		68				68			
8	Технолошке операције								3	2		102	68			2	2		66	66		30								168	134		30	332			
9	Хемијска технологија															2			66											66				66			
10	Физичка хемија															2	2		66	66		30								66	66		30	162			
11	Микробиологија															2	2		66	66		30								66	66		30	162			
12	Инструменталне методе анализе															2	3		66	99		30								66	99		30	195			
13	Загађивање и заштита тла																						2	1		60	30		30		60	30		30	120		
14	Прерада и одлагање чврстог отпада																						2	1		60	30		30		60	30		30	120		
15	Примена рачунара у обради података																							2			60				60				60		
16	Загађивање и заштита ваздуха																						2	1		60	30		30		60	30		30	120		
17	Загађивање вода и прерада отпадних вода																						2	2		60	60		30		60	60		30	150		
18	Предузетништво																							2			60					60			60		
B2: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ									2			68				2			66				2			60					194				194		
2	Изборни програм према програму образовног профила								2			68				2			66				2			60					194				194		
Укупно A2+B2		6	6		210	210		60	11 (13*)	6		374 (442*)	204		90	10 (12*)	9		330 (396*)	297		120	8 (10*)	9		240 (300*)	270		120	1154 (1348*)	981		390	2619			
Укупно A2+B2		12			480				17 (19*)				668 (736*)				19 (21*)				747 (813*)				17 (19*)				630 (690*)				2525 (2719*)				

Напомена: * Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку

** Ученик бира предмет са листе изборних општеобразовних или стручних предмета

Листа изборних програма према програму образовног профила

РБ	Листа изборних програма	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Стручни предмети					
1.	Безбедност и здравље на раду		2		
2.	Одрживи развој		2		
3.	Биохемија			2	
4.	Примена рачунара у технолошким процесима			2	
5.	Опасан отпад				2
6.	Основи квалитета				2

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	70	68	66	60	264
Додатни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Трећи страни језик	2 часа недељно			
Други предмети *	1-2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмима који су претходно донети.

Остваривање плана и програма наставе и учења

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	35	34	33	30
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	2	3	4	4
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
Укупно радних недеља	39	39	39	39

Подела одељења у групе за реализацију у школском систему						
разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи - до	Потребно ангажовање помоћног наставника
		вежбе	практична настава	настава у блоку		
I	Општа и неорганска хемија	140		60	15	да
	Техничко цртање са машинским елементима	70			15	*
II	Органска хемија	68		30	15	да
	Аналитичка хемија	68			15	да
	Извори загађења животне средине			60	15	*
	Технолошке операције	68			15	да
III	Технолошке операције	66		30	15	да
	Физичка хемија	66		30	15	да
	Микробиологија	66		30	15	да
	Инструменталне методе анализе	99		30	15	да
IV	Загађивање и заштита тла	30		30	15	да
	Прерада и одлагање чврстог отпада	30		30	15	да
	Примена рачунара у обради података	60			15	*
	Загађивање и заштита ваздуха	30		30	15	да
	Загађивање вода и прерада отпадних вода	60		30	15	да
	Предузетништво	60			15	*

Образовни профил: ТЕХНИЧАР ЗА ХЕМИЈСКУ И ФАРМАЦЕУТСКУ ТЕХНОЛОГИЈУ

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА

		I РАЗРЕД					II РАЗРЕД					III РАЗРЕД					IV РАЗРЕД					УКУПНО			
		недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			годишње			
		Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Б	Σ
A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		16	2	560	70		11		385			10		350			12		372			1667	70		1737
1	Српски језик и књижевност	3		105			3		105			3		105			3		93			408			408
1.1	Српски као нематерњи језик*	3		105			3		105			3		105			3		93			408			408
2	_____ језик и књижевност*	3		105			3		105			3		105			3		93			408			408
3	Страни језик	2		70			2		70			2		70			2		62			272			272
4	Физичко васпитање	2		70			2		70			2		70			2		62			272			272
5	Математика	3		105			3		105			3		105			3		93			408			408
6	Рачунарство и информатика		2		70																		70		70
7	Историја	2		70																		70			70
8	Ликовна култура						1		35													35			35
9	Географија	2		70																		70			70
10	Биологија	2		70																		70			70
11	Социологија са правима грађана																2		62			62			62
Б: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ		1		35			3		105			3		105			3		93			338			338
1	Грађанско васпитање/Верска настава	1		35			1		35			1		35			1		31			136			136
2	Изборни програми према програму образовног профила**						2		70			2		70			2		62			202			202
Укупно A1 + Б		16	2	560	70		15 (17**)		525 (595**)			11 (13**)		385 (455**)			13 (15**)		403 (465**)			1803 (2005**)	70		1873 (2075**)
Укупно		18		630			15(17**)		525(595**)			11 (13**)		385 (455**)			13 (15**)		1082			18733 (2075**)			

Напомена:*За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

** Ученик бира програм са листе изборних општеобразовних или стручних програма

Т – теорија, В – вежбе, Б – блок настава

Б: Листа изборних програма према програму образовног профила

Р.б.	Листа изборних програма	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Општеобразовни програми					
1.	Музичка култура*		2	2	
2.	Екологија и заштита животне средине*		2	2	
3.	Изабрана поглавља математике*			2	2
4.	Историја (одабране теме)*		2	2	
5.	Израчунавање у хемији*			2	2
6.	Логика са етиком*			2	2

* Ученик бира програм једном у току школовања у трећем или четвртм разреду.

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељенског старешине	70	66	66	60	262
Додатни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

* Ако се укаже потреба за овим облицима рада

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Други страни језик	2 часа недељно			
Други предмети *	1–2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30–60 часова годишње			
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15–30 часова годишње			

* Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада или у наставним плановима гимназије.

Остваривање плана програма наставе и учења

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	35	35	35	31
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	2	2	2	3
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
Укупно радних недеља	39	39	39	39

Подела одељења у групе

Разред	Предмет	Годишњи фонд часова		Број ученика у групи
		В	Б	
I	Рачунарство и информатика	70		15

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА
Образовни профил: ТЕХНИЧАР ЗА ХЕМИЈСКУ И ФАРМАЦЕУТСКУ ТЕХНОЛОГИЈУ

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							IV РАЗРЕД							УКУПНО				
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ			
A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		6	6		210	210		60	8	10		280	350		60	11	8		385	280		60	5	12		155	372		90	1030	1212		270	2512
1.	Физика	2			70																								70				70	
2.	Општа и неорганска хемија	4	4		140	140		60																					140	140		60	340	
3.	Техничко цртање са машинским елементима		2			70																								70			70	
4.	Микробиологија								2				70																	70			70	
5.	Аналитичка хемија								3	3		105	105		30															105	105		30	240
6.	Органска хемија								3	3		105	105		30															105	105		30	240
7.	Технолошке операције								2	2		70	70			2	2		70	70										140	140			280
8.	Сировине за хемијске и фармацеутске производе															2			70											70			70	
9.	Електротехника															2			70											70			70	
10.	Технологија хемијских производа															3	4		105	140		60								105	140		60	305
11.	Физичка хемија															2	2		70	70			2	2		62	62			132	132			264
12.	Контрола квалитета сировина и производа																						2			62				62			62	
13.	Аутоматска контрола процеса																						2			62				62			62	
14.	Технологија фармацеутских производа																						3	4		93	124		90	93	124		90	307
15.	Предузетништво																						2			62				62			62	
Б: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ									2			70				2			70				2			62				202				202
2	Изборни програм образовног профила*								2			70				2			70				2			62				202				202
Укупно A2+Б		6	6		210	210		60	8 10*	10		280 350*	350		60	11 13*	8		385 455*	280		60	5 7*	12		155 217*	372		90	1030 1232*	1212		270	2512 (2714*)
Укупно A2+Б		12			480			18 (20*)			690 (760*)			19 (21*)			725 (795*)			17 (19*)			617 (679*)			2512 (2714*)								

НАПОМЕНА: * Ученик бира програм са листе општеобразовних или стручних изборних програма

Б: Листа изборних програма

Р.б.	Листа изборних предмета	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Стручни изборни програми					
1.	Извори загађења животне средине		2		
2.	Испитивање тла, воде и ваздуха		2		
3.	Биохемија			2	
4.	Примена рачунара у технолошким процесима			2	
5.	Загађивање и заштита ваздуха				2
6.	Прерада и одлагање отпадних вода				2

Остваривање образовања и васпитања

Обавезни облици образовно-васпитног рада

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
час одељењског старешине	70	66	66	60	262
Додатни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

* Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада**

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Трећи страни језик	2 часа недељно			
Факултативни предмети/програми*	1–2 часа недељно			
Слободне активности ученика (хор, оркестар, секције, техничке, хуманитарне, спортско-рекреативне и друге ваннаставне активности)	30–60 часова годишње			
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15–30 часова годишње			
Културно-уметничке активности школе	2 радна дана			

* Поред обавезних предмета и изборних програма школа може да организује, у складу са одређењима ученика, факултативну наставу из предмета/програма који су утврђени плановима наставе и учења других образовних профила истог или другог подручја рада, као и плановима наставе и учења за гимназије, а који су утврђени школским програмом.

** Факултативни облици васпитно-образовног рада обавезни су за ученике који се за њих одреде.

Остваривање плана и програма наставе и учења

1. Распоред радних недеља у току наставне године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Разредно часовна настава	35	35	35	31
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	2	2	2	3
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
Укупно радних недеља	39	39	39	39

2. Подела одељења у групе¹

разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи – до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Рачунарство и информатика	70			15
	Општа и неорганска хемија	140		60	15
	Техничко цртање са машинским елементима	70			15
II	Микробиологија	70			15
	Аналитичка хемија	105		30	15
	Органска хемија	105		30	15
	Технолошке операције	70			15
III	Технолошке операције	70			15
	Технологија хемијских производа	140		60	15
	Физичка хемија	70			15
IV	Физичка хемија	62			15
	Контрола квалитета сировина и производа	62			15
	Аутоматска контрола процеса	62			15
	Технологија фармацеутских производа	124		90	15
	Предузетништво	62			15

¹ Ученици се деле у групе на часовима који су планом наставе и учења предвиђени за вежбе, практичну наставу или наставу у блоку